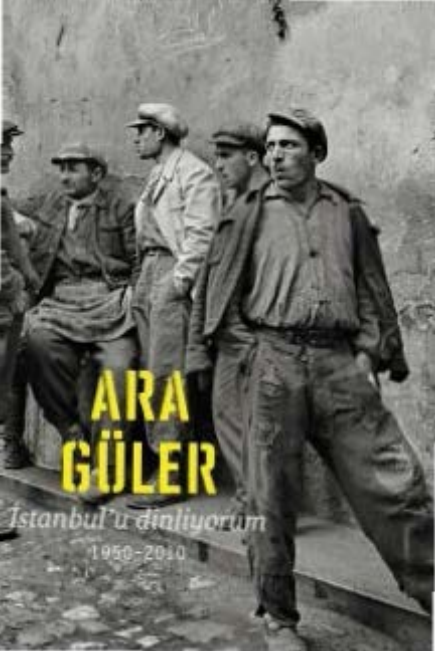

ARA
GÜLER
İstanbul'u dinliyorum
1950-2010

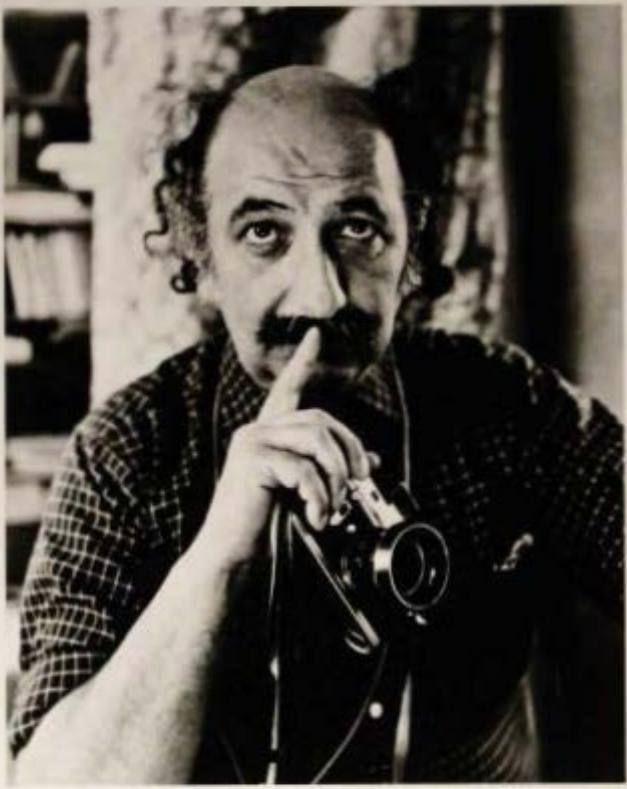

ARA GÜLER

İstanbul'u dinliyorum

1950-2010

Imogen Cunningham'ın
objektifinden Ara Güler,
San Francisco, 1976

Ara Güler
İstanbul'da bir hümanist

Tayfun Belgin

Vakanüvis

Ara Güler, fotoğrafçılığın bir sanat olup olmadığı tartışmalarına sıcak hep "hayır" yanıtını vermiştir. Bu "hayır" yanıtını da Oscar Wilde'a göndermede yaparak açıklar. Ara Güler şöyle der: "Fotoğrafın sanat olmaz bi sanatçı olsun. Fotoğrafta sanat arıyorsanız fark anlayışınız sana. Sanat yalandan doğar, yalan söyler, olmayan şeyden sanat yapar. Bu işi beş söylemedim. Oscar Wilde'ın *Dorian Gray'in Portresi* adındaki kitabının önsözünde var."

Oscar Wilde, tek romanı olan *Dorian Gray'in Portresi* adlı eserinin ilk versiyonunu 1890 yılında tamamlamıştır. Romanın önsözü bu tarihten sonra diyordu: "Sanatçı, güzel şeylerin yaratıcısıdır." Günümüzün estetik anlayışına göre bize çok doğal gelen ve sanki çok sıradanmış gibi olan bu cümle, romanın yazarının daha bütününe bakıldığında, romanın 19. yüzyılda sanatçının ve da, Wilde'ın estetik anlayışından ayrı düşünülemez. Sanatçı, bir dünyanın yaratıcısıdır, yüzyılın düşünüşüne yaratıcı bir dehadır ve bundan ötürü de adeta ilahlaştırılır. Romantik Kant, *Saf Aklın Eleştirisi* adlı eserinde, günümüzde oldukça çok geniş anlamda kullanılan dehâ'yı sadece sanatçılar bağlamında kullanmıştır.

Ara Güler fotoğrafçılığına bir vaka-i hümâyûn'la başlamıştır. Bu, 1950'li yılların başı, henüz Yeni Londra gazetesinde, daha sonra da Time-Life gibi uluslararası dergilerde muhabir olarak ilgi duyduğu her şeyi fotoğraflamaya başlamıştır. Ara Güler'in amacı, çektiği fotoğraflarla bir kronik tutmak ya da olayları belgelemek, bazı sahneler hakkında objektif bir fotoğraf vurgun bir kompozisyon haline getirmektir. Onun fotoğrafçılığı yeni bir kuşaklara değil, yaşadığı dönemle, kendisini onların ayrıcalıklarıyla değil, gerçek yaşama alır, sayısızca bitmeyen çeşitlilikteki sahnelerle karşılaşır. Ara Güler'in fotoğrafçılığındaki estetik, onun insanı doğrudan ve gerçekte var olan çevresi içinde anlamasından kaynaklanmaktadır. Fotoğraflarında bu dünyaya ait hiçbir şey, örneğin Oscar Wilde'ın yüzünde olduğu gibi, ters ve garip bir biçimde yorumlanmaz. Belgelediği her şey tam da olduğu gibidir ve bizzat kendisi tarafından yorumlanır. Bu bakımdan da ona göre fotoğraf sanat değildir.

Efsane belgeli fotoğraf ajansı Magnum'a 1959 yılında üye olan ve böylece fotoğrafçılığının çok erken bir döneminde bir saygı unvanı kazanan Ara Güler, aradığında çok yetenekli bir gazeteciydi. Fotoğrafçılık teknolojisi mükemmel bir biçimde ölümü olduğu gibi, fikirsel ve ruhsal, bizim de ilgi alanımız olan "insanın gerçeği" konusunda yine de yeterli bir bakış

Hümanizm ve Fotoğrafçılık

20. yüzyıl başlarından itibaren foto muhabirliğine karşı genel bir ilgi uyanmış, basılı medyanın ortaya çıkmasıyla ve kullanımı kolay fotoğraf makinelerinin geliştirilmesi sayesinde çoğalmış, toplum ve kültür olaylarının

1: W. Eugene Smith, Cennet bahçesine bir yürüyüş, 1964

arasında bulan bir yere bırakıp gözlemlemeye geçmek mümkün değildi. Fotoğrafçılar büyük bir duygusallıkla olaylara dâhil oldu ve insanların gündelik yaşamlarını kâh onların duygularına ortak olarak, kâh espriyle kâh alaycı bir bakışla görüntülediler ve belgelediler.

ABD'de en önemli fotoğrafçılarından biri kuşkusuz W. Eugene Smith'tir (Resim 1). Onun, kamerası ile sahiplerine gözleri yaşartıcı bir ölçeğe çalışma koşullarında, toplumsal ve kültürel yapıların mükemmel bir biçimde tanıma olanağına kavuşuyoruz. Avrupa'dan Henri Cartier-Bresson'un Fransa, İspanya, İtalya, Almanya, Macaristan ve Polonya'da çektiği eserlerine ve yakınlarına fotoğrafları, sanatçının özgül duyusal bir tarihe yol açmıştır (Resim 2). Cartier-Bresson, o rastlantı sahnelerini maharetiyle anında yakalayıp sanki ebedi ve geleceğe kuşaklara aktarmak amacıyla, nasıl her an deklanşöre basmaya hazır bir durumda bulunduğunu sıklıkla dile getirmiştir. Bu fotoğraflarıyla en çok önem verdiği şey, gözlerimizin önünde cereyan eden bir olayın değerli bir tek fotoğrafa yakalanmasıdır. 2004 yılında kaybettiğimiz Cartier-Bresson, işte bu "karar anı" (*Decisive Moment*) için harcadığı çaba sayesinde ünlüler arasında yer almıştır.

Ara Güler, 1947'de Robert Capa, George Rodger, David Seymour ve William Vandivert ile birlikte ünlü fotoğraf ajansı Magnum'u kuran Cartier-Bresson'la 1955'te tanışır. Bu karşılaşma her ikisi için de başkasını çok önemliydi. Çünkü her birinin kendini bir fotoğrafçı olarak algılayış biçimi açısından, onlar ruhen kardeşler. Her ikisinin de çekimlerinde, yaşamın küçük sevinçlerini oluşturan bir bütünün sezgilendiği hümanist bir tarz öne çıkmaktadır.

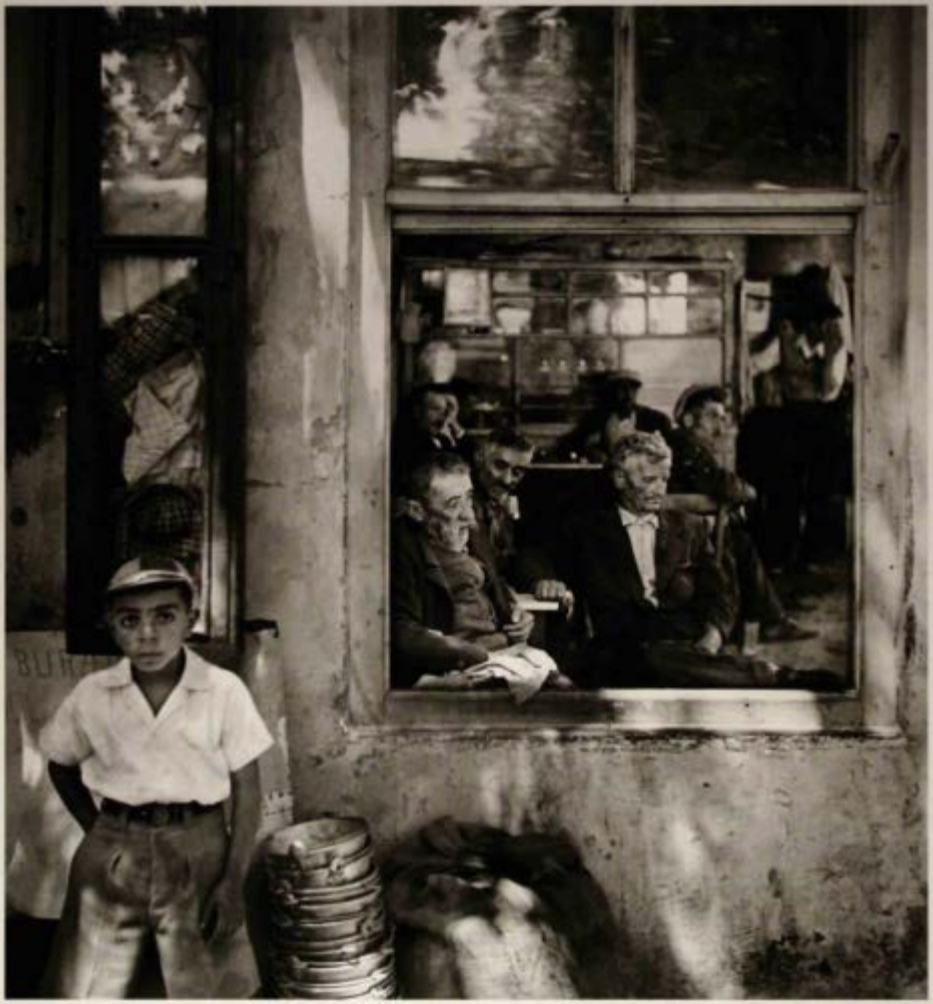

2. Henri Cartier-Bresson, Pekin, 1948

Ömer olarak Cartier-Bresson'un 1948'de çektiği "Fotoğraf Üzerine 2" adlı fotoğrafıyla Ara Güler'in "Karaköy'de bir kahvehanede (ç. 1950)" adlı fotoğrafı karşılaştırılırsa, "Dekor" adlı fotoğrafın bir bakıma insanın önünde sonuç ayrılı kamera dolayımıyla çalışan bir çizgi görünümü. Bu fotoğrafta artık plan sabit ve sınırlı bir durağanlık içindedir, geometrik bir çerçeve belirlenmiştir bir anın cephesi, örneğin iç avluda günlük yaşamın kısa bir ara verdiği bir kiliz... Ara Güler'in fotoğrafında ise ilişkiler bir oğlum kameraya bakmakta, sağındaki bir garsonun bir kahvehanede içki görünmekte, çoğunluğu pasif, ipsiz gücüsüz adamlar öğlene doğmaktadır... Fotoğrafçı Güler'in kahvehanenin açık penceresinden içeri doğru baktığını Türk kahvehanelerinin ilginç sayılan sıradışı bir sahneyi belgelemektedir. Bu fotoğraf sadece bir ilişki kahvehanesinden ibaretiğini, tıpkı Cartier-Bresson'da da olduğu gibi... ...yer ile fotoğrafçıda da, oryantalist mekânın bakış değerini yansıtmaktadır. Belgelerin bu sahneler besinlikle "dikiş" anlayışa yaklaşmaz değildir, tam tersine, onları yakından incelemeye yaşamının içi röyetli ve bazı sergi daha bir şaklaşmaya çok rahatsızdır.

İstanbul'un Gözü

1955'de İstanbul'da bir Ermeni ailenin çocuğu olarak doğan Ara Güler, bütün dünyada "İstanbul'un Gözü" diye tanınmaktadır. Bu ünlüğü daha çok Türkiye dışında kazanmış olsa Ara Güler, Anadolu'da, Mimarlığın ve dünyanın büyük başka ülkelerinde de çeşitli sahnelerle karşılaşıp sergiler açmıştır. 1968'de "Mimarlığın Gerçeği" adlı foto röportajının yanı sıra bazen, Mağdurlu Üniversitesi yayınlarının ve dükkânları değişme

3: Ara Güler, Kartal'da bir kahvehanenin içi, 1956

4: Ara Güler,
Doğubeyazıt'tan
ay ışığında
Ağrı Dağı, 1965

5: Ara Güler,
Aphrodisias'ta
Medusa başı, 1961

çekmiştir. Birçok İstanbullunun ve ülkenin batı bölgelerinde yaşayan Türklerin o dönemlerde henüz pek az tanıdığı Doğu Anadolu'nun, özellikle Ağrı Dağı çevresinin eşsiz görkemini Ara Güler sayesinde tanımıştır (Resim 4). Doğu Anadolu bölgesi yapan temel, Ara Güler için yazdığı özgü daha bir yanıda Ağrı Dağı'nın çarpıcı güzelliğini ve yücel yanını da ilk bu fotoğrafların ortaya çıkardığını söylemiştir.[1]

Çok Roma dönemine ait birçok iyi korunmuş harabesi nedeniyle Doğu Akdeniz bölgesinin en önemli arkeolojik yerleşmelerden biri olarak bilinen antik "Aphrodisias" kenti (Resim 5) hakkında 1962 yılında hazırladığı ve Magnum tarafından yayınlanan foto röportaj bütün dünyada büyük ilgi uyandırmıştır. İngiltere'de yayınlanan Aphrodisias'ı Anlatan Resimler, Ara Güler'i dünyanın en önemli yeni fotoğrafçılarından biri saymıştır.

© Ara Güler, Başbakan Bülent Ecevit bir kabine toplantısında, 1968

Ara Güler'in en önemli çalışmalarından biri, Bülent Ecevit ve dönemini belgeleyen fotoğraflar. Ara Güler, 1960–1980 arasında Bülent Ecevit'in birçok portre fotoğrafını çekmiştir (Resim 6). Yürümü yıllık bir süreyi kapsayan bir foto röportaj, aynı zamanda II. Dünya Savaşı sonu ile Türkiye tarihi açısından da önemli bir belge oluşturmaktadır. Ecevit'le röportaj için randevu alıp ve diğer ünlü aydınlarla gerçekleştirdiği portre fotoğrafları, gerek Türkiye'de gerekse Türkiye dışındaki fotoğrafçılar için örnek niteliğindedir.

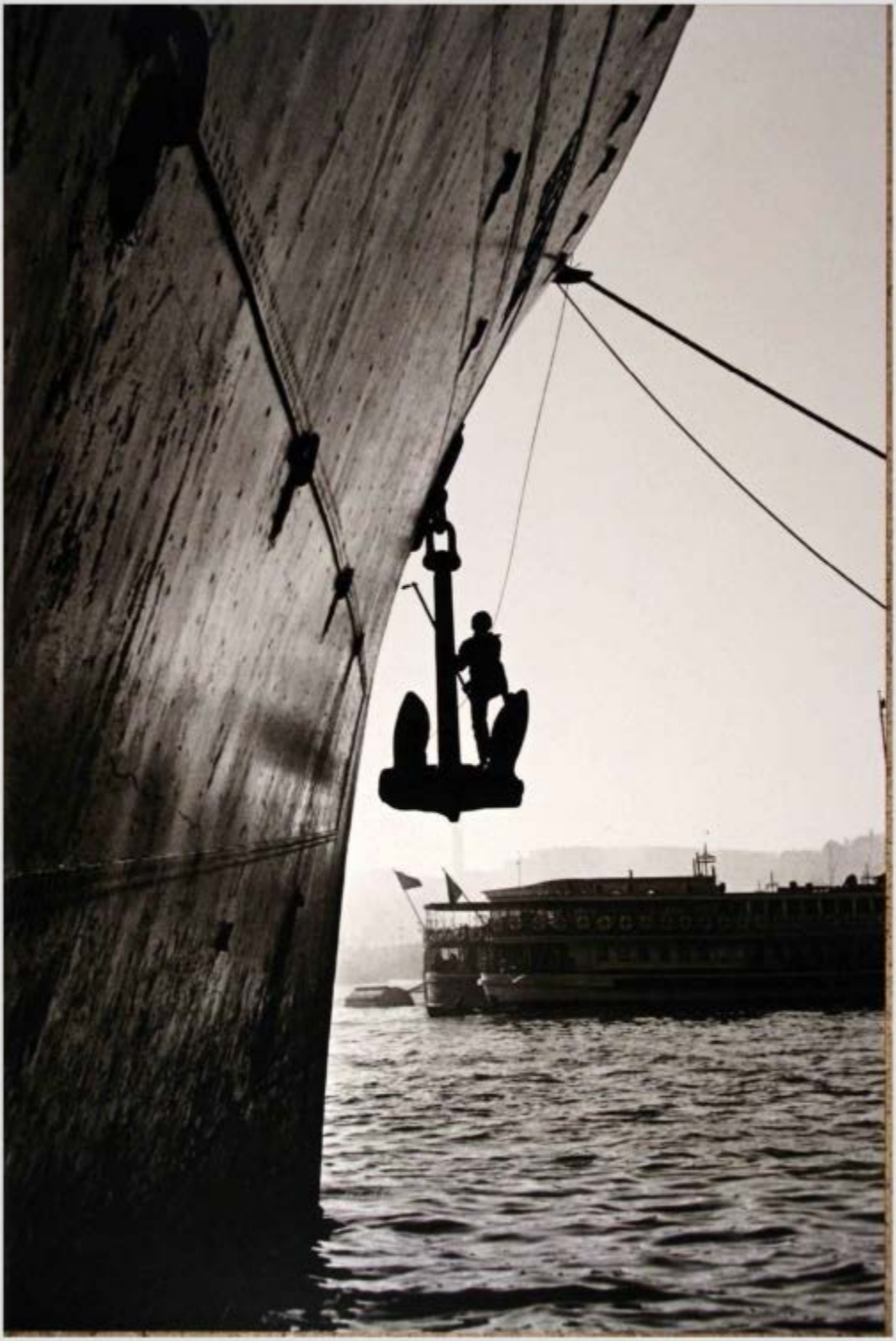
İstanbul'un en eski fotoğrafçılarından biri olan Ara Güler, fotoğrafçılık çektiğinde "Eski" İstanbul, yani Ayvansaray Ermenilerini, Rumlarını ve Yahudilerinin de yaşadığı 1940–1970 yılları arasındaki İstanbul'u tanımlıyorlar. Ara Güler'in belgelemiş olduğu sahneleri anlatımını daha iyi kavrarlar. Fotoğrafçı, fotoğraflarında bu İstanbul'un artık bir daha geri gelmeyeceğini dile

geçirmektedir. Gerçekten de, özellikle 1980'li yıllardaki global açılımdan sonra bu kentin karakteri ve imajı değişmiştir. Artık İş merkezinin yeni nüfusun büyük bir kısmı, son 20 yıl içinde adeta yeniden inşa edilen kent dışındaki yerleşimlerde oturmaktadır.

Orhan Pamuk 2003'te yayımlanan *İstanbul: Hatıralar ve Şehir* adlı kitabında geçmiş yılların İstanbul'unu nostaljik bir edebi anlatımla görsel dünyada anlatabilmektedir. Pamuk, Ara Güler'in resimlerinden yola çıkarak fotoğrafın hafızadaki yerini şöyle yorumlar: "İstanbul'a bir Batılılaşma gayreti içinde olsa da, geleneksel hayatın sürdüğü, eski ile yeninin bir yapıda, yolsuzluk ve alçakgönüllülük manzaralarıyla birleştiği ve sonsuzdan gibi insanların yüzü de aynı nüfusu bir yer olarak gösteren Ara Güler'in siyah beyaz fotoğrafları, özellikle 1950'ler ve 60'larda, geçmişin yaşayan ve Osmanlı Batılılaşmasının bozuk, hain ve devlet yapısın artık iyice yıpratıp kabuk kabuk döktüğünde ortaya çıkan dev bodoyu çok güzel bir dayanıklılıkla sahiplenmiştir. Ara Güler'in "Rayıp İstanbul" dediklerinde yer yer gerçeğe o kadar benzemez. çocukluğumun geçtiği ve İstanbul'un, tramvayları, pazar kayık sedefleri, sokak kavgaları ve siyah-beyaz havasıyla şehrin yorgunluğunun, yıkılmışlığının ve bütünsüzlüğünün altında gizlenen kadar nostaljik pitoreskiyle birleştirdi."[1]

Orhan Pamuk'un aktardığına göre bu bakış açısı "hüzün" şöyle anlatır: "Hüzün İstanbul'da hem doğrudan bir yerel mekân duygusu, bir içe dönük bir iletişim, hem hayata bir bakış açısı, bir ruh durumu ve şehri şehir yapan malzemenin ima ettiği şey. Bütün bu özellikleri aynı anda taşıdığı için de hüzün şehrin gururla benimsediği ya da benimser gibi yaptığı bir ruh hali. Bu yüzden ehemmiyet olduğu kadar ehemmiyetsizlik de hüzün."[2]

7: Ara Güler,
Rıhtımda gemi boyacısı,
Karaköy, 1956

Ara Güler'in çektiği görsellerin sonrasında –*Yeni İstanbul* adlı günlük gazetenin, *Hayat* dergisinin, *Time-Life*, *Paris Match* veya *Stern* dergilerinin muhabiri olarak– dile getirdiği bu "İstanbul bütünü" yapılanmanın aynı olarak dilsel nitelemesi. Şair Orhan Veli Kanık'ın 1947 yılında yazdığı o harikulade şiiri "İstanbul'u dinliyorum" şiirinde dile getirdiği ve o şiirdeki beş duyular sebebiyet verenlerine edilen bu bütünü muhabbetleri sadece bu İstanbul'un tam olarak anlayabilir.[1]

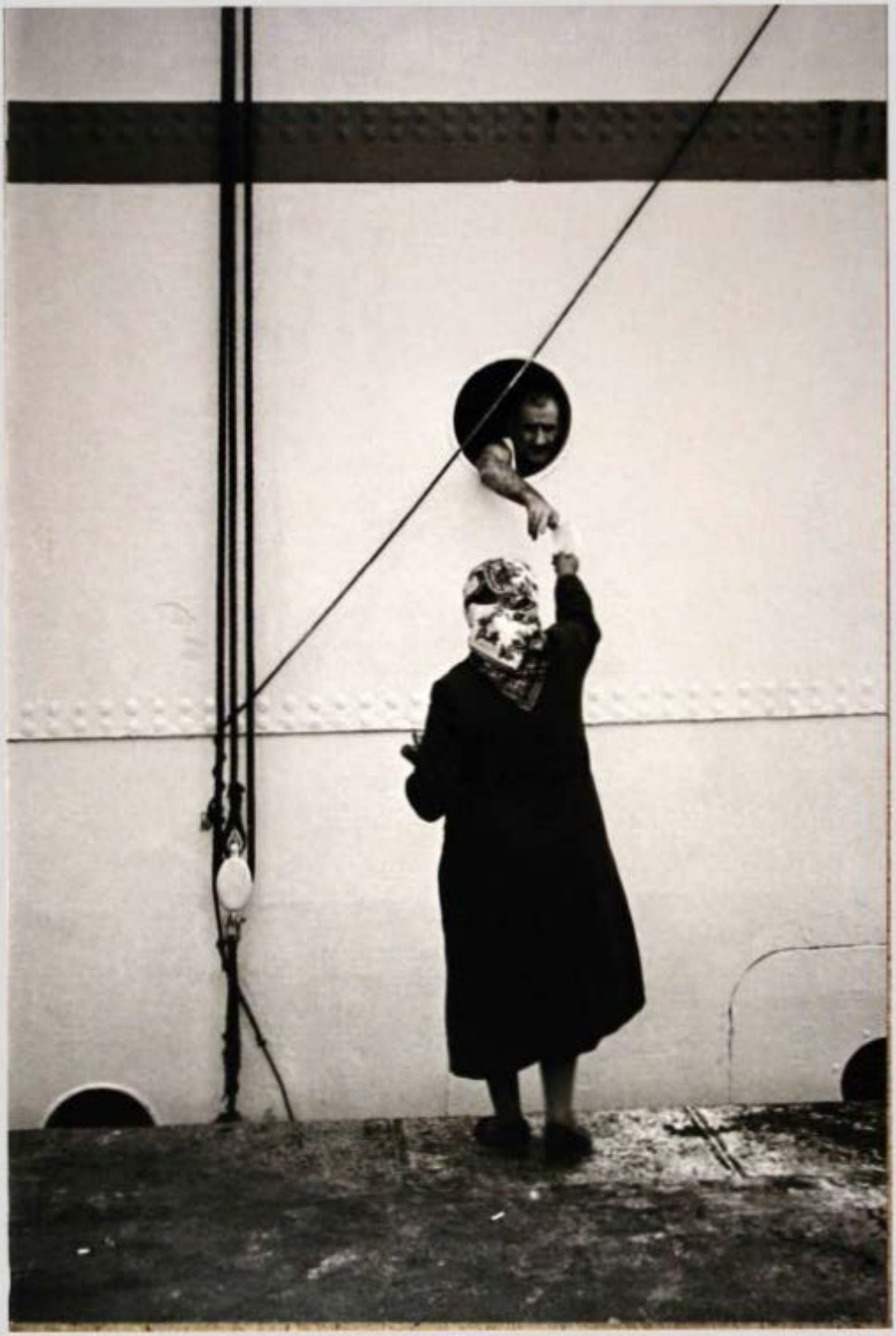
Resimler ve Sahneler

Ara Güler'in fotoğrafları "analog fotoğraf"ın ürünüdür. Fotoğraf teknolojisinde bir devrim olan günümüzdeki dijital fotoğraf, bir yanıyla geçmiş olan fotoğrafın ilgisizleştirmektedir. Ama teknik, fotoğrafçılığın sadece bir yanıdır. Daha önemli yanı ise "göz"dür. İşte Ara Güler için daima daha önemli olan bu kategoridir; çünkü "göz" olmadan, insanın olaylara ve eşyaya dayanıp olmadan, sadece tekniğe bağlı olarak bir ya da birkaç fotoğraflar üretilir.

Bu kitapta da yayınlanan Ara Güler kitapları, biçimsel boyutları bakımından, "fotoğrafçının gözü"nü kavramının daha anlaşılmasına gerekliliğine dair önemli bilgiler vermektedir (Resim 7).

Bir çerçeveden sahne oranın üzerindeki, genel işlevinin değil kare fotoğrafı, adeta biçimsel elemanların değil içindedir. Çerçevenin sağa doğru konumu, bunu ve bu bakış açısından diyagonal gibi görünen yatay çizgiler, sağa doğru eğik bir bat hâlinde çerçeveden çıkan çıkan hareket, adeta plandaki yatay hatları gerilerinin yatay çizgisi görevleri güçlü biçimsel

8. Ara Güler,
Galata Köprüsü'nde ayrılık,
1955

ilişkilerdir ve önemli olan, bunları tam zamanında görebilip deklanşöre basarak tespit etmektir. Grinin çeşitli tonlarından oluşan ve kademeler halinde bir tondan diğerine geçen bu etkileyici siyah-beyaz fotoğrafta belli ki hiçbir şey rastlantıya bırakılmamıştır.

Buna benzer biçimsel ilişkiler "Galata Rıhtımı'nda ayrılık" adlı fotoğrafta da (Resim 8) görülmektedir. Rıhtımda duran bir kadın açık bir lombar dolgulardan elini uzatmış dramatik bir vedalaşma sahnesine tanıklık etmektedir. Bu resimdeki bir aktör konumundaki kadın olarak düşünülmüşse bir resimde olduğu gibi uzaktaki yüzler ve diğerleri gibi nesneler arasından adeta çerçeve içine alınmıştır. İşte Ara Güler'in fotoğraflarındaki bu biçimsel öğelerin yoğunluğu, seyirciyle sanatçı ve hayranlık uyandırmaktadır. Bir anlamda, biçimsel ilişkiler de ilişkiler alanı içinde, yoğunluk kazanarak gelişir. Bir dış ortamda bulunan fotoğraf makinesi, objeyle rastlantısal olmayan belli bir ilişki içindedir ve bu da resmin tasarımını sağlar. Fotoğrafçının kadın çekim için bolca zamanı olur, çoğu kez ise çok süratli davranması gerekir. Böyle durumlarda gözün biçimsel ilişkileri görebilme gücüne güvenebilmesi, sonuç üzerinde etkili olur. Fotoğraf çekmede kuralsızlık, alışkanlıklar, düşünmeksizin, bazen de refleksle ortaya çıkan farklılıkların aşılması gerekmektedir. Fotoğrafçının görsel resmin çerçevesini belirler ve değiştirilmez bir hale getirmek artık teknik bir işlemdir. Ara Güler'in kompozisyonlarında sürekli "resim içinde resim" yapısının rastlanır. Çoğu kez resmin dışındaki bir yapıdan oluşur, tıpkı "Eyüp Sultan Camisi'nde türbeyi ziyaret eden çarşaflı kadın" adlı fotoğrafında (Resim 9) olduğu gibi. Bu fotoğraf siyah çarşaflı bir kadın Hazreti Muhammed'in sancaktarı Ebu Eyüp el Ensari'nin türbesi önünde dua ederken arkadan görüntülenmiştir. Zemindeki mermer döşeme

9- Ara Güler,
Eyüp Sultan Camisi'nde türbeyi ziyaret eden çarşaflı kadın, 1965

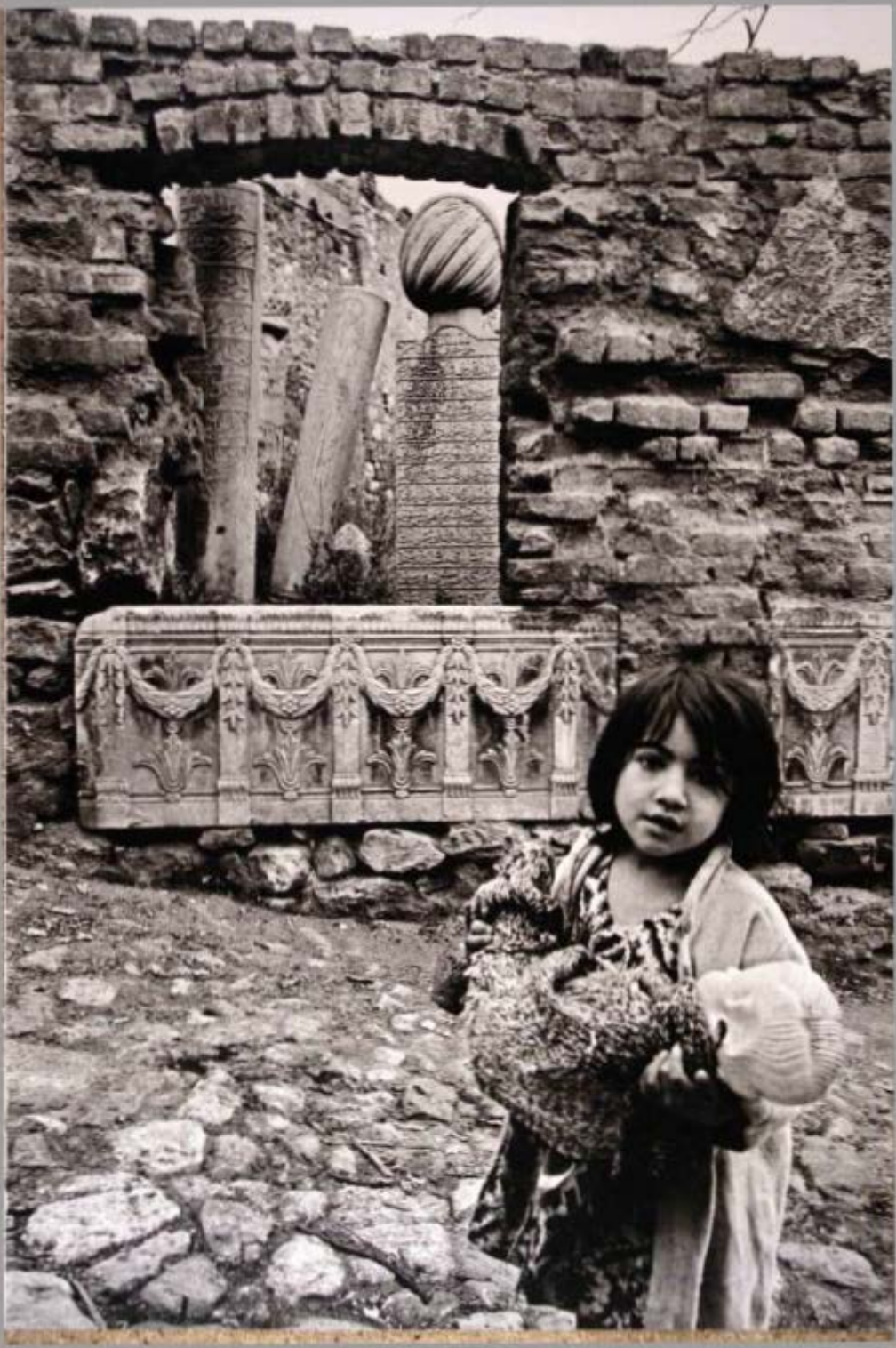

sinden pencerelerin demir parmaklıklarının kıvrımlarına ve çinilerle kaplı duvarlara kadar her şey sabit bir yapı halindedir. Biz burada görsel elemanların eşzamanlı bir bağlam bağında organik olarak kaynaşmasına tanık oluyoruz. Burada resimlemeye yer verilmemiştir, fotoğrafçı adeta dekupaja basmak zorunda kalmıştır.

Ara Güler'in bir foto muhabiri olarak dekupajcılığı ile desenler parmağının, birbirinden farklı ortamlarda çektiği fotoğrafları görsel metaforlar. Fotoğrafın (Resim 10) arka planında bir tür çerçeve oluşturan mezar taşları ve ön planda bebeği ile oynayan koyu renk saçlı bir kız çocuk... Dikkatimizi bazı birkaç saniyeden fazla bir an için hareketsiz durduğundan, fotoğraf sanatçısı görünümü kazanmıştır. "Topkapı'da eski bir ahşap evin iç avlusu ve oynayan çocuklar" fotoğrafında (Resim 11) yine bariz bir biçimde yatay ve dikey çizgilerin ile karşılaşıyoruz. Bu sabit kompozisyon arasına, oyun oynayan çocukların içlerinden geldiği gibi yaptıkları hareketlerin görünümünü daha da özgürleştiriyor. Bir an kamera belki de bu sahnenin ortasında değil içeriği değiştirecek ve büyük bir olasılıkla fotoğrafçı için değişik olmalıdır çünkü. Aynı durağanlık fotoğrafçıyı sürekli davranmaya zorlar.

1950'li yıllarda ustanın değişik renkli fotoğraflar da çeken Ara Güler, 1968'de New York'ta Museum of Modern Art'taki Ten Masters of Color Photography adlı grup sergisinde ve Köln'de "Photokina"da birkaç renkli fotoğraf ustalı olarak övgüye layık görülmüştür. Ek olarak fotoğrafları siyah-beyaz olsa da, renkli fotoğraf alanındaki çalışmalarında da, "Nuh'un Gemisi" ve "Aphrodisias" gibi eski dini röportajları ile edebiyat bir ustalık gösterebilmektedir. Siyah-beyaz fotoğrafların, sıfırdan renk simgesel bir anlam taşıdığından daha çok soyut görülmektedir. Bu soyutlama da yazar

18. Ara Güler,
Zeytek'te Osmanlı mezarları, çocuk ve oyuncak bebeği,
1957

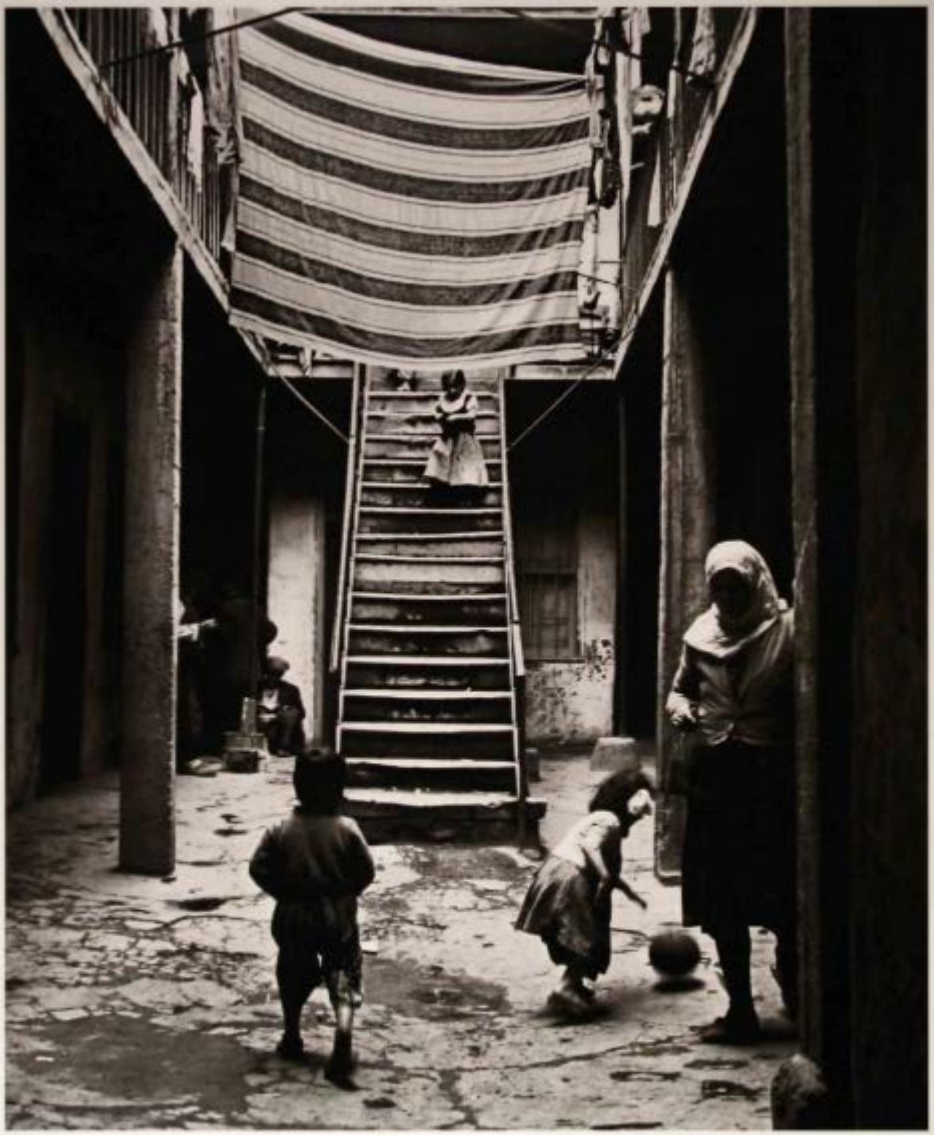

olarak bir tablo izlenimi verecek (Arno Constant Puyo veya Edward Steichen'in resimselliğine de kaymaz.)

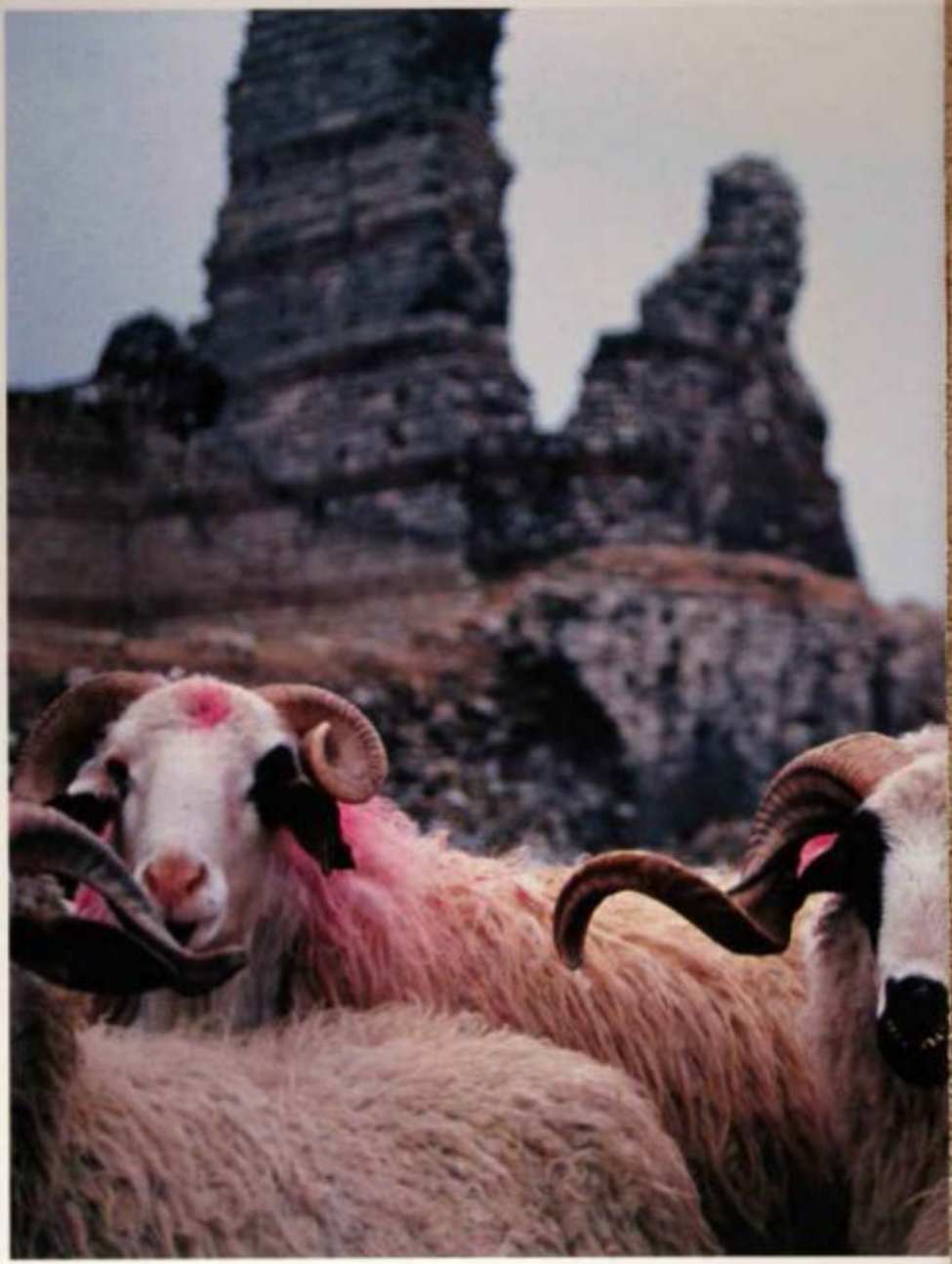
Bu kitapta topladığım fotoğraflardan da anlaşıldığı gibi Ara Güler'in en çok önem verdiği konu [illegible]. Gelip geçen olaylar en yoğun oldukları bir anda kaydedilmişlerdir ve doğrudan doğruya karşımıza çıktıkları dolayısıyla "gerçek yaşam" yanılsaması izlenimini verirler. Ayrıca da fotoğrafçı kendisine sunulan renk paletini konusuna göre değişik tonlarda kullanabilir.

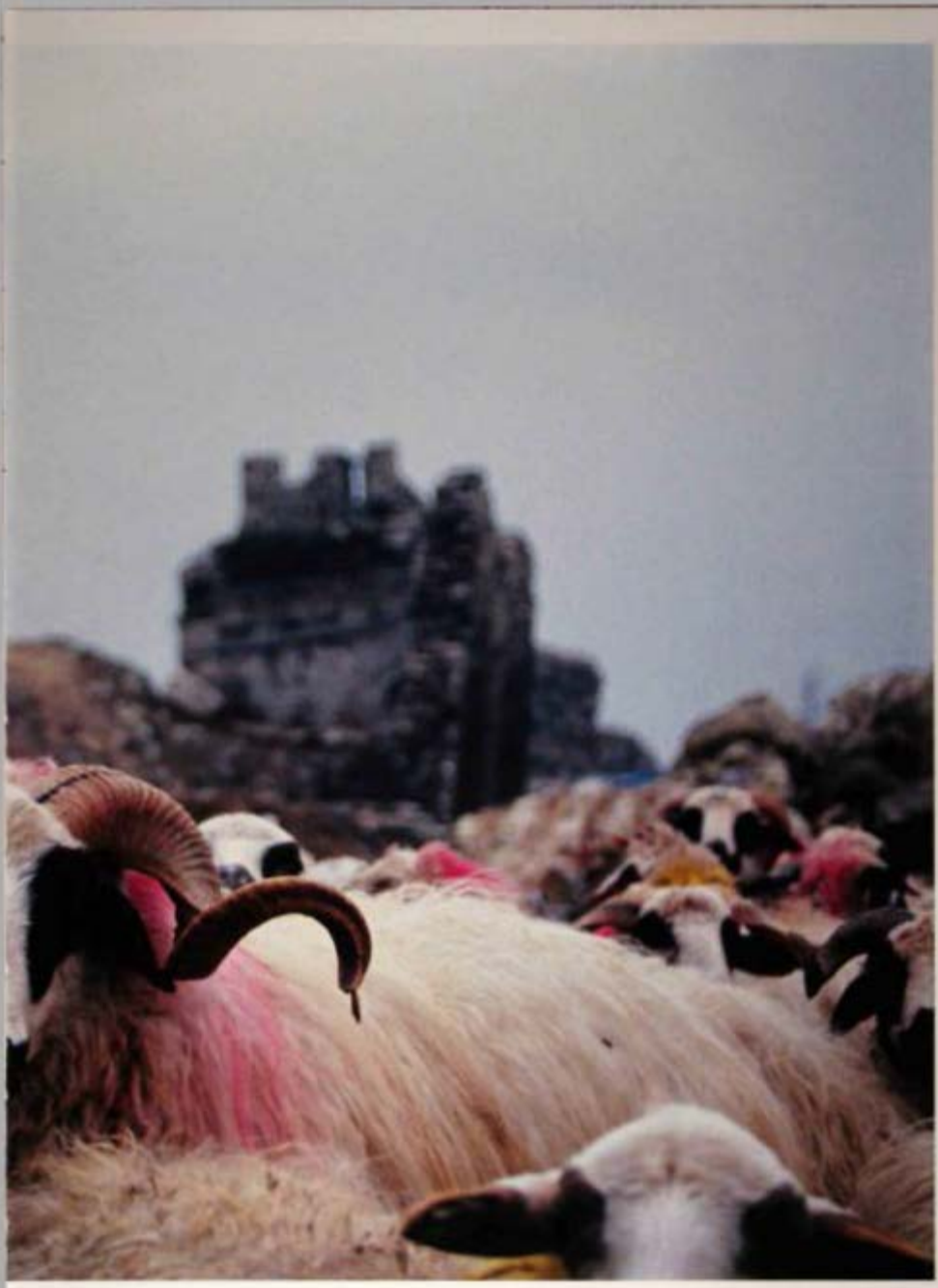
Süleymaniye bir renkli fotoğrafı tarif ederek sözü bitireyim (Resim 1.2): [illegible] tarihi [illegible] önünde [illegible] için [illegible] koyunlar görünmektedir. Fotoğrafçı, canlı bir renkle bezenmiş olan ölüm önceki anı göstermektedir bize. Fotoğrafçıya bakan kurbanlık bayramların güzel [illegible] habercisidir adeta. Bizans artık yaşamıyor ve "eski" İstanbul da ölümüne doğru ilerliyor.

1. 14. 01. 2007 tarihli [illegible] gazetesinin [illegible] Türkan [illegible] ile söyleşi.
2. "Ara'nın Anadolu Destanı", Yaşar Kemal [illegible] 1 Temmuz 2009.
3. [illegible] Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2005, s. 244-245.
4. Aynı yerde, s. 95.
5. İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı
Serin serin Kapalıçarşı
Cıvıl cıvıl Mahmutpaşa
Güvercin dolu avlular
Çekiç sesleri geliyor doklardan
Güzelim bahar rüzgârında ter kokuları
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı
(Orhan Veli, Bütün Şiirleri, [illegible], İstanbul [illegible])

11: Ara Güler, Tophane'de eski bir ahşap evin iç avlusu ve oynayan çocuklar, 1954
12: (Takip eden sayfalarda) Ara Güler, İstanbul surlarının önünde kurbanlık koyunlar, 1985

Bu bölümdeki fotoğraflar:

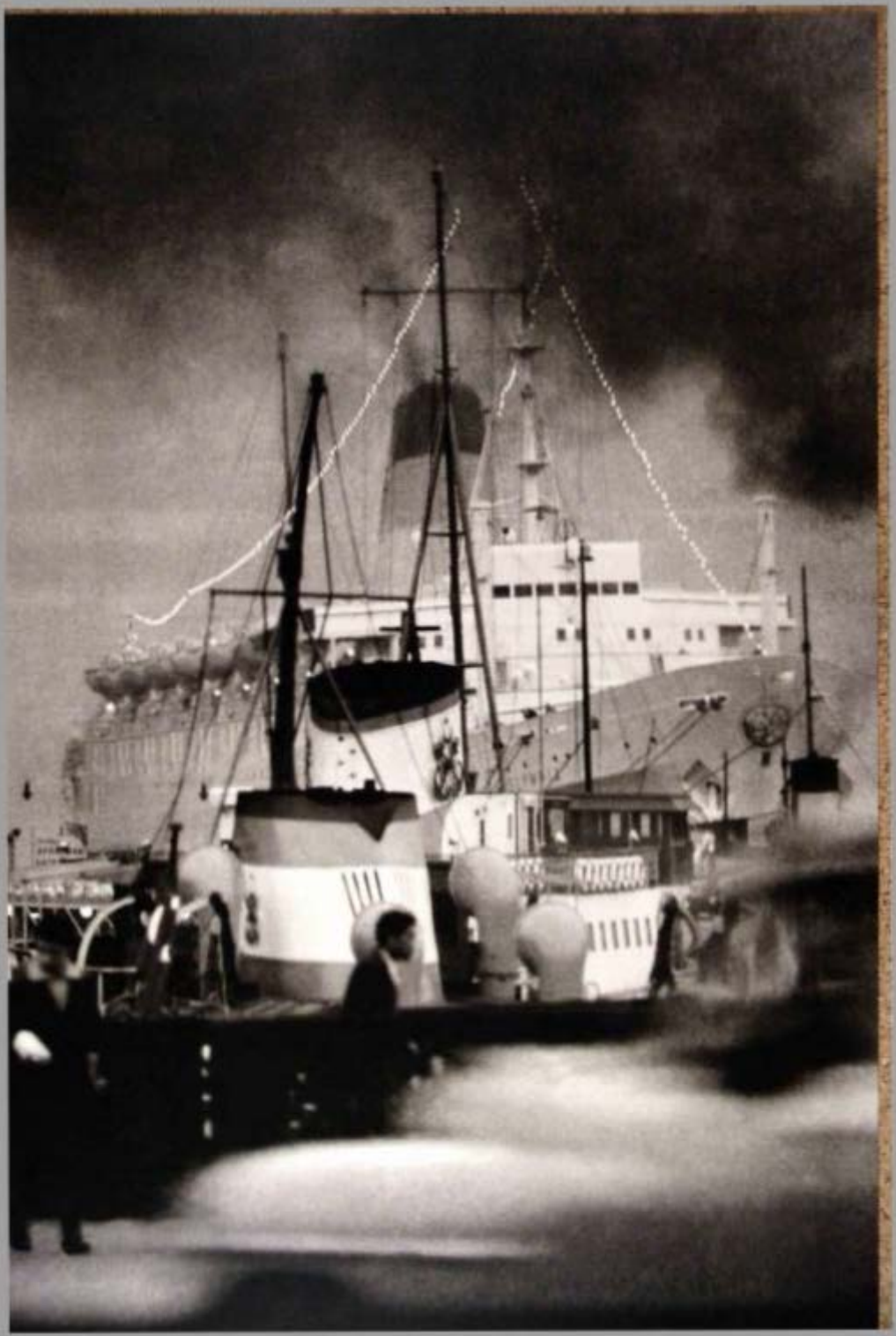
1. Halliç [illegible], 1974
2. [illegible], 1994
3. [illegible], 1999
4. Balat'ta tekneler, Haliç, 1969
5. Kalafat yerinde işçi çocuk, 1976
6. Kalafat yerinde gemi ve işçiler, Karaköy, 1957

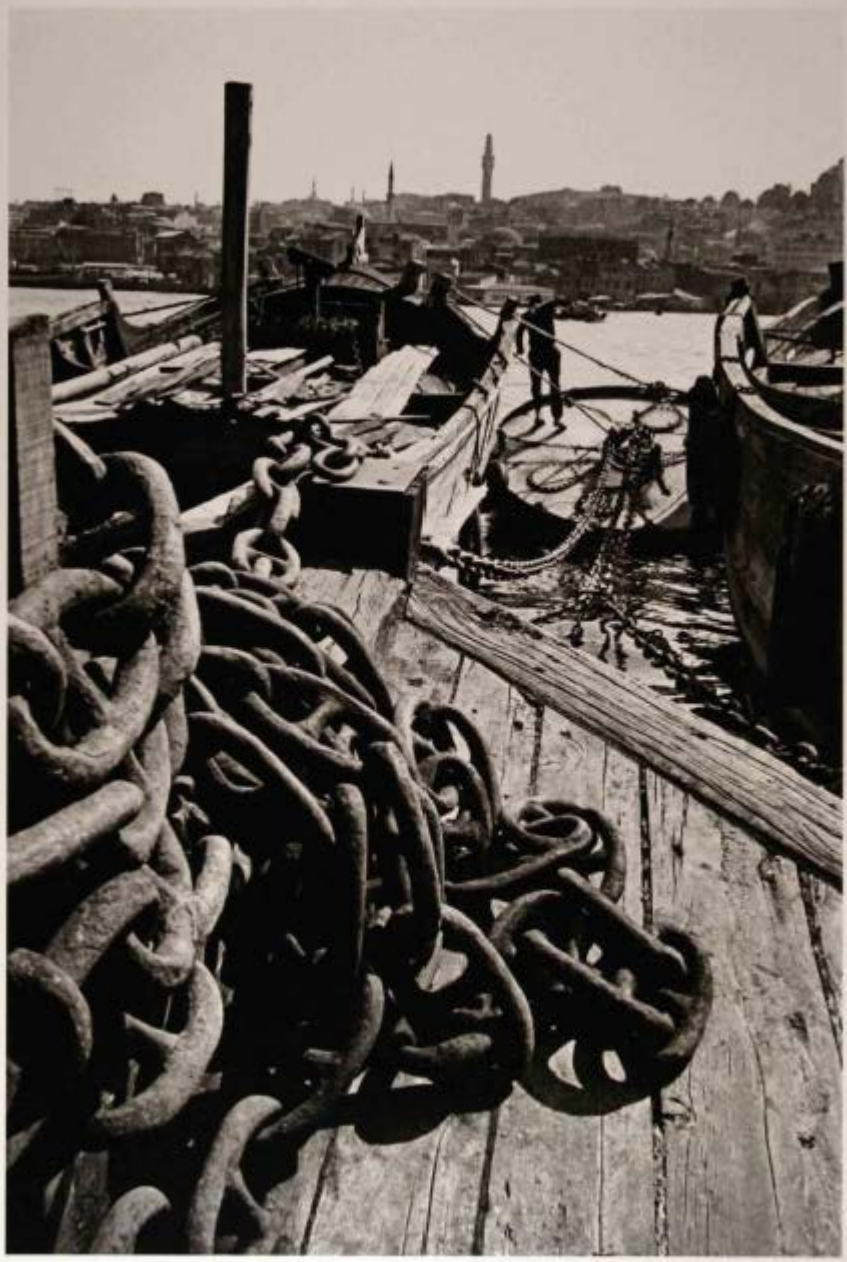

"... İnsansız bir şey olmaz. İnsanları sevmeyen insan, fotoğrafçı olamaz... İnsansız bir şey yok ki. Dünyada bir tayyare insan için yapılır, bir yol insan için yapılır. Bir arabanın tekeri insana bir yere gönülrahat ayağa dönmez. Dikkat bir şey insanlar içindir. Yani bir anahtar, bir cetvel niçin yapılır? İnsanlar için yapılır."

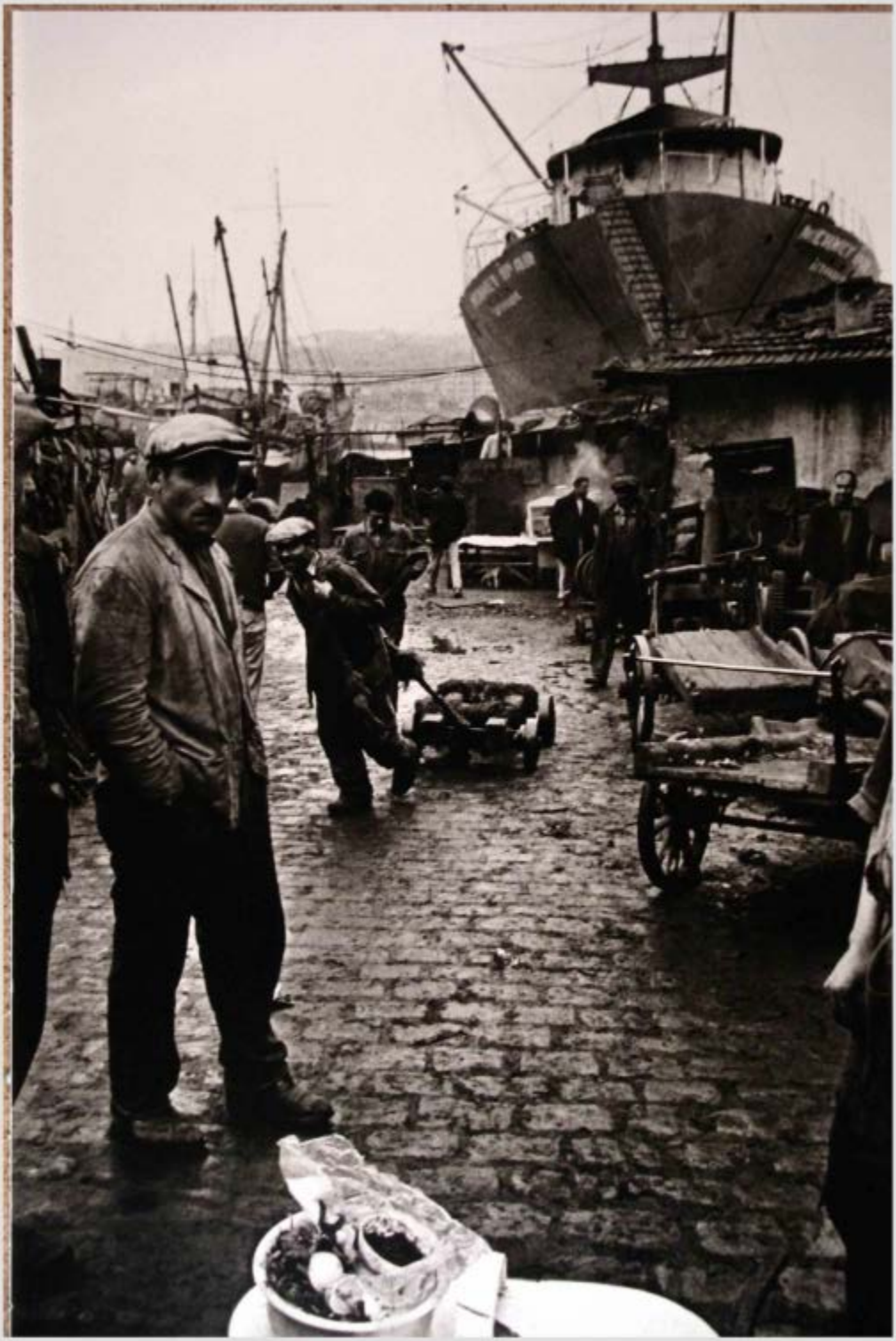

MARIA

Bu bölümdeki fotoğraflar:

7. Kalafat yerinde makine ve işçi çocuk, 1969
8. Kasapçeşme'de deri işçileri, 1990
9. Eski Galata Köprüsünde, sabah saatlerinde bir satıcı, 1957
10. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], 1958
11. Kars bir günde kuyrukta bekleyenler, Karaköy, 1963
12. Beylerbeyi'nde akşam vapuru, Boğaziçi, 1960
13. Beyoğlu'nda sazcılar, 1962
14. Kapalıçarşı, Bedesten'de bir satıcı, 1957
15. Sirkeci'de bir kış gününde atlı araba ve tramvay, 1956
16. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], 1958
17. Yemiş İskelesinde fıçı taşıyan hamal, 1958

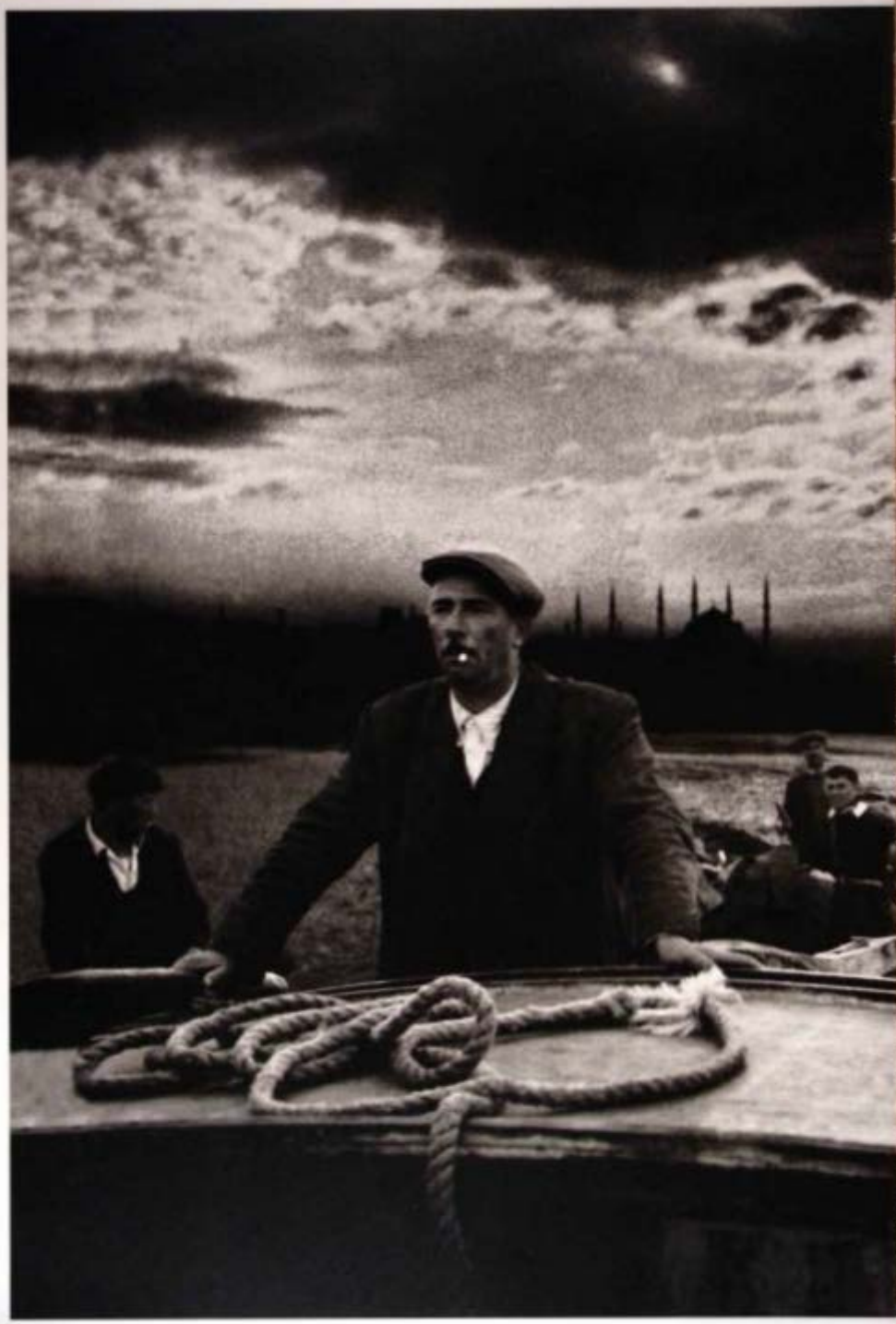

"... Saroyan'ın bir piyesini sahneye koyuyorduk. Bu piyesin adı *My Heart's in the Highlands* idi. Çok uzaktan yanılmış bir piyesti. Sessizliklerinde bile bir anlam vardı. Bu küçük cümlelerde, bu kısa paragraflarda büyük bir dünya birikimi saklıydı. Bunu ancak yıllar sonra anladım. **Küçük dünyalardaki büyüklükleri** ben ancak Saroyan'la öğrendim."

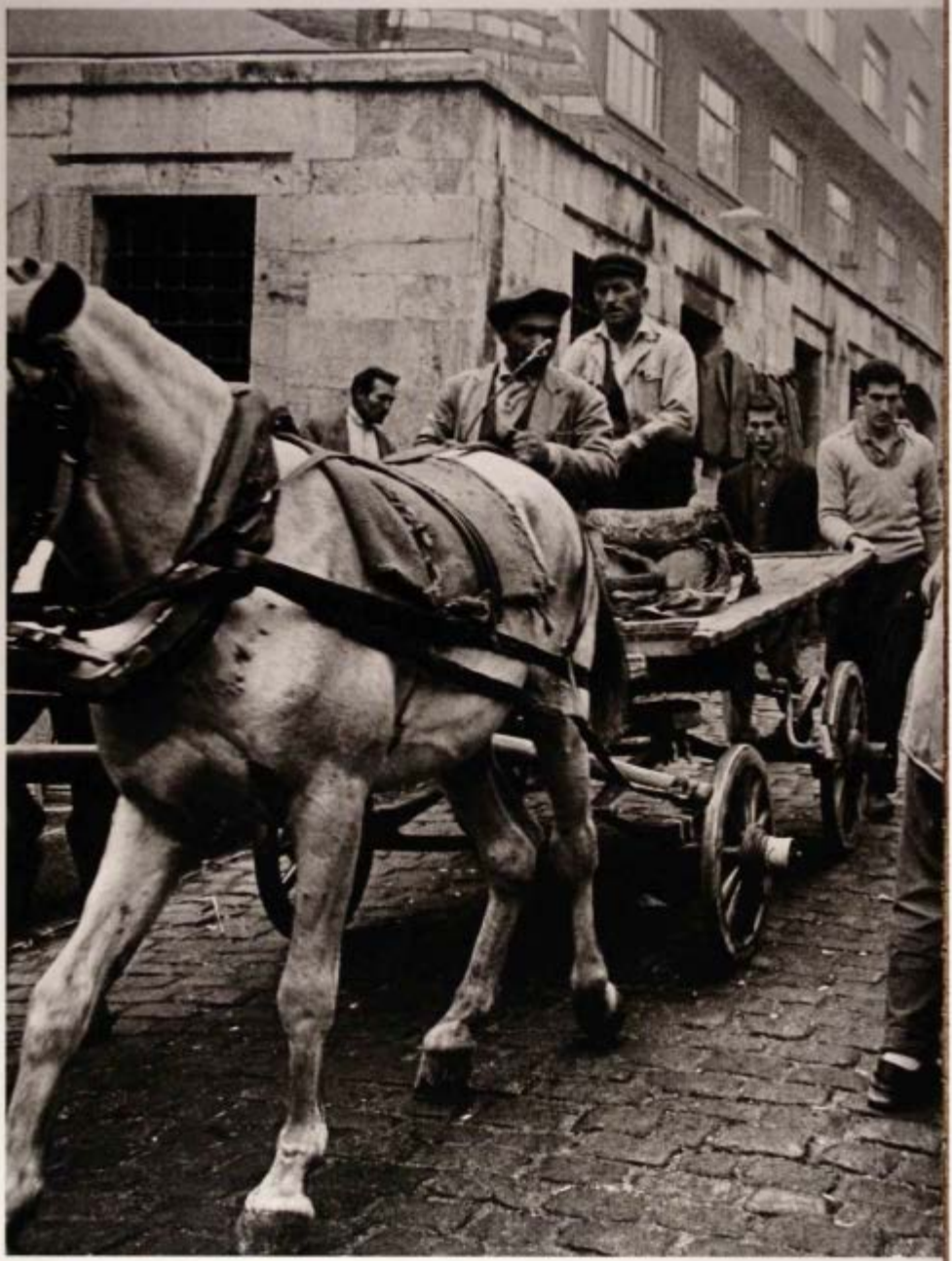

KUÇUKSU
İSTANBUL

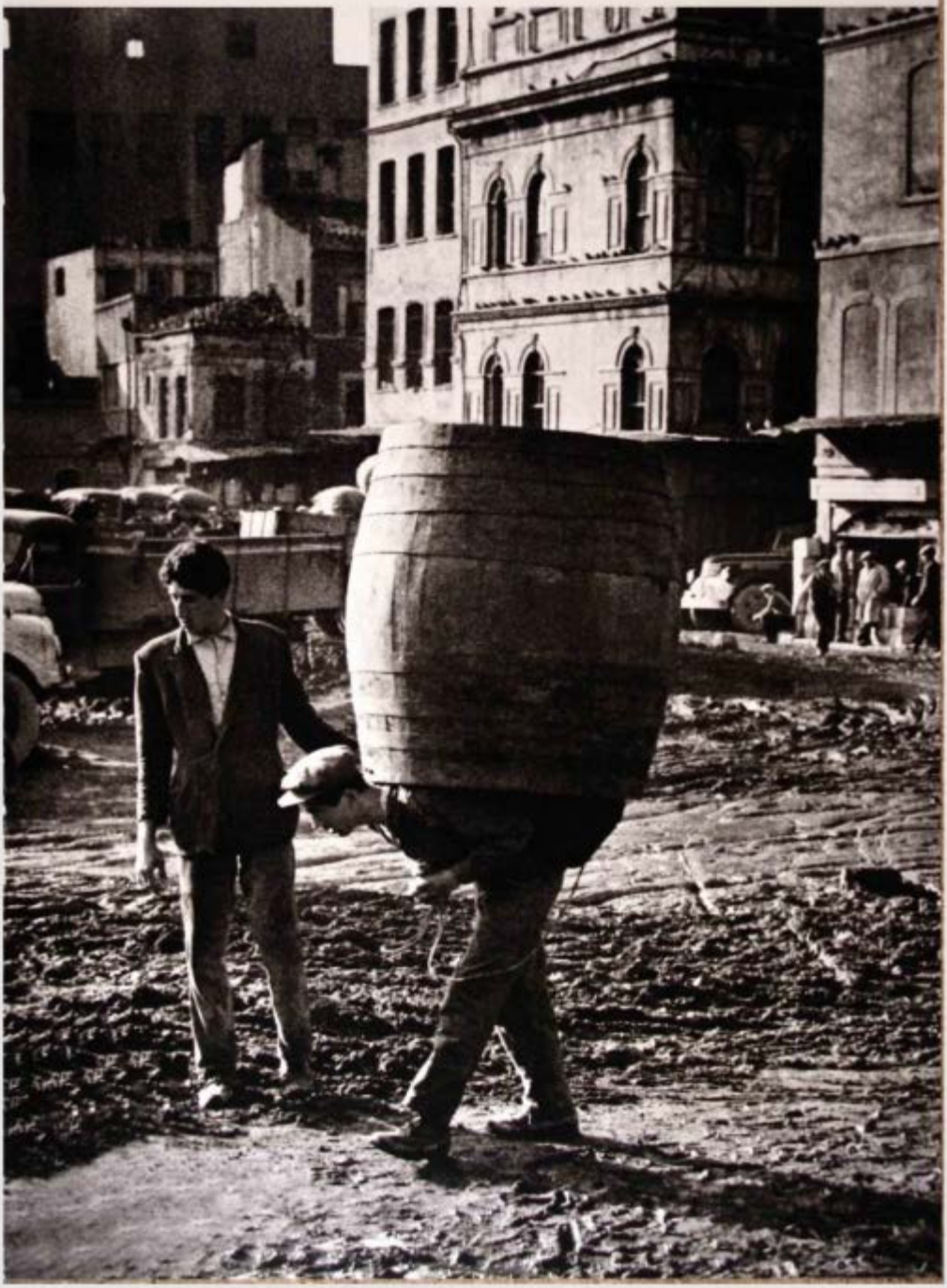

DİKKAT !
HADİ ÇOK ŞAKİR - GAZ
İSTEMEK

SAAT MÜCEVHERAT
TAKSİTLE
SİRKECİ BAHÇE K.
26
26

Bu bölümdeki fotoğraflar:

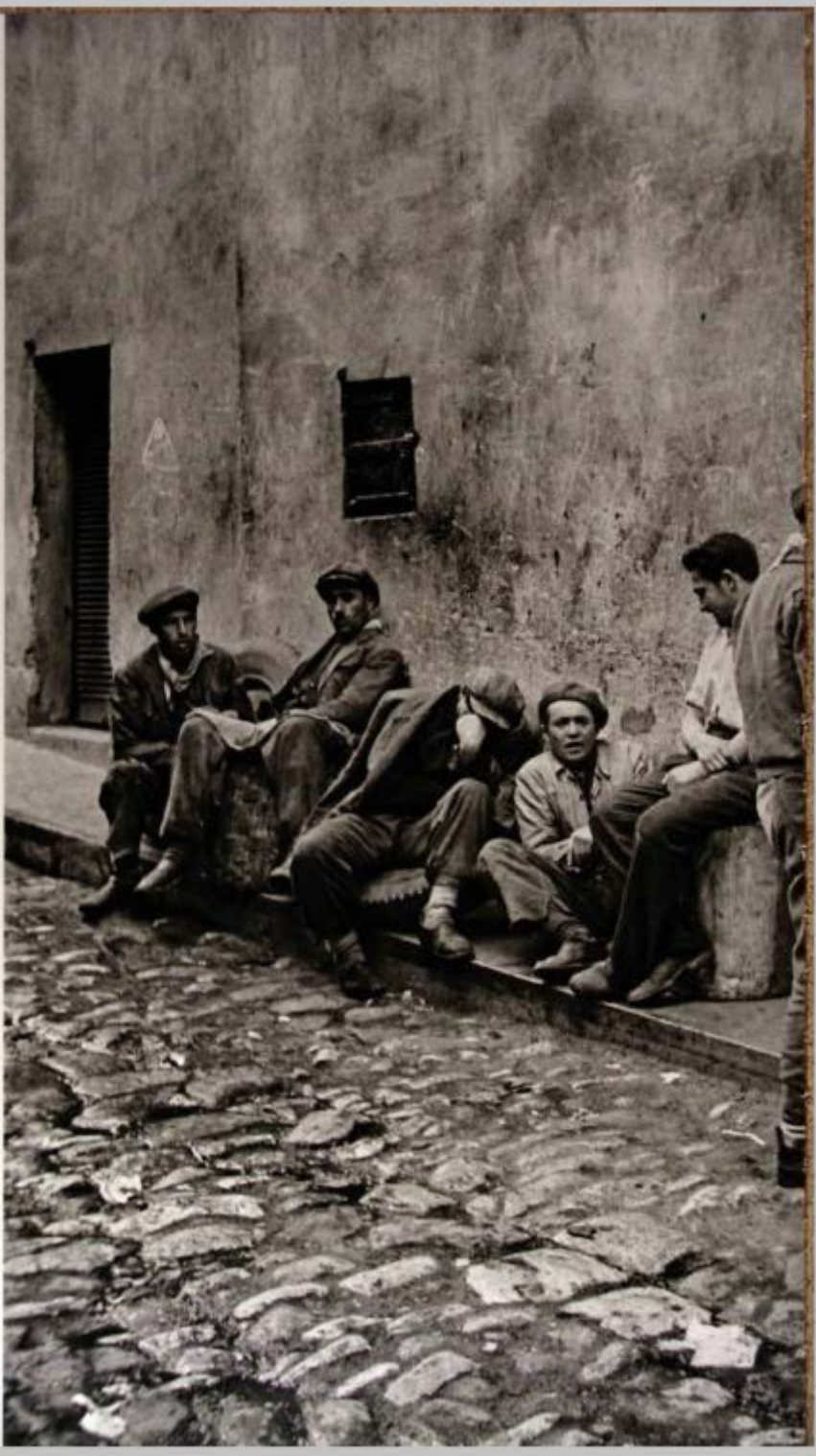
18. Beyoğlu'nda bir pasaj kahvesinde konuşanlar, 1958
19. Taş iskelesinde iş bekleyen hamallar, 1954
20. Eski Galata Köprüsünden vapurları seyreden taşralılar, 1956
21. "Su değip geçer köprünün altından." Orhan Veli, Karaköy, 1961
22. Boğazda vapur ve adam, Beyler'beyi, 1972
23. Boğaziçi vapuru ve yolcular, Boğaziçi, 1965
24. Akşamüstü Kandilli'den kalkan bir Boğaziçi vapuru, 1969
25. Eski Galata Köprüsünde trafik, 1956
26. [illegible] adam, 1959
27. [illegible] 1959
28. Galata'daki eski bir handa su içen ihtiyar işçi, 1950
29. Büyükdere'de bir balıkçı ve kütüğesi, 1962
30. Kalafat yerinde iş bekleyen hamallar, Galata, 1958
31. Surlar ve atlar, 1969
32. [illegible] 1957
33. Eyüp'te evdeğirmi önünde dilenen yaşlı çıkarmacılıkla bir kadın adak için beklerken, 1957
34. Ortaköy'deki Şeyhülislam Yahya Efendi mezarlığında mezar taşları arasında ot toplayan ana kız, 1985
35. Eyüp civarındaki eski mezarlıklarda oynayan çocuklar, 1962
36. [illegible] ev, bir çocuk ve Bizans sütun başı, 1968
37. Tophane'de çocuklar, 1987

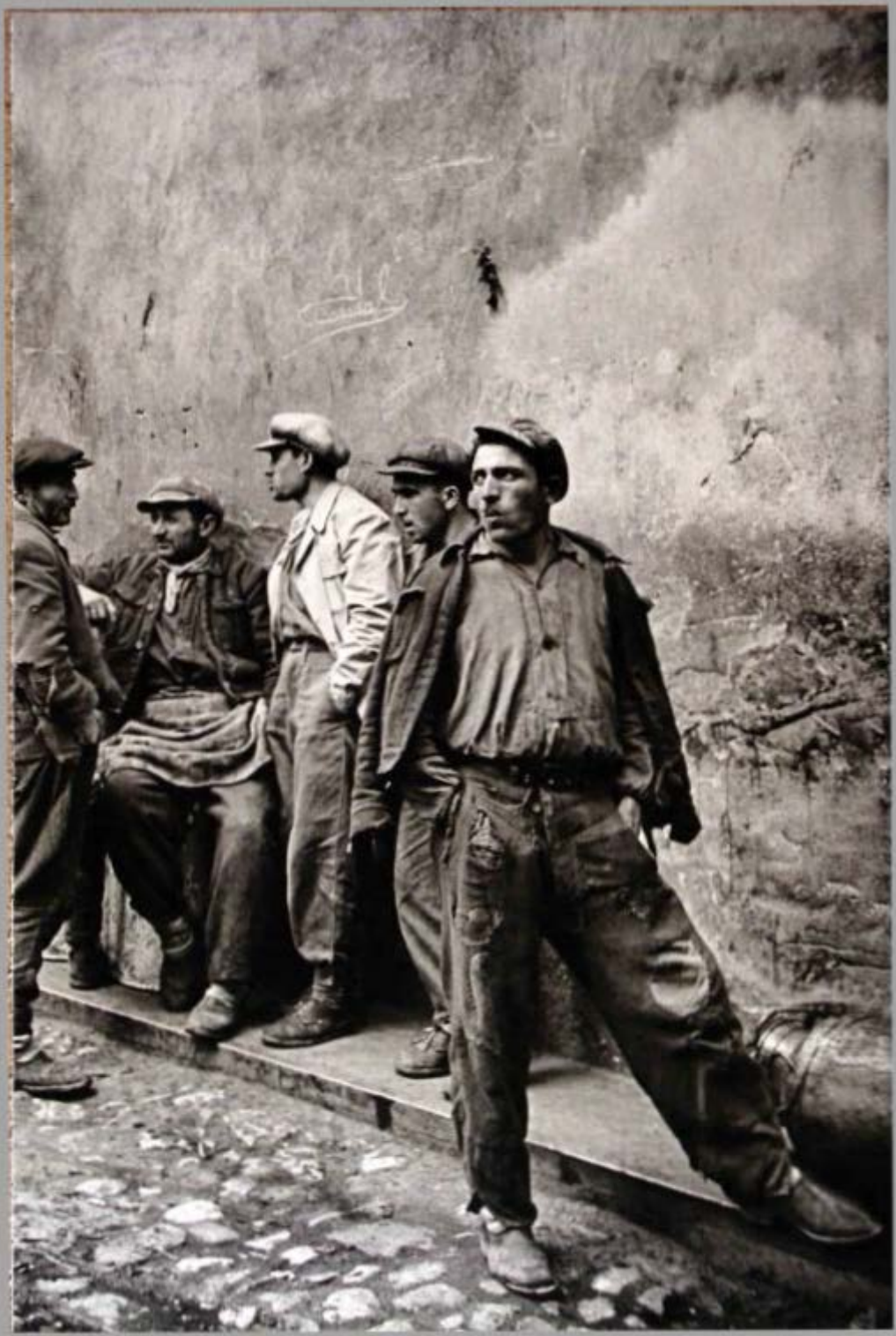

"Dikkat edersen tiyatronun benim üzerimdeki tesirini görürsün. Benim fotoğraflarımdaki kompozisyon duygusu o piyeslerdeki dekordur. Eğer benim bütün fotoğraflarımda bir muvaffakiyet varsa -ki zannetmiyorum- o tamamıyla bulduğum içtir. Her resimde bir kompozisyon vardır. Piyesler ise yüz çok önemsiz, mutlaktır. Ben oyunculara pek az dikkatle incelerdim. Her şey önümde bir kompozisyon bulur ve bozulur."

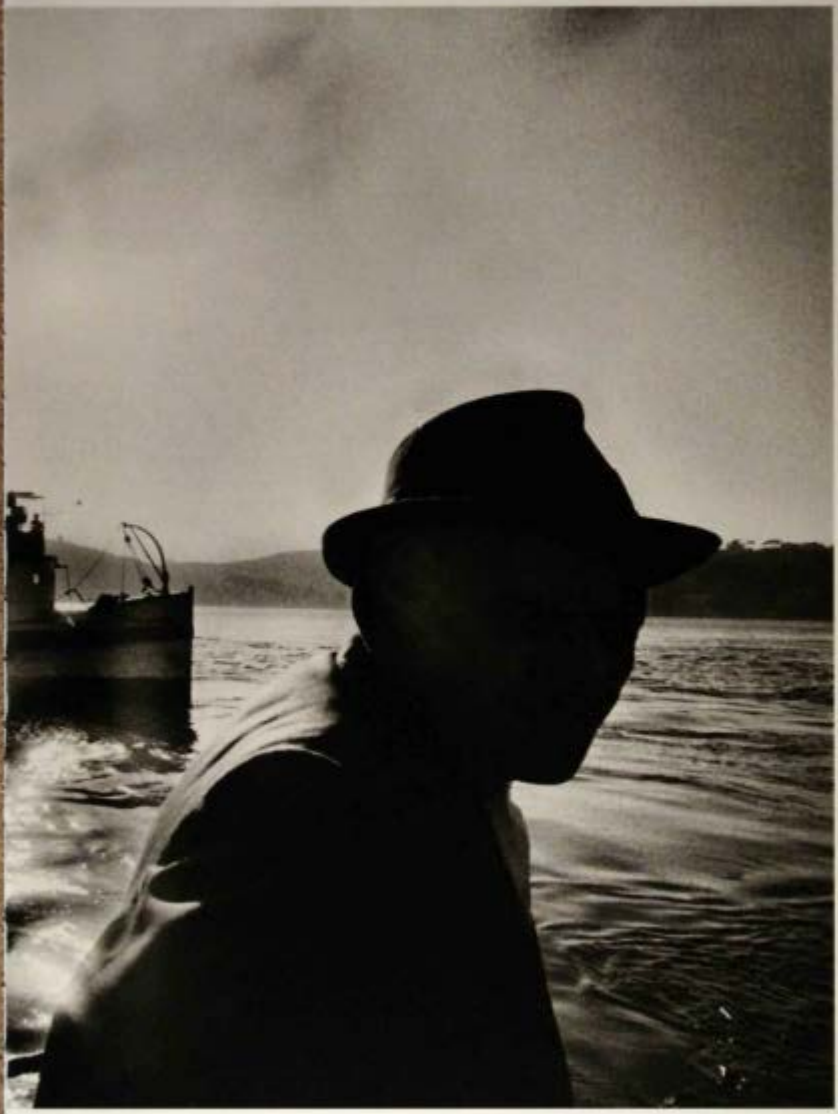

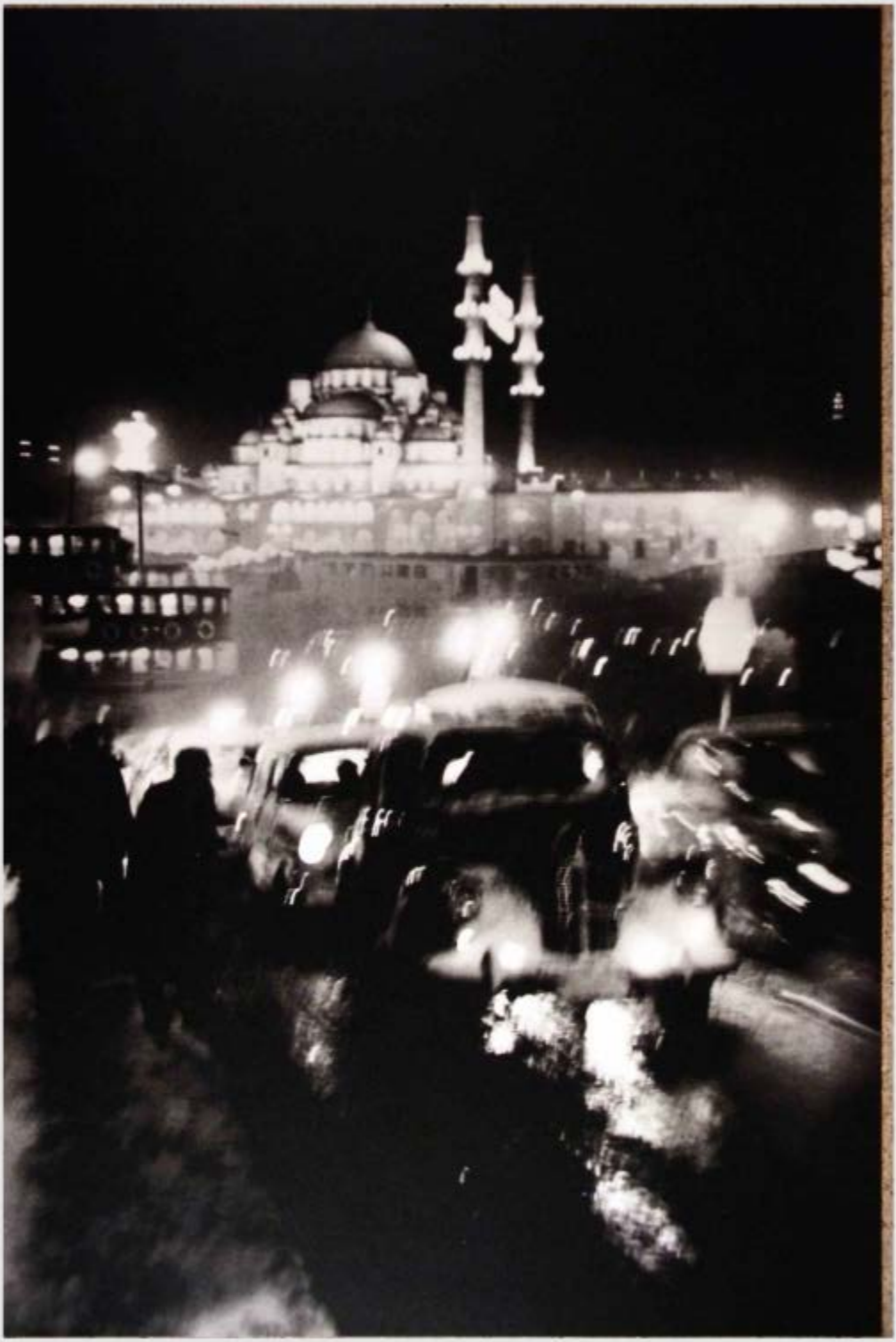

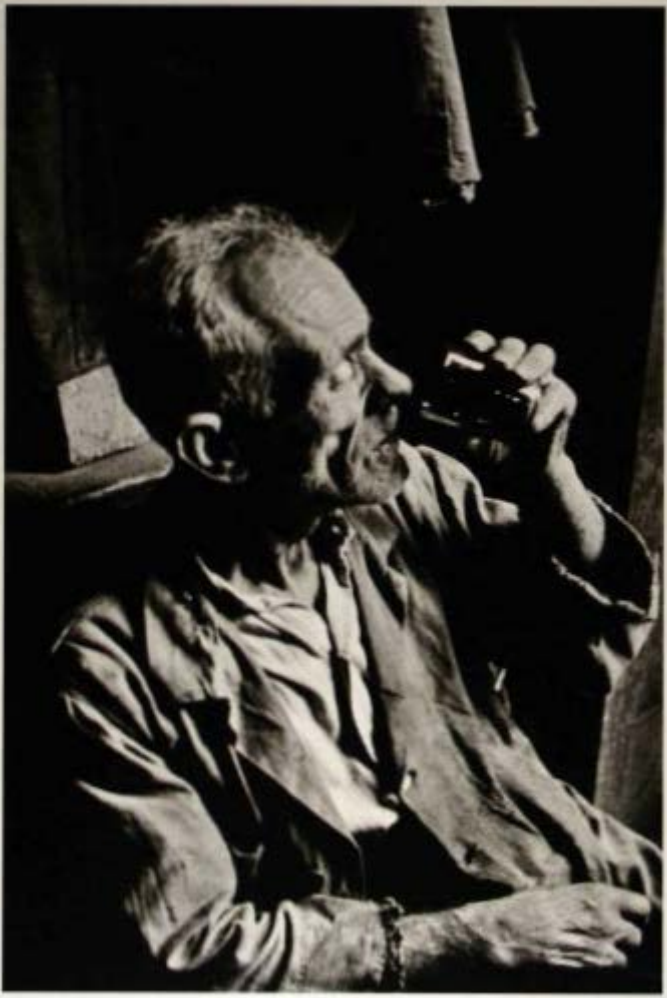

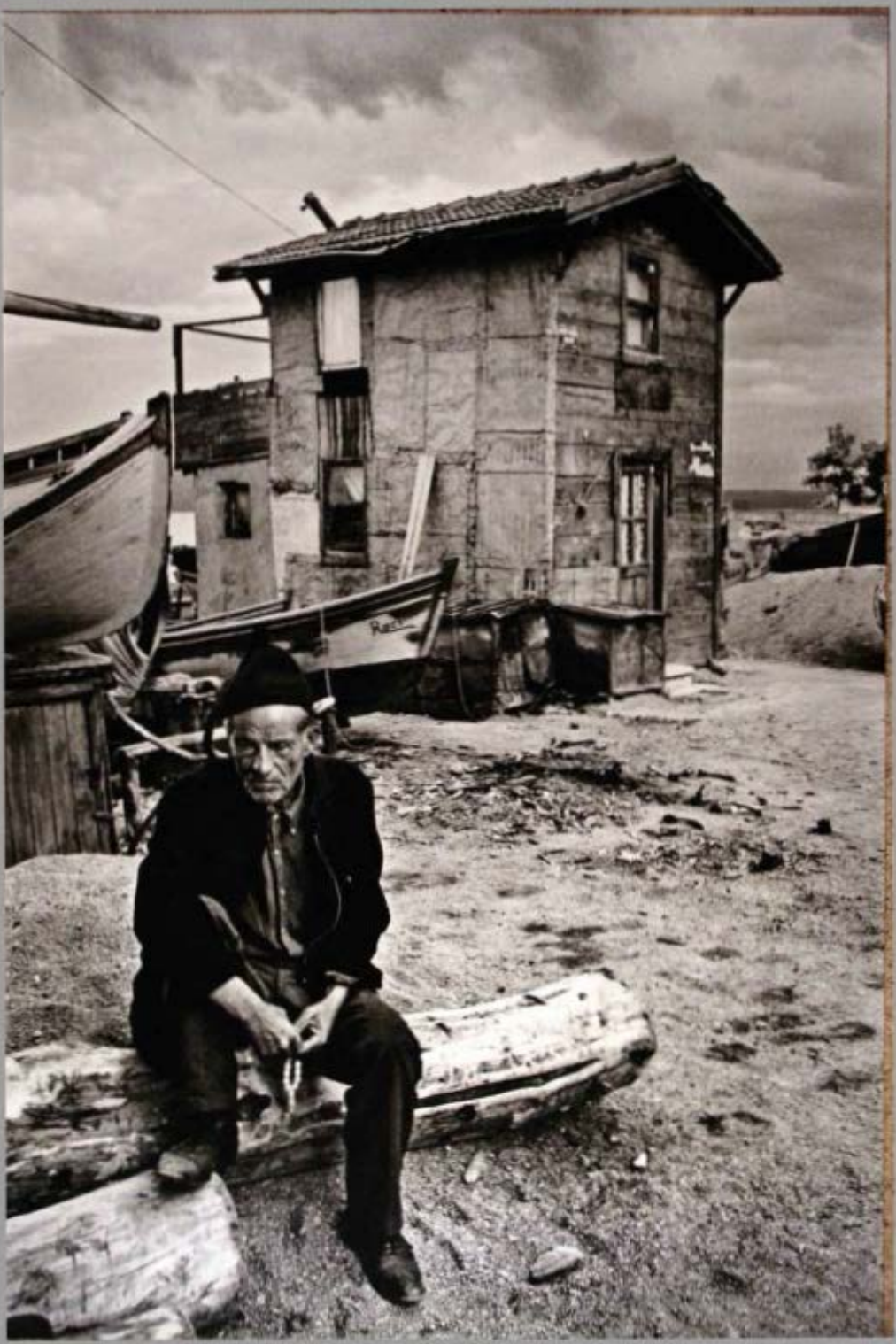

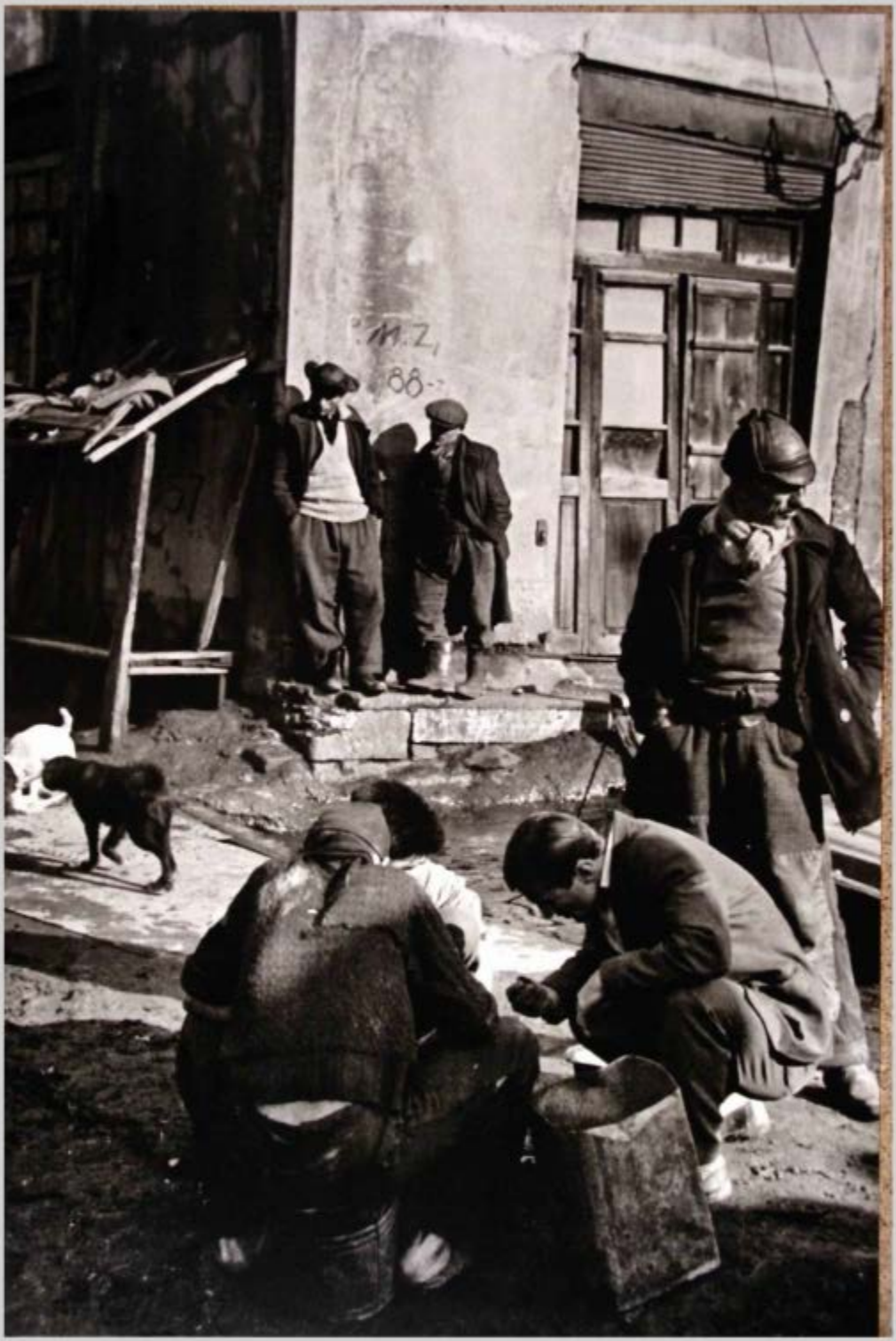

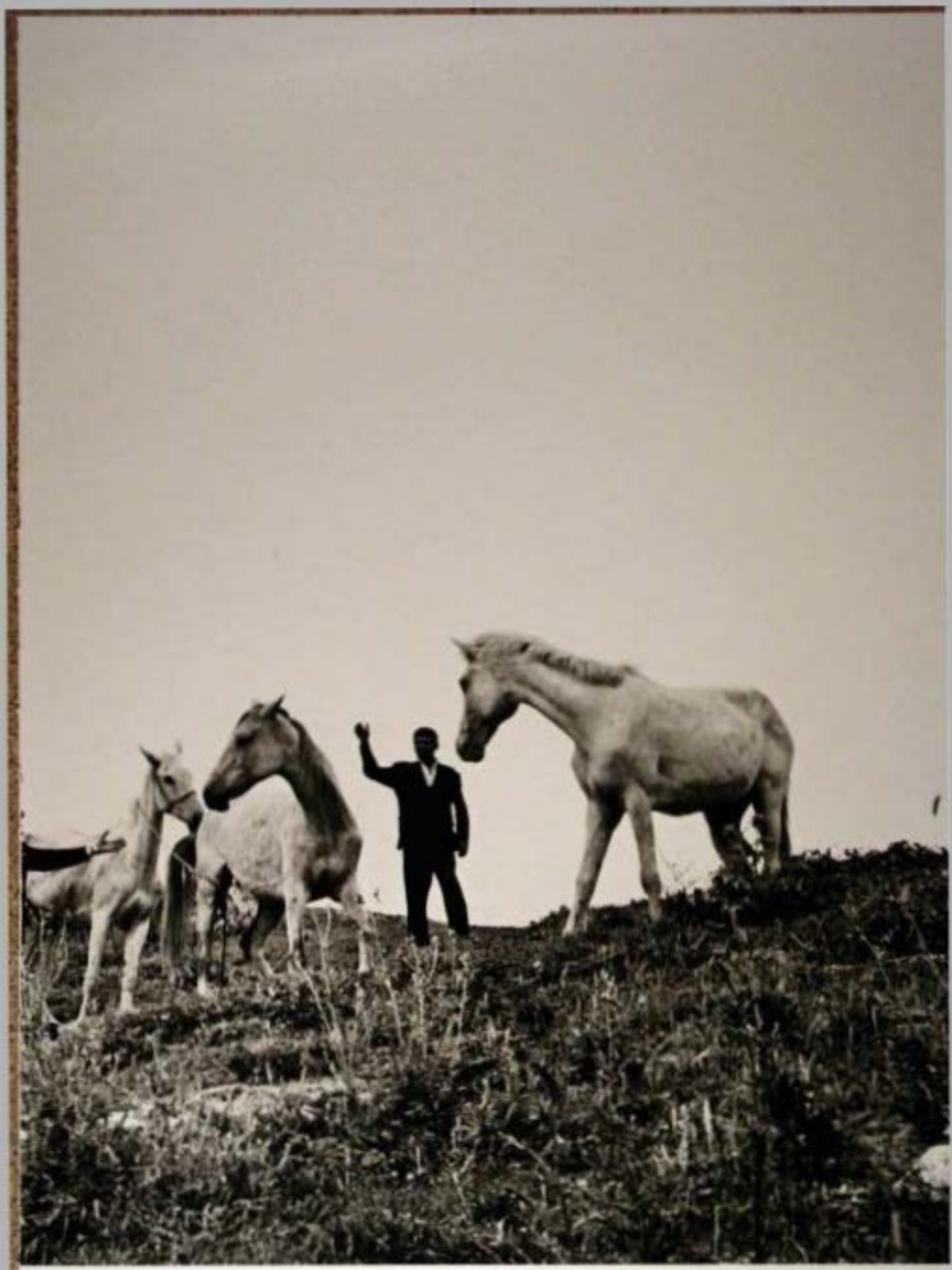

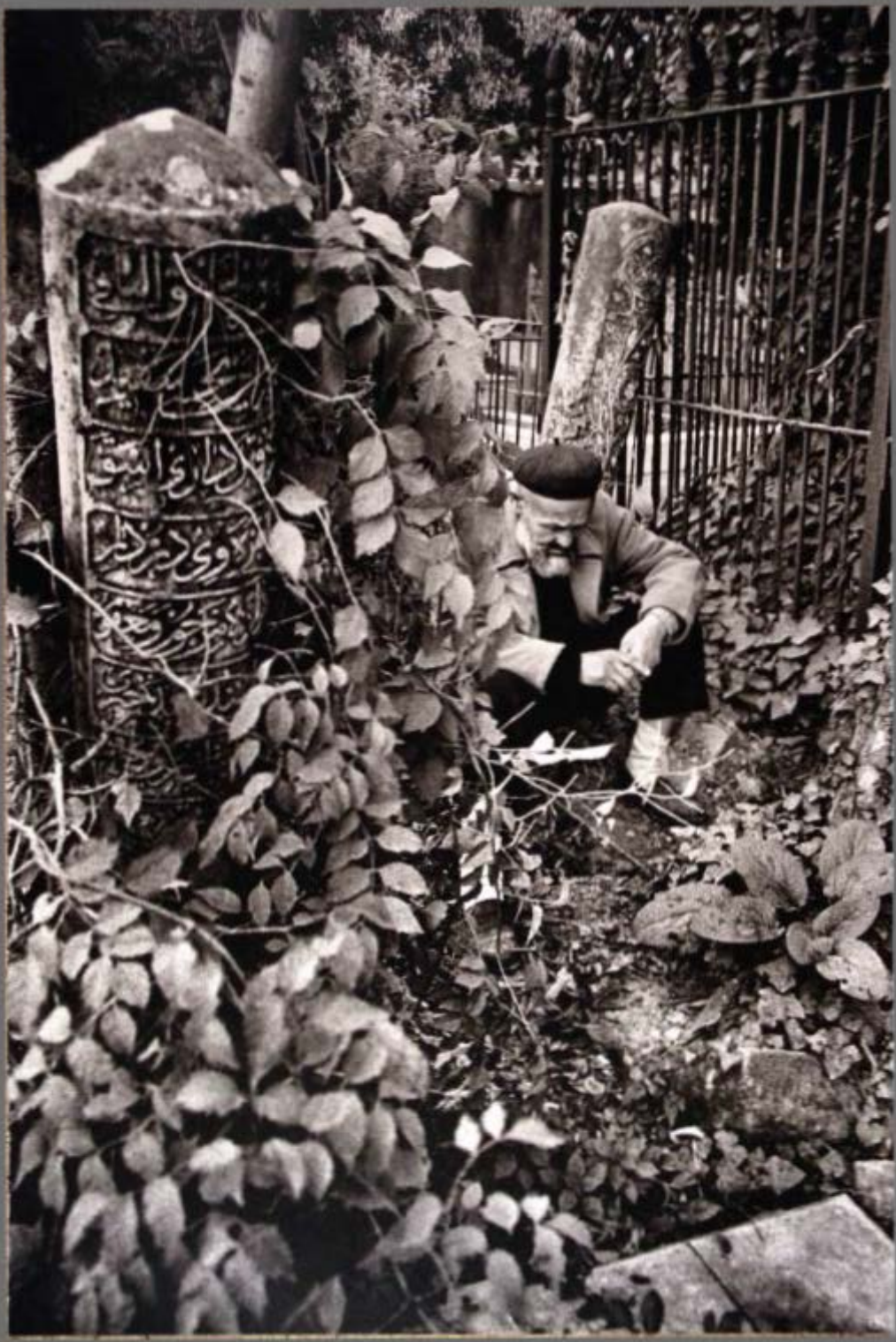

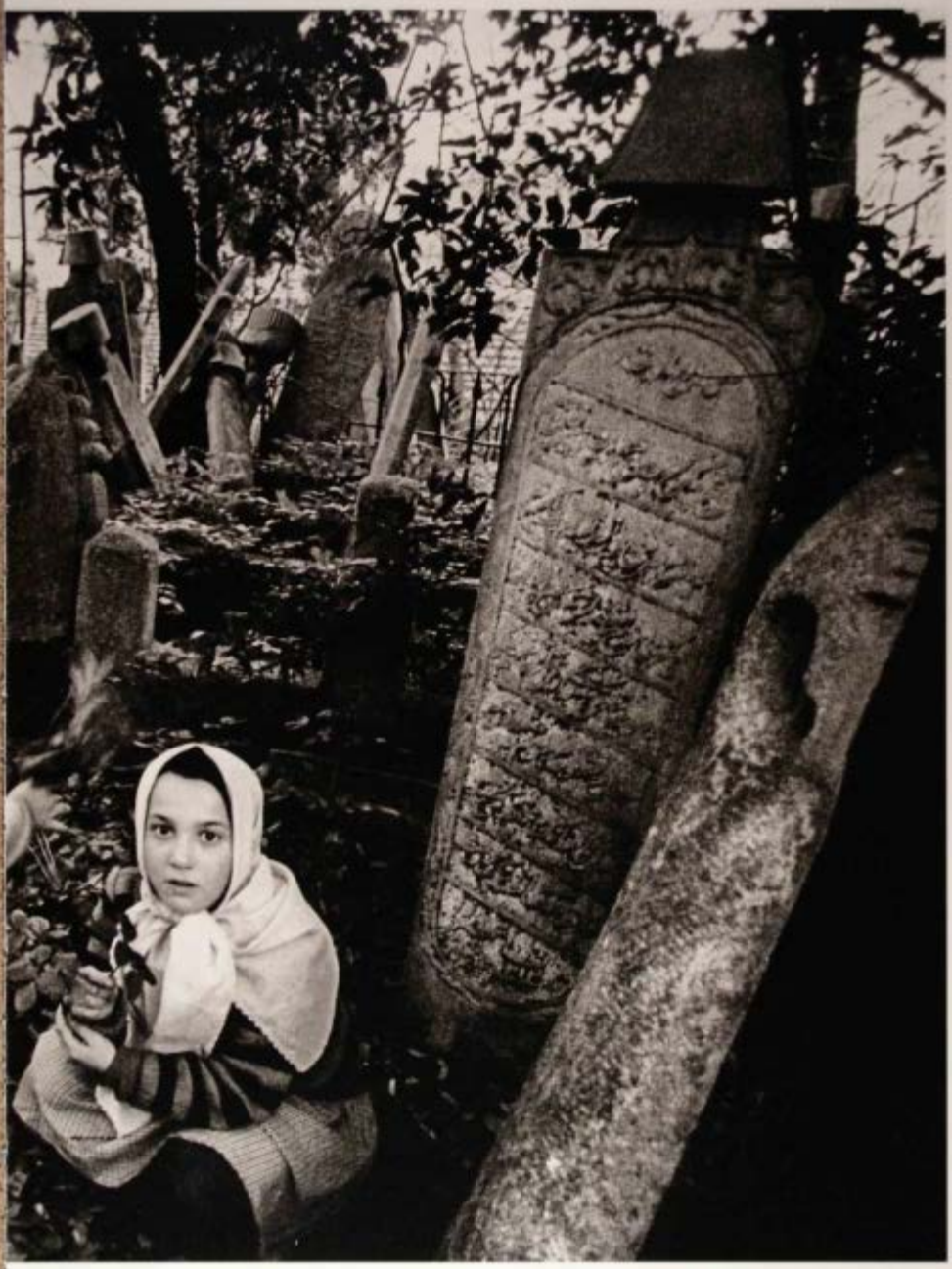

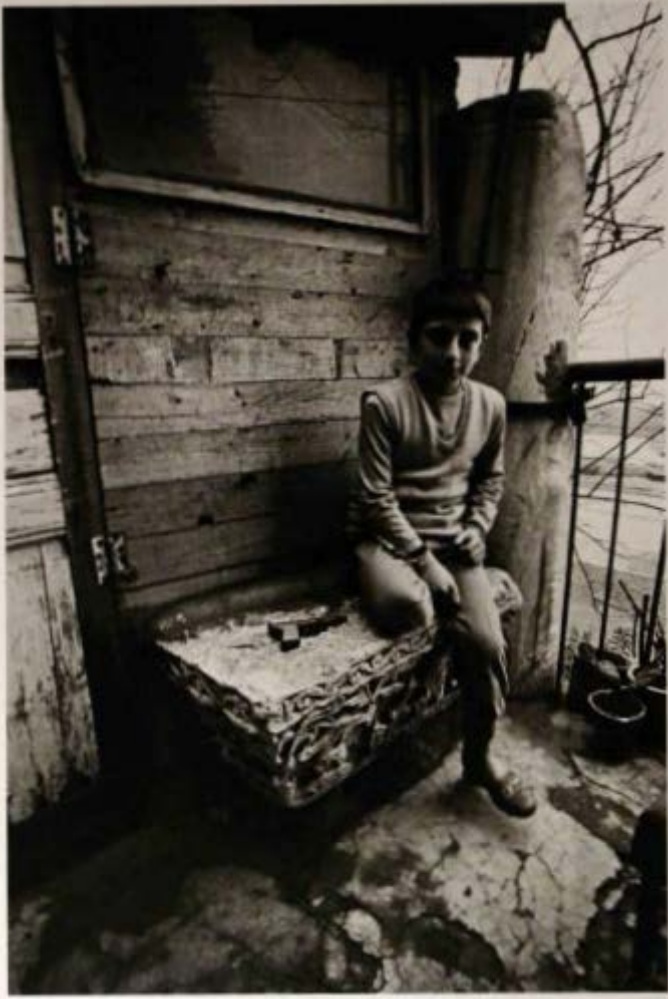

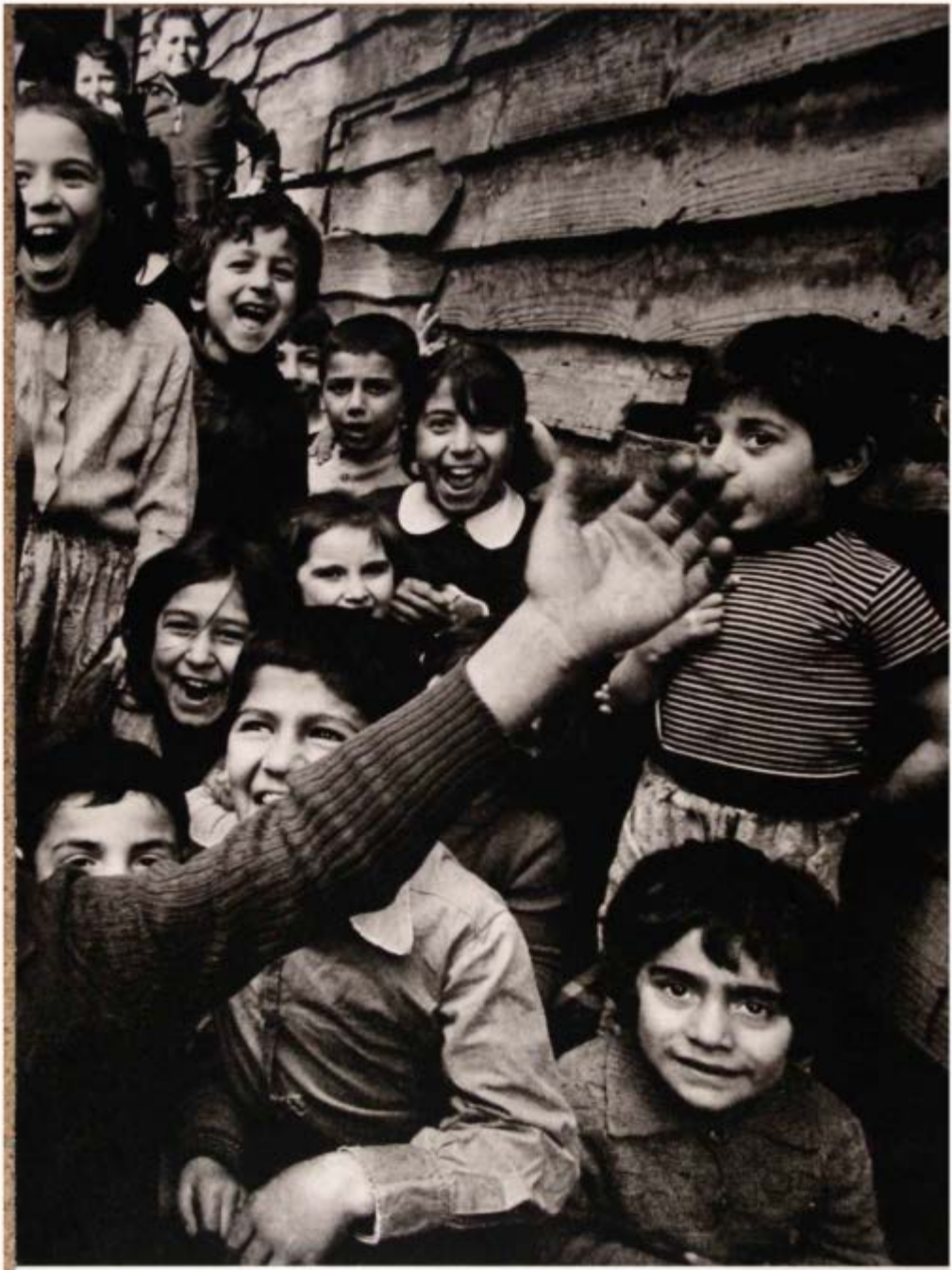

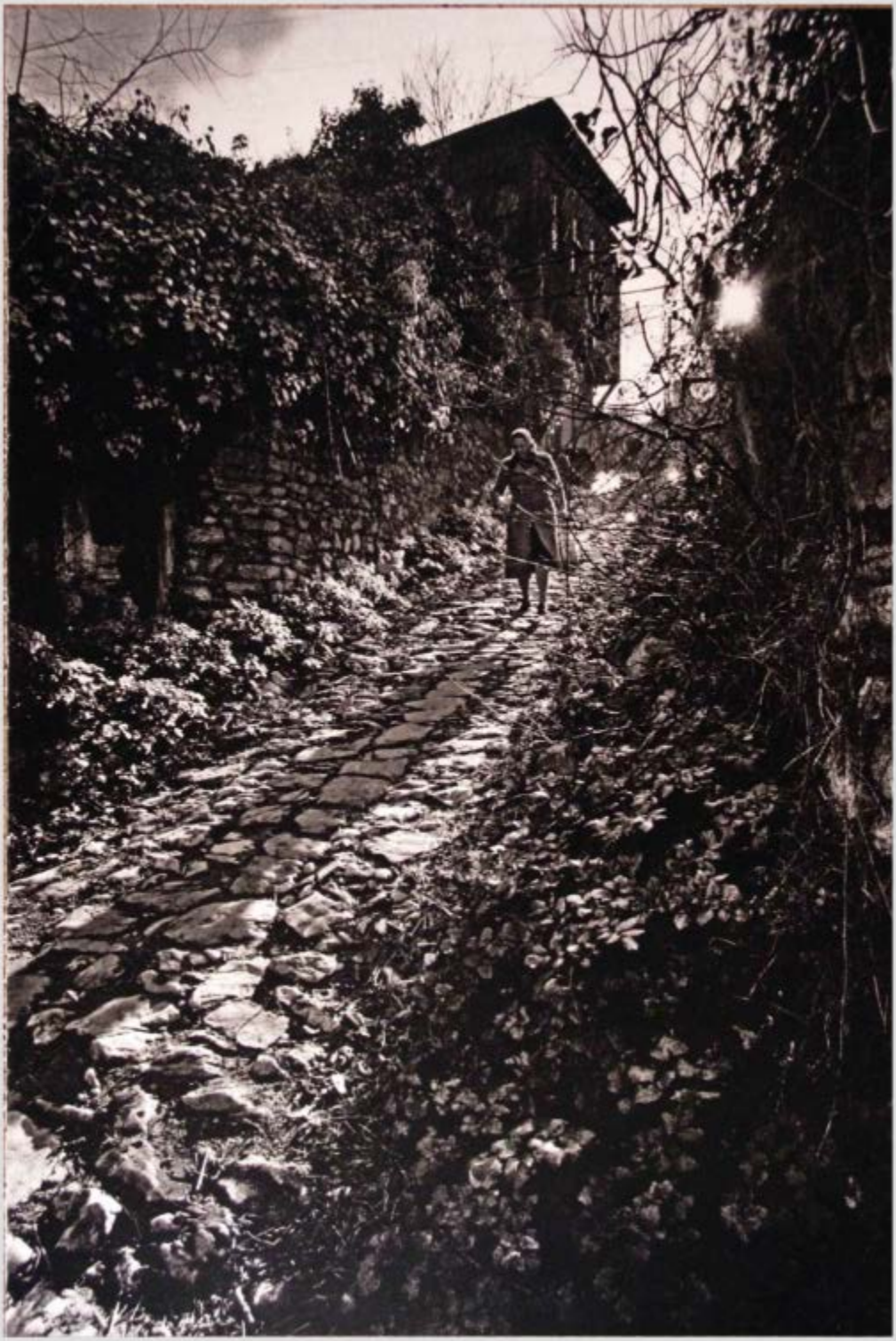

Bu bölümdeki fotoğraflar:

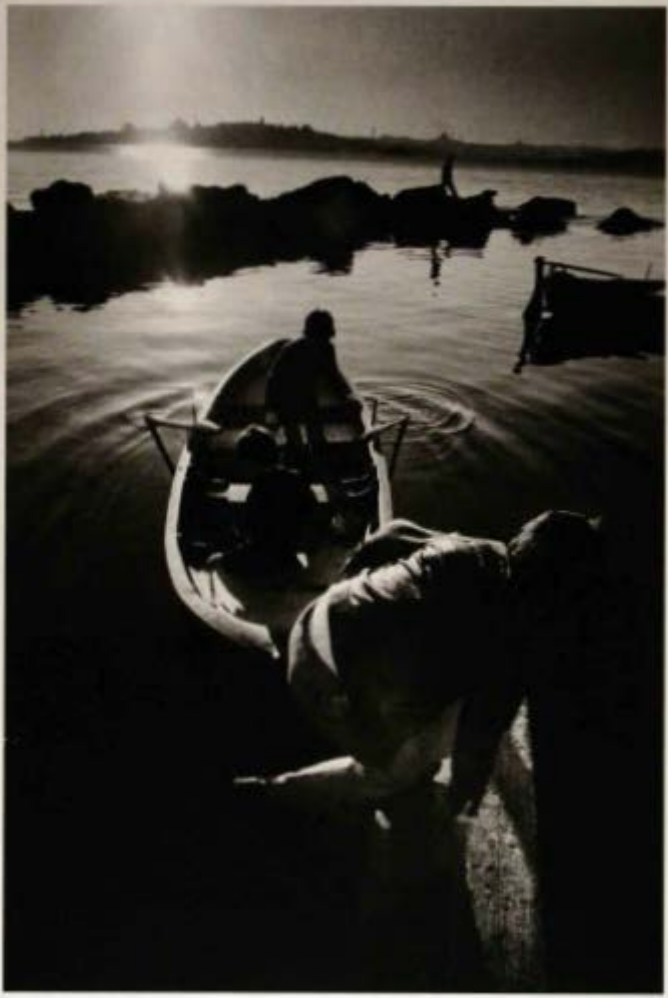
39. Kandilli'de eski bir yalıkış, 1981
39. Tarlabaşı'nda bir sokak, Beyoğlu, 1981
40. Eski balacak koyunda sandaldan inen çocuklar, 1964
41. Zeytek'te kedi kovalayan çocuklar, 1968
42. [illegible]
43. [illegible]
44. Marmara'da gece çalışı, Kabataş, 1975

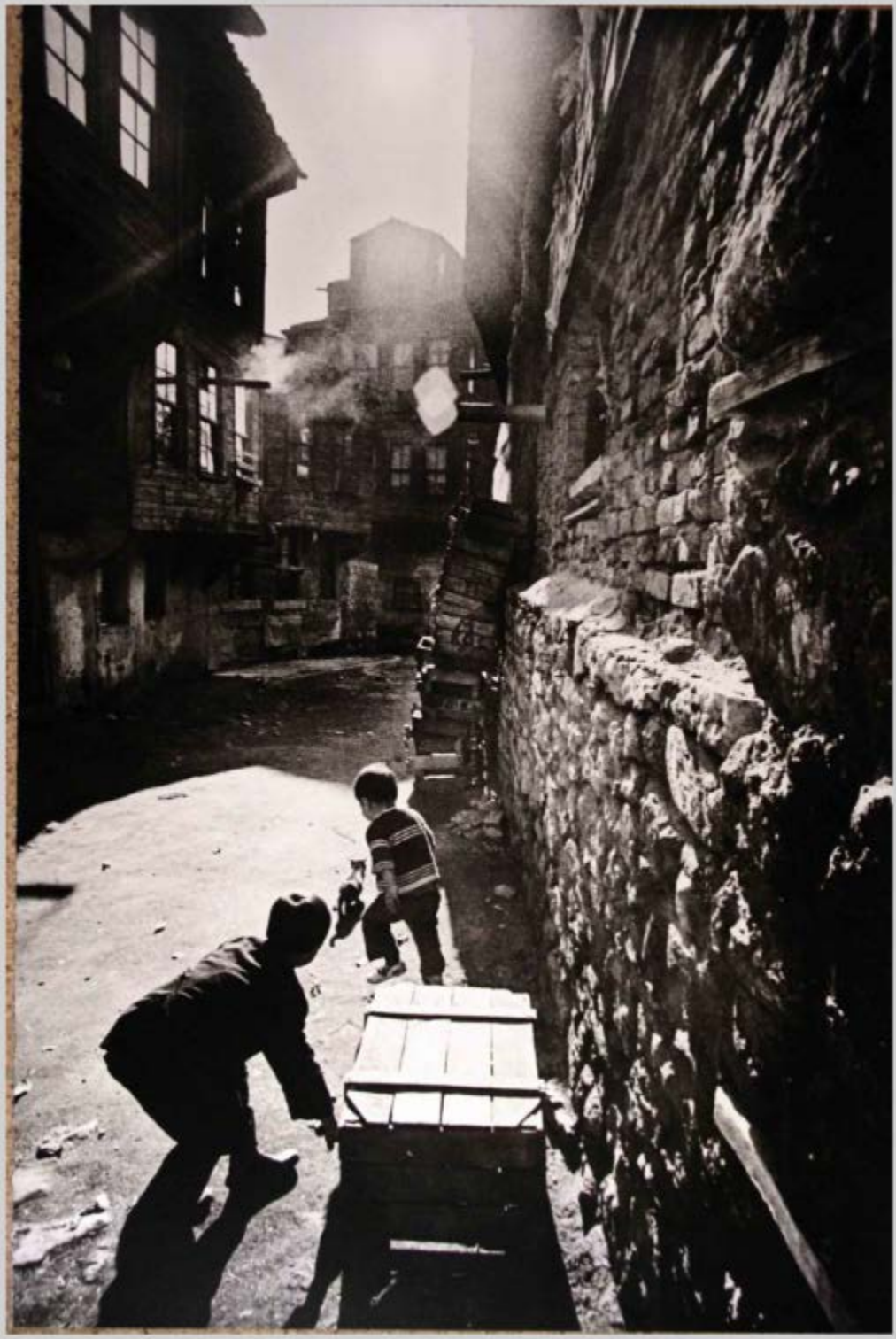

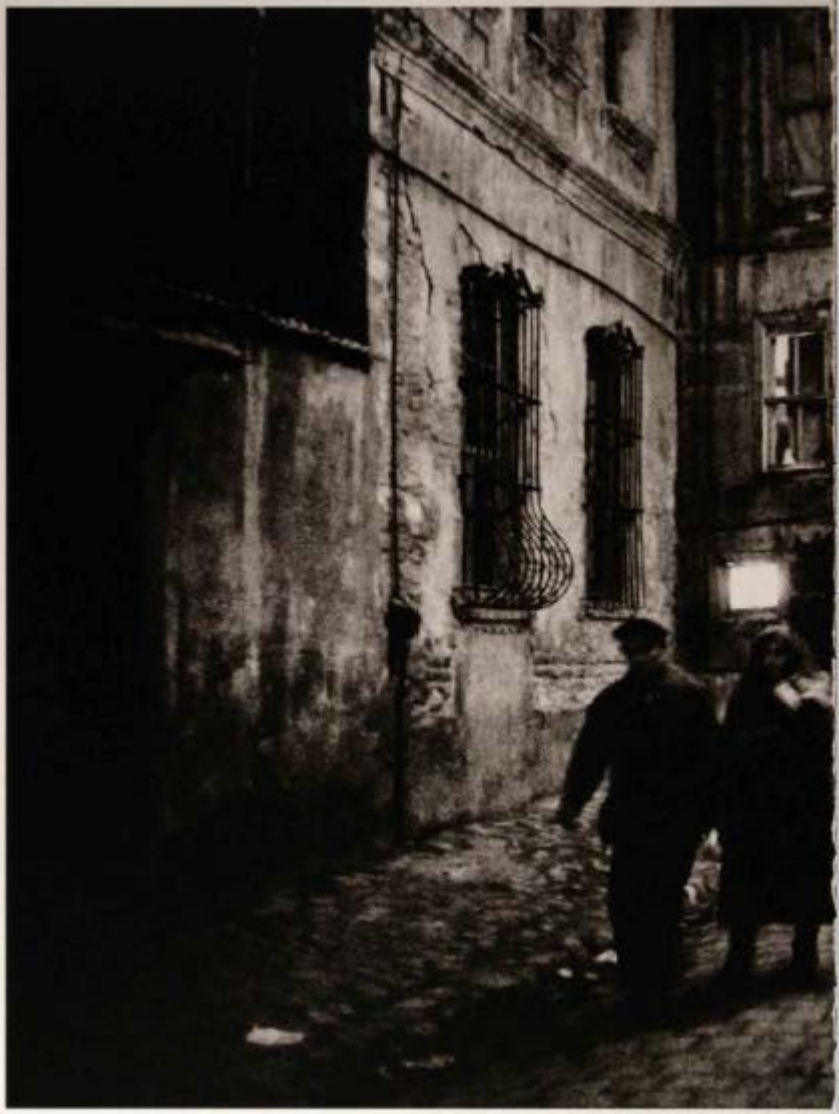
"... Mesela biraz evvel gösterdiğin bu sokak, şimdi bakıyorsun aynı kalmamışsın değil. Dünyanın büyüyen bir cazibesi, kaçınılmazlığı, araya ışığı serpen güneş olur, o ışığı toplar görürün, hizalık yapar başka şey olur. Yani sihirli boya her zaman var olacaktır. Bu ışıktır; zaten **her şey ışıkla başlar.** Evrensel kitaplarda dediği gibi: Allah, ışık olsun dedi ve insanlar görmeye başladı. İnsanlar da ona görünür olunmasın diye duvarlara mağara resimleri çizdi. İlk avcılardan filan, bunlardan da sanat doğdu evladım."

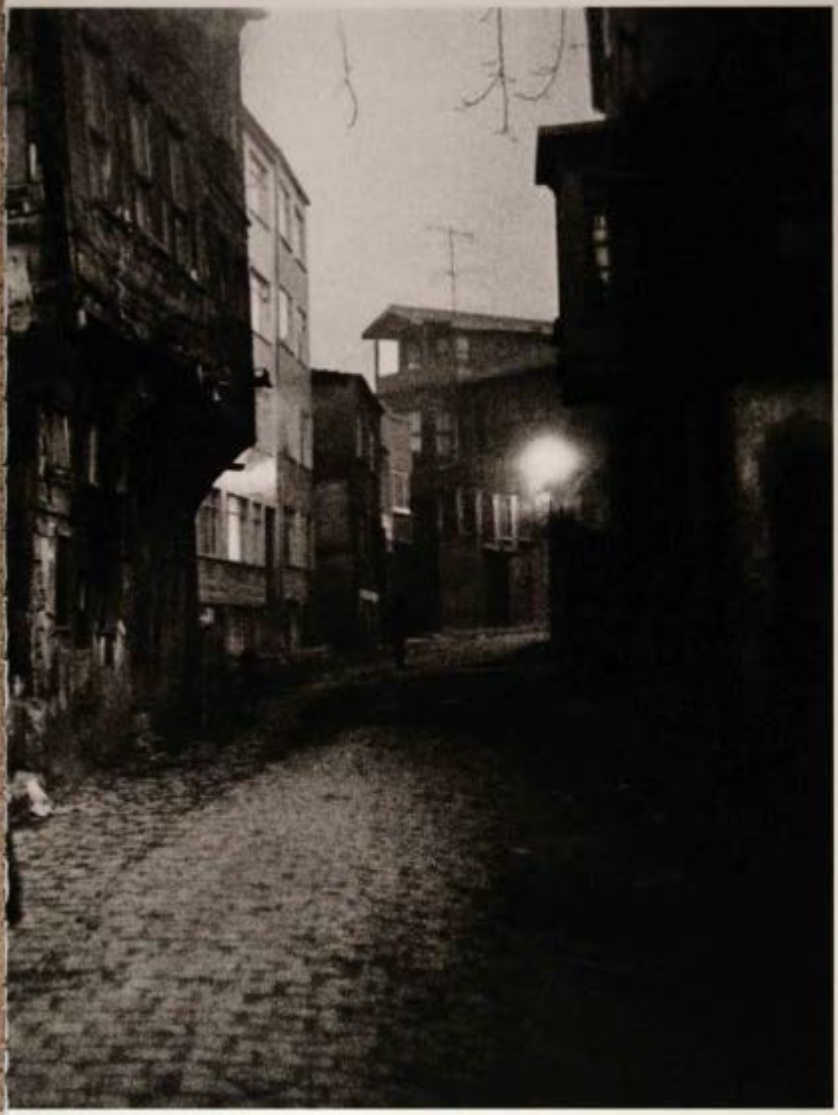

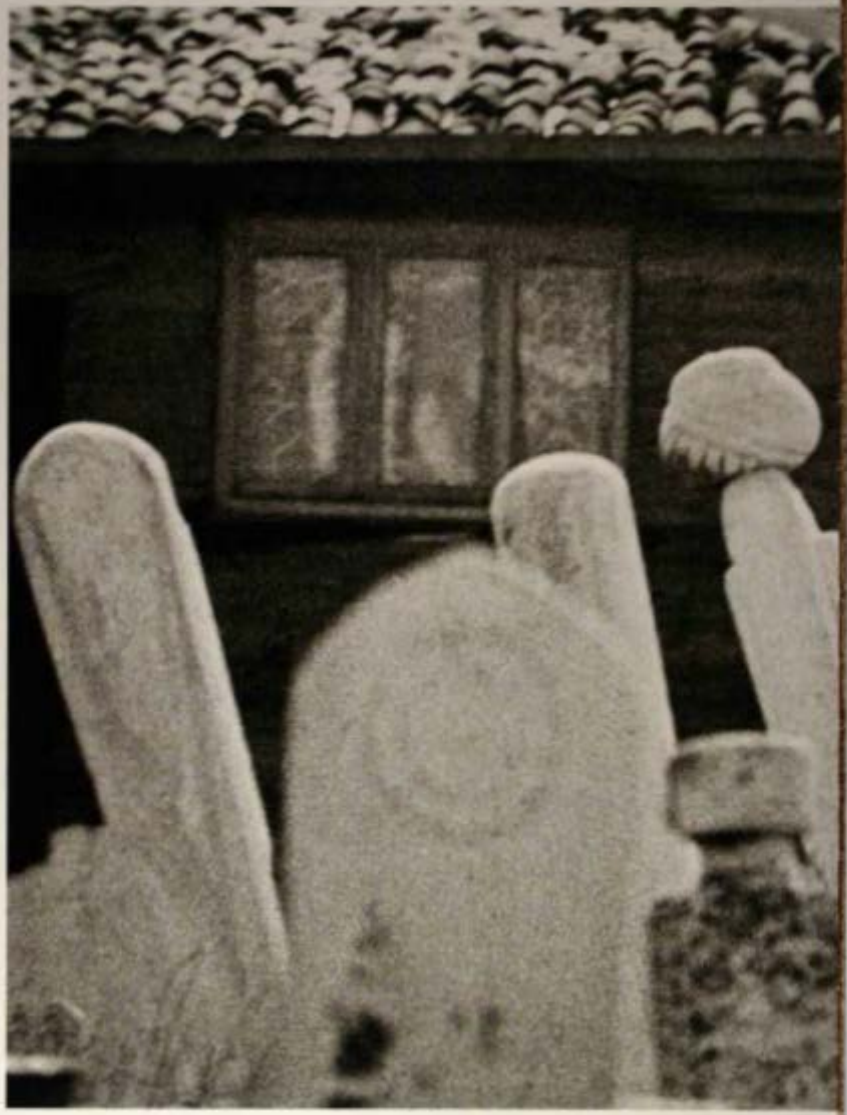

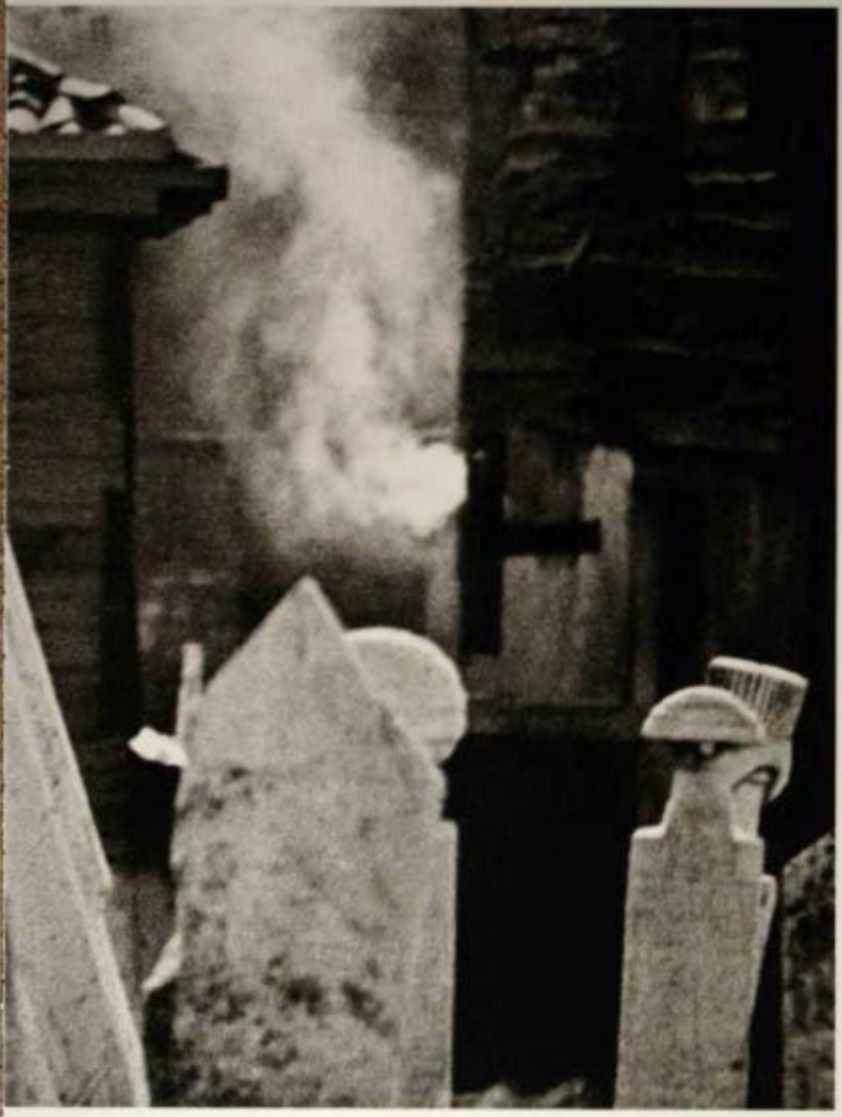

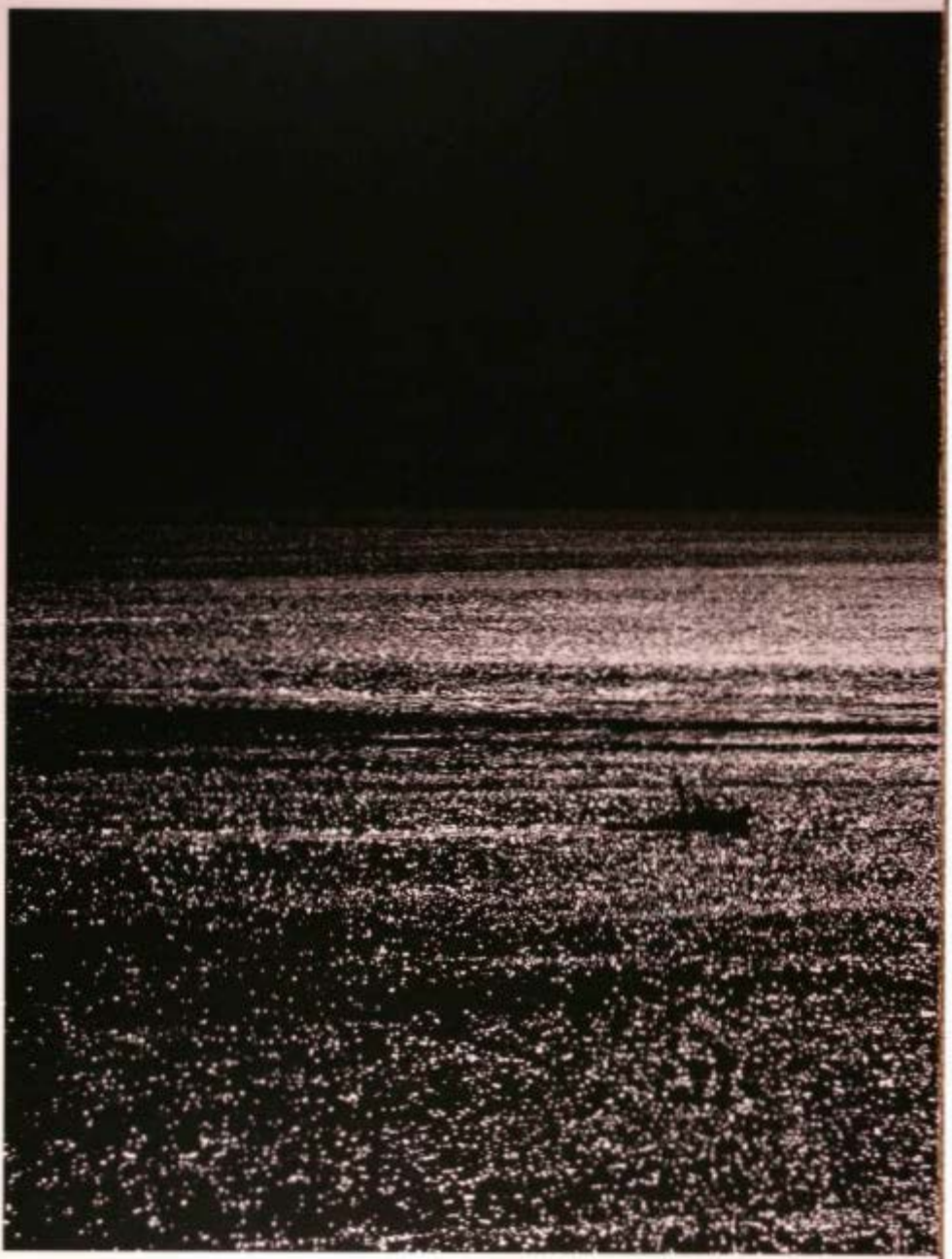

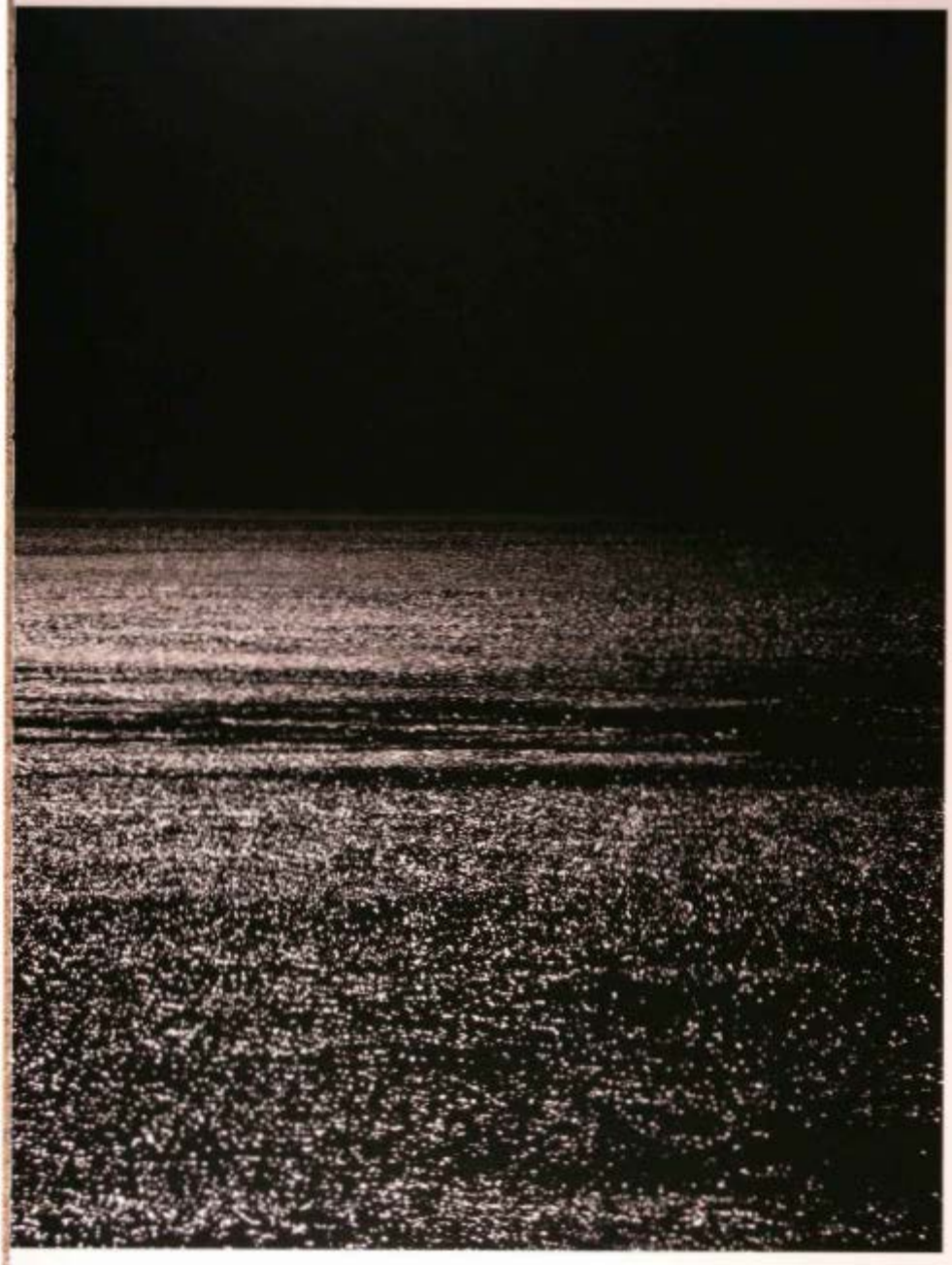

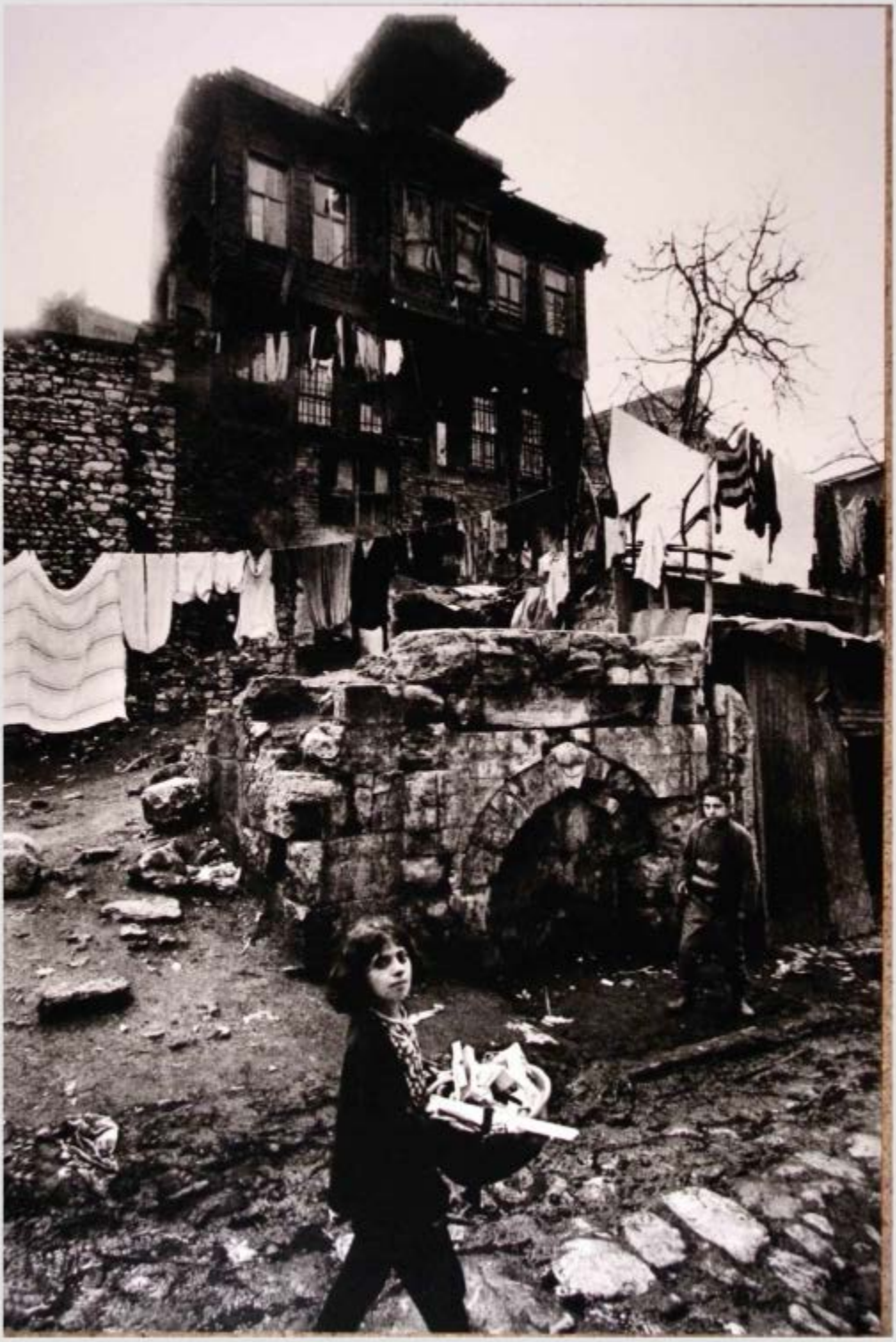

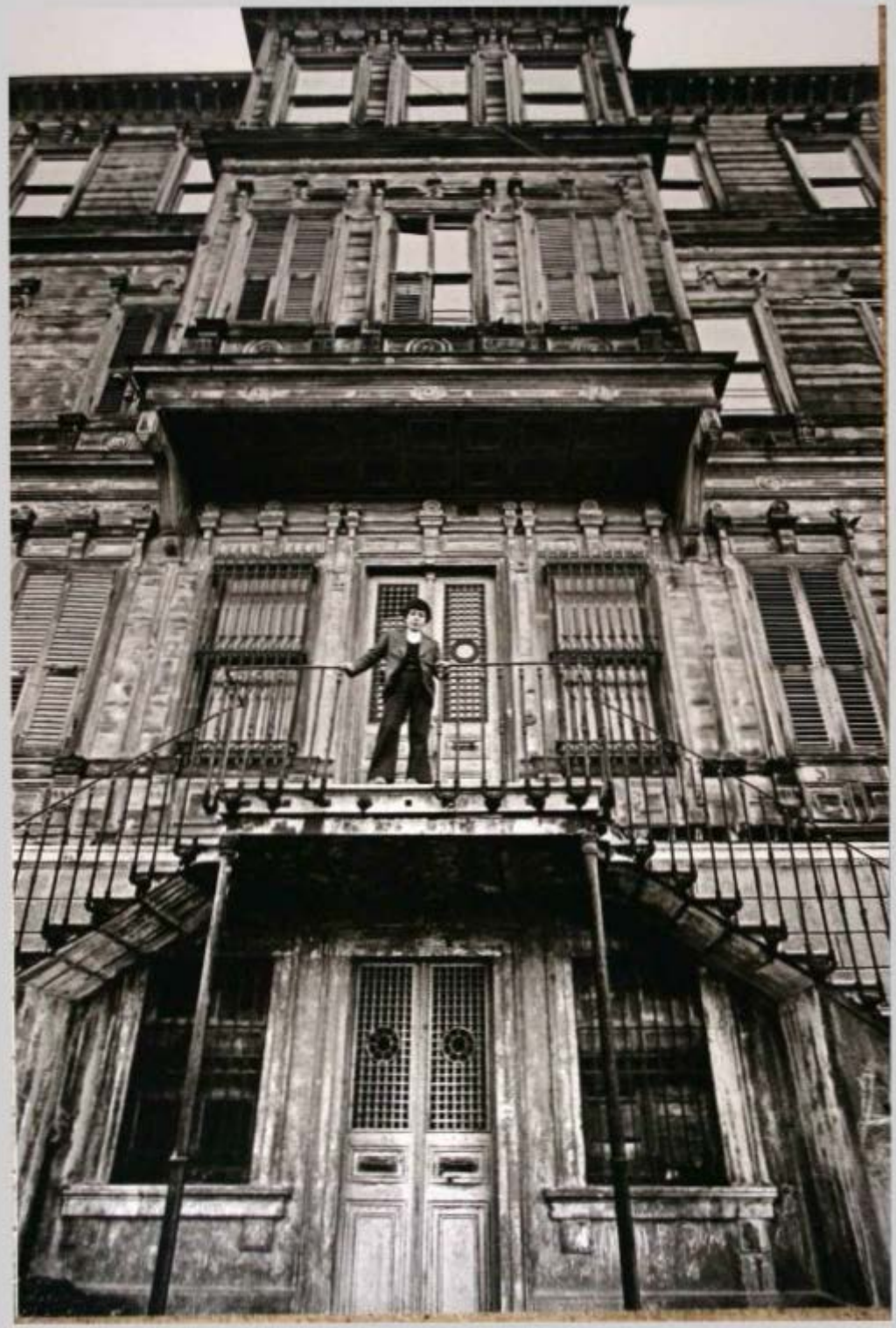
Bu bölümdeki fotoğraflar:

45. Süleymaniye'de bir sokak ve eve, 1969
46. Kandilli'de bir konak, 1969
47. [illegible]
48. [illegible]
49. [illegible]
   Süleymaniye Camisi, 1955
50. Balçi'de mermerler ve kuşlar, 1955
51. [illegible]
52. [illegible]

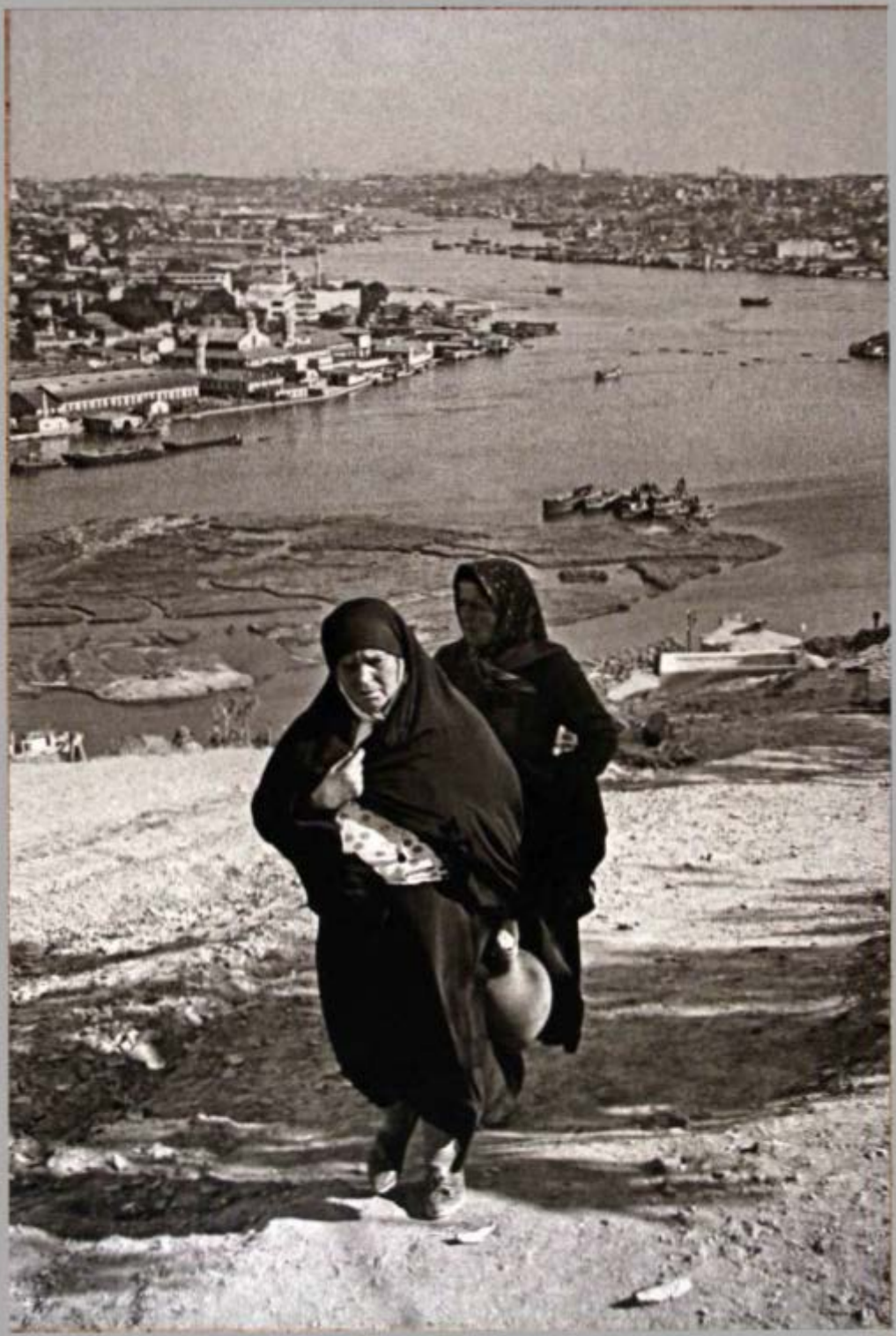

"Yaa, ben resimde her dünyayı toplamak istiyorum, o histir yani. Geniş açı olunca da kompozisyonu kaybediyorsun ama benim elim alıştı, gözüm alıştı, geniş açıyla iyi resim çekiyorum be."

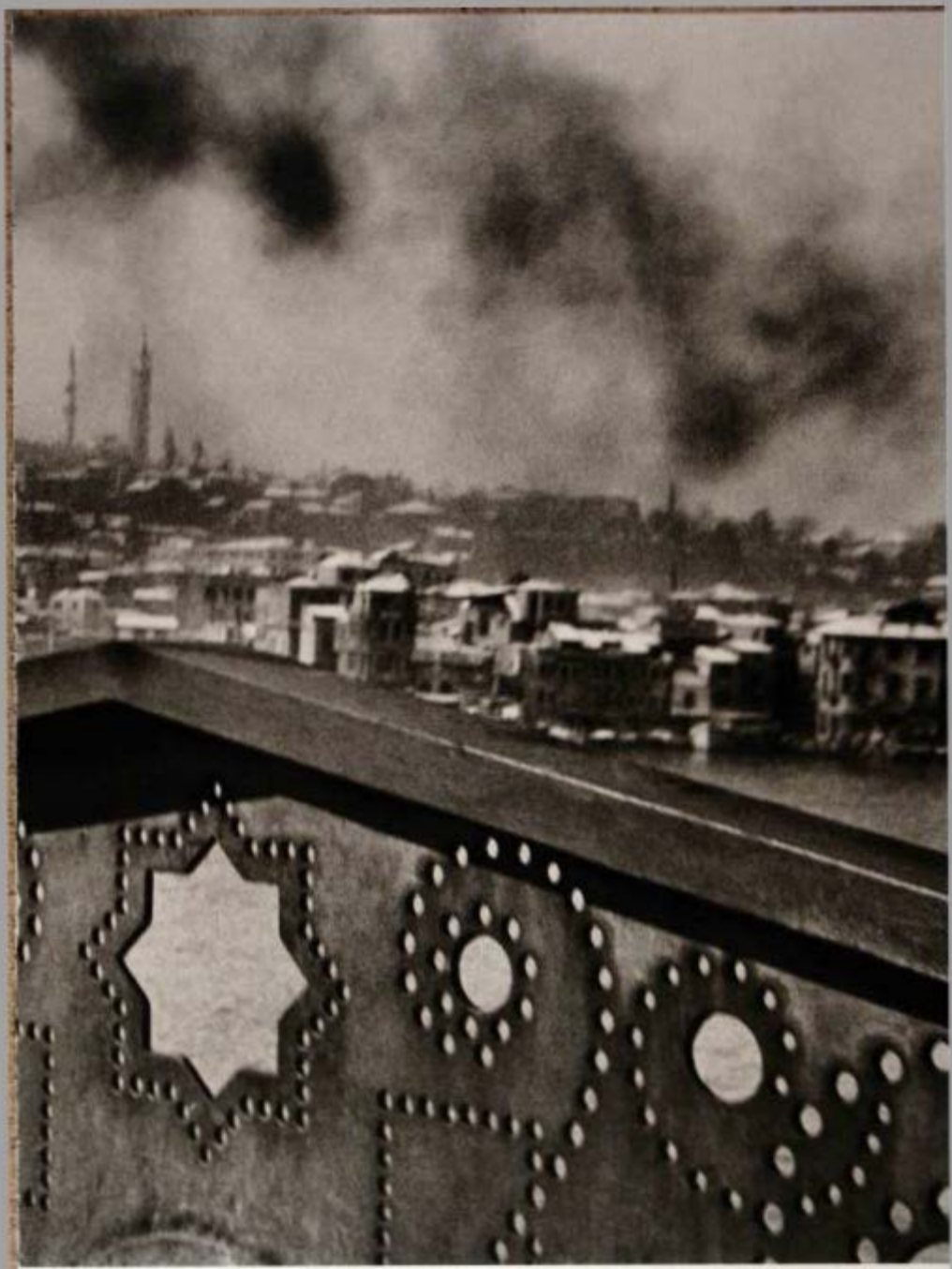

TEKSTIL
GÜLMİNA
KUYUMCUSU

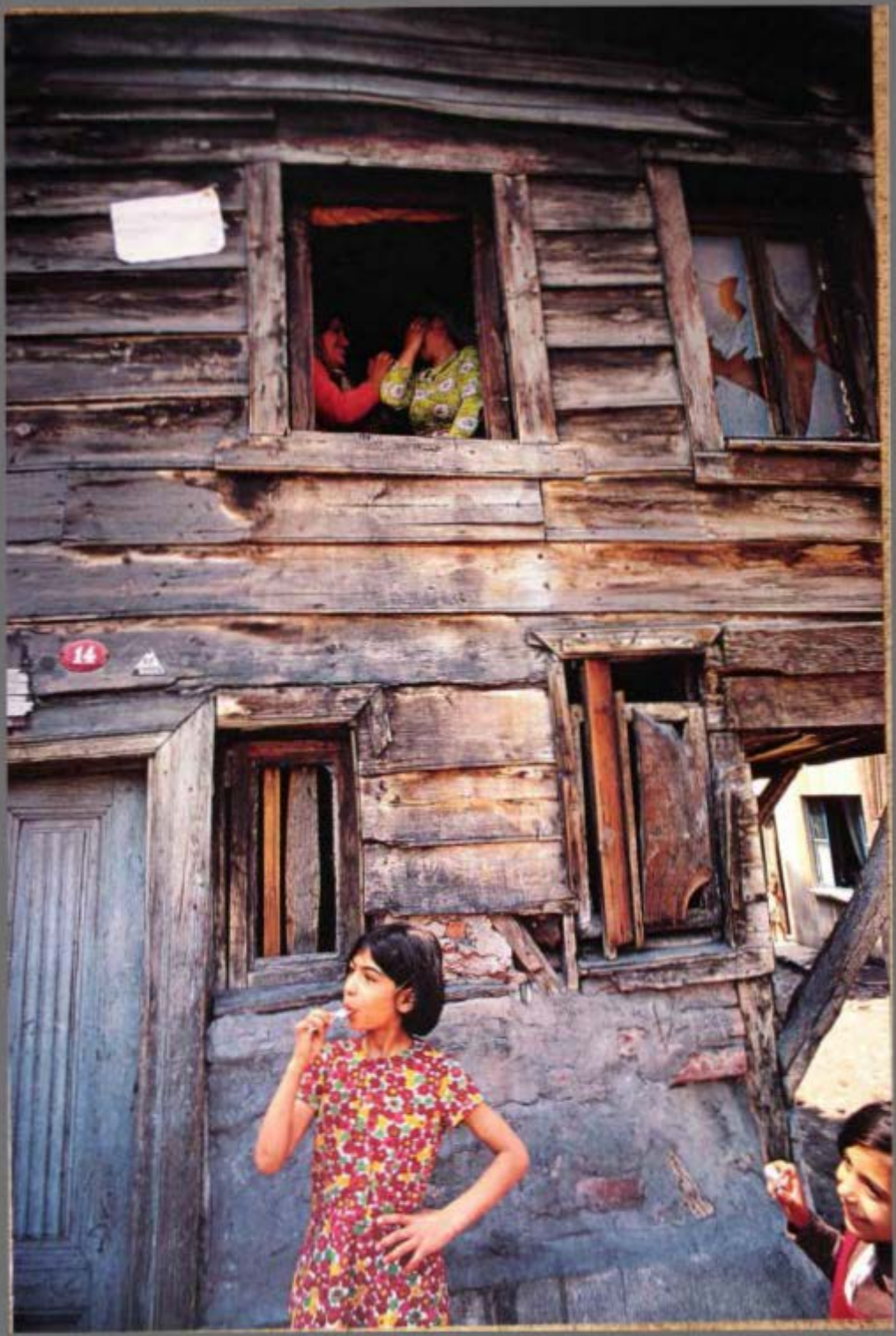

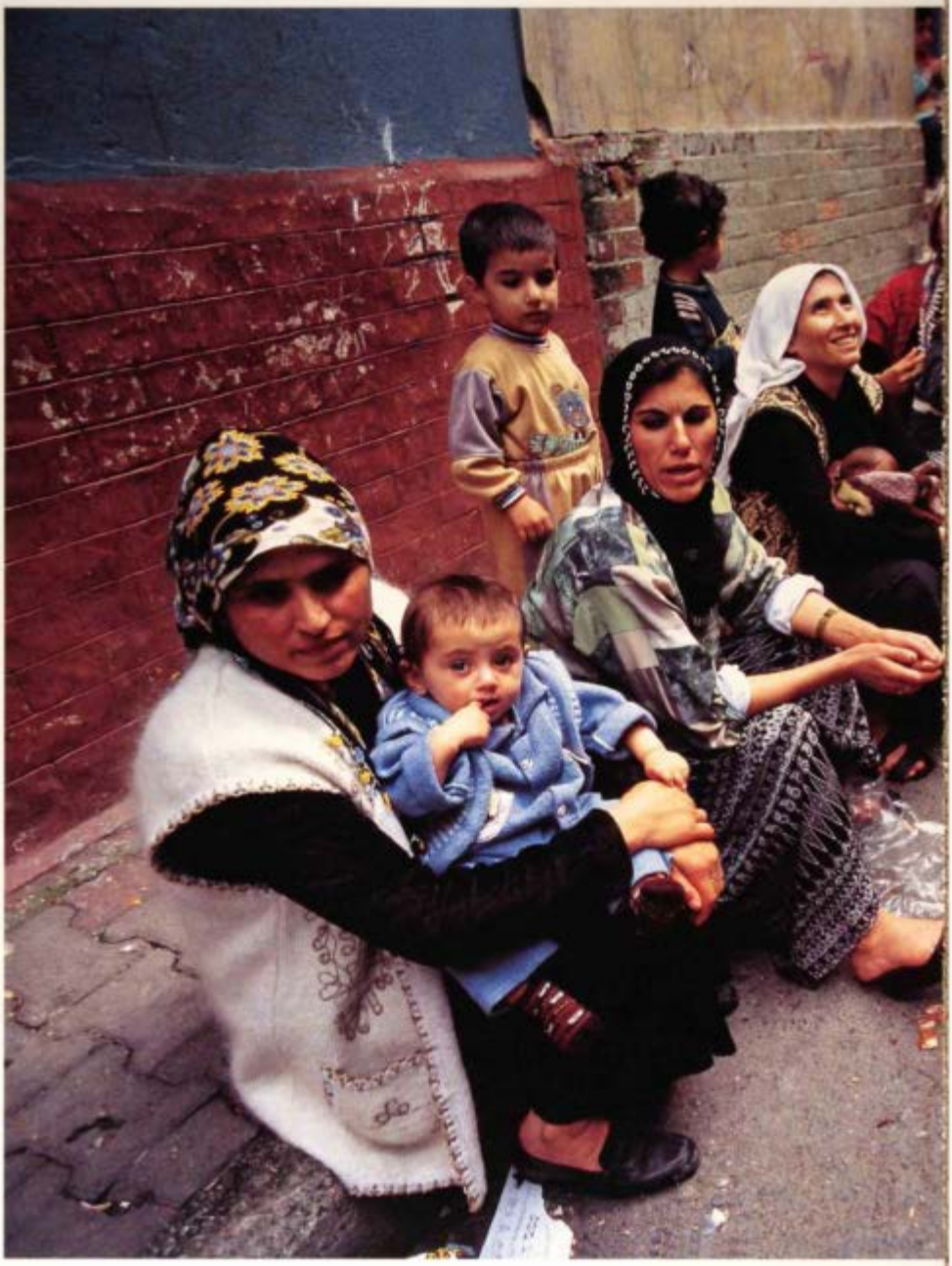
Bu bölümdeki fotoğraflar:

53. Ahşap ev ve lollipoplu kız, Zeyrek, 1968
54. Kadırga civarında kadınlar ve çocukları, 1975
55. Anadolu Karağı'nda satıcı kadın, Boğaziçi, 2006
56. Çeşme ve sırada bir erkek, yanağında [illegible] kadın, 1985
57. Zeyrek'te bir sokakta çocuklar ve oyuncak arabalar, 1968
58. Silivrikapı'nda evlerinde (Yıldızlı Konak) çocuklar, 1990
59. Tarlabaşı'nda, Hamalbaşı civarında sokakta oynayan çocuklar, 2005
60. Vefa'da Kilise Camii avlusuna arabası arabası bloğ oynayan çocuklar, 1977
61. Yahyapaşa'da bir köy evinde yatan yaşlı kadın ve çocuklar, 1999
62. Yeni Cami'nin avlusunda bayrak satanlar, 1999
63. Dolapdere sokaklarında çocuklar, 2004
64. Zeyrek'te sokakta arkadaşlarıyla [illegible] Betti, 1970
65. Silivrikapı'nda yıkılmış yalının önünde çocuk, 1963
66. Şehir manzarası, yüksekten ve [illegible], Fındıklılı, 1964
67. Surlarda kurbanlıklar ve çocuk, 1999
68. Eğitim ve [illegible] ağları arasında, Silivrikapı, 1999
69. Kapıcılık ve yarım [illegible] ağları arası kız çocuk, Balıç, 1994
70. Eski bir Osmanlı Mimarı olan şehrin [illegible] Camii'nde, 1983
71. Şeyhülislam Yahya Efendi Mezarlığı'nda ihtiyar bir adam, Ortaköy, 1997
72. Mezar taşları arasında bir çocuk, Eyüp, 1994
73. Vefa'da Kilise Camii önündeki mezar taşları ve çocuk, 1960

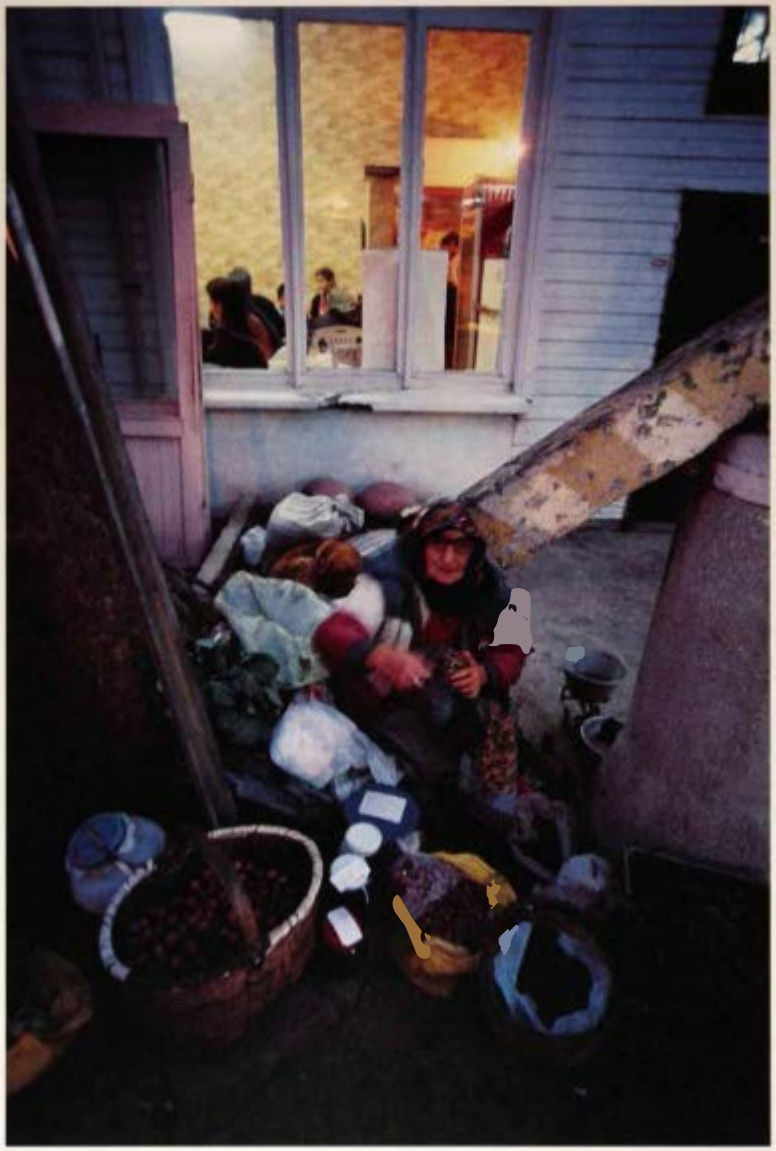

"... Şimdi iki kişi oyun oynuyor, onu çekeceksin: 'Müsaade eder misiniz oyun oynarken?' derken hiç oynamaz yahut da tahtaya oynar, doğallığı kaybolur. Böyle bir kanun çıkardılar şimdi, Birleşmiş Milletler'de dört tane sanat avukatı bozmuştu karar alıyor, insan bakıyorsa bilmem ne. E, o zaman dünyanın en büyük fotoğrafçısı Cartier Bresson'un çektiği bütün resimler haberimiz olur. O zaman biz bu sokak dünya mı çekeceğiz? Herkesten izin alarak resim mi çekilirmiş be!"

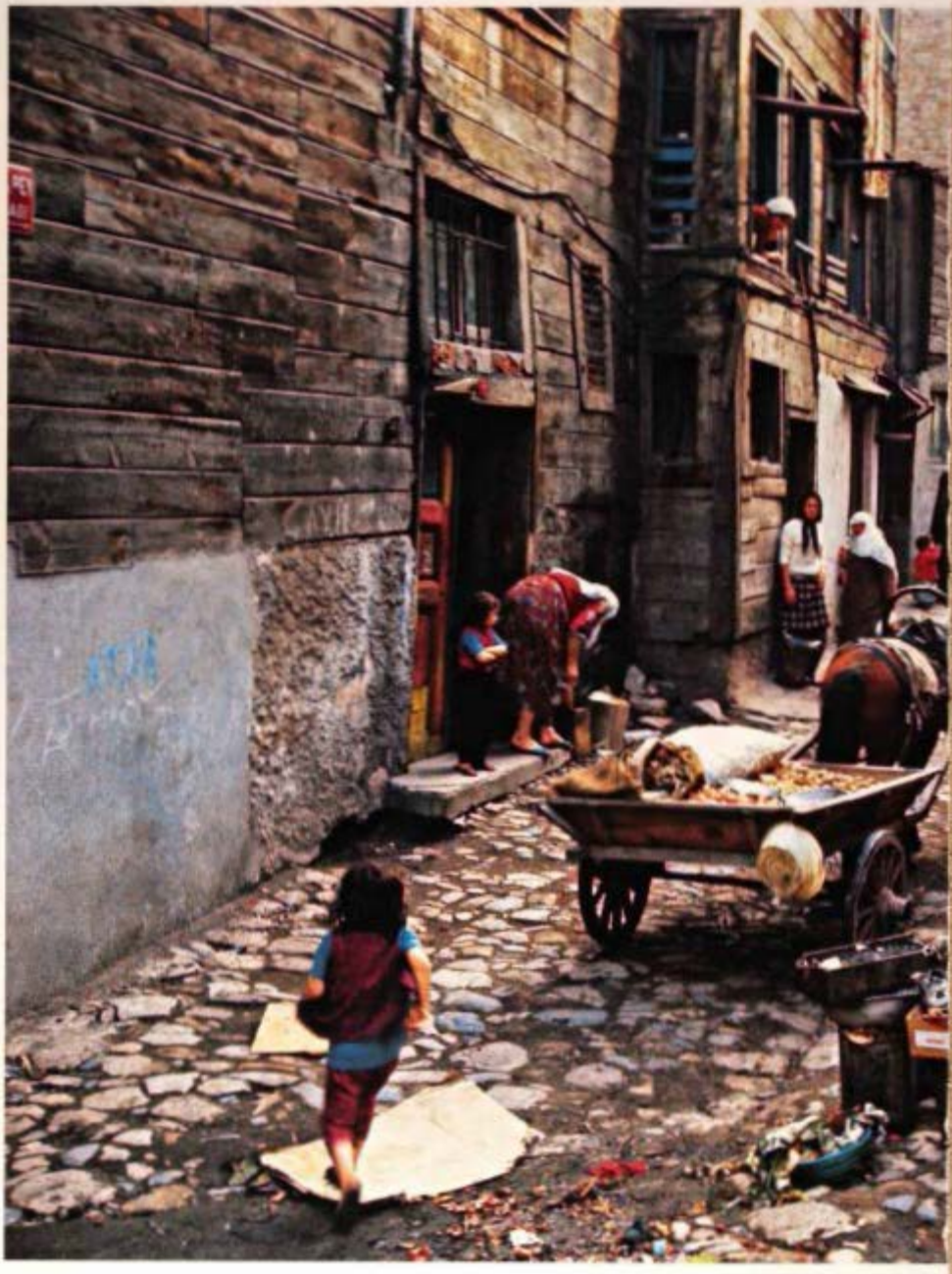

14

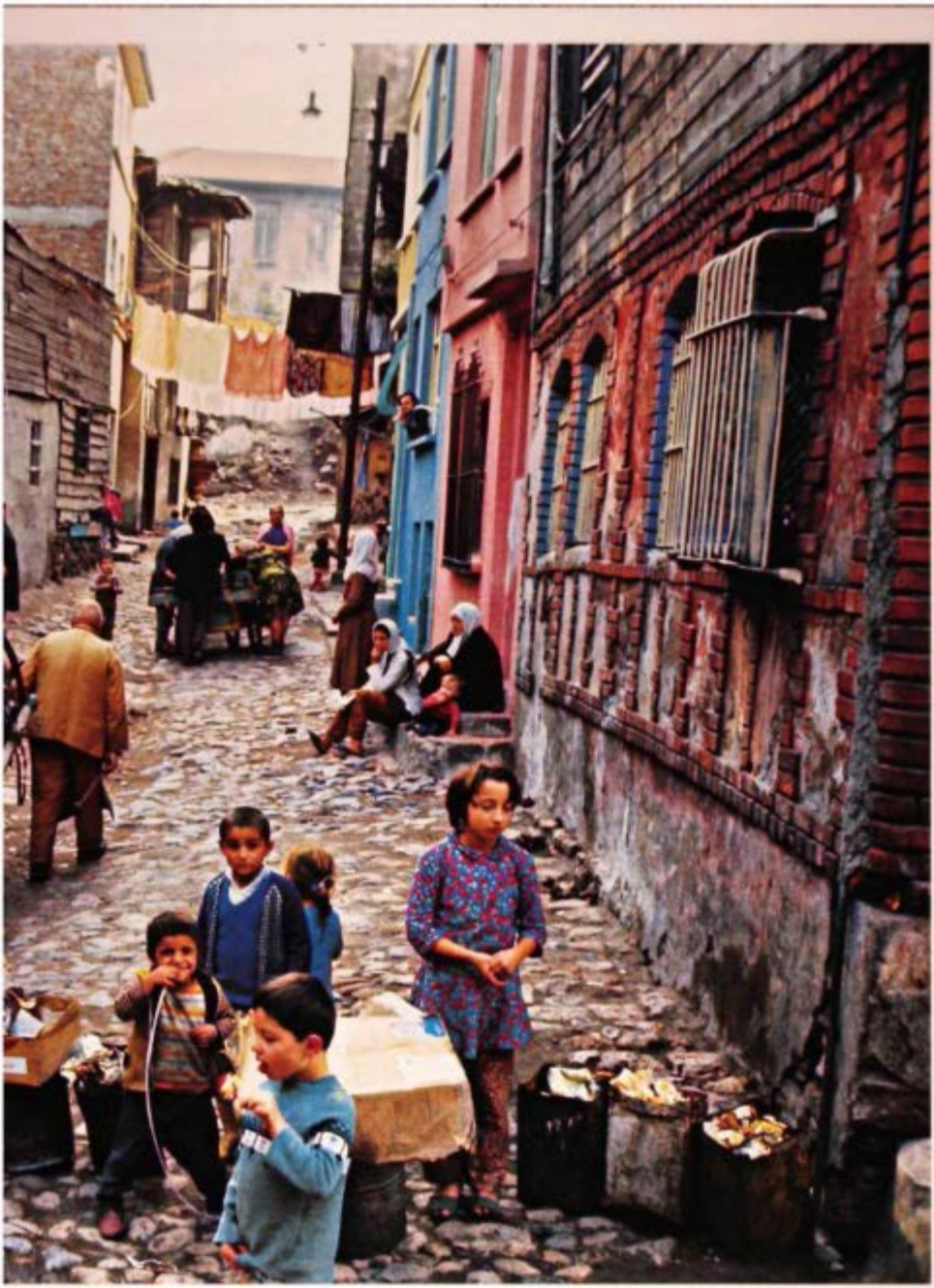

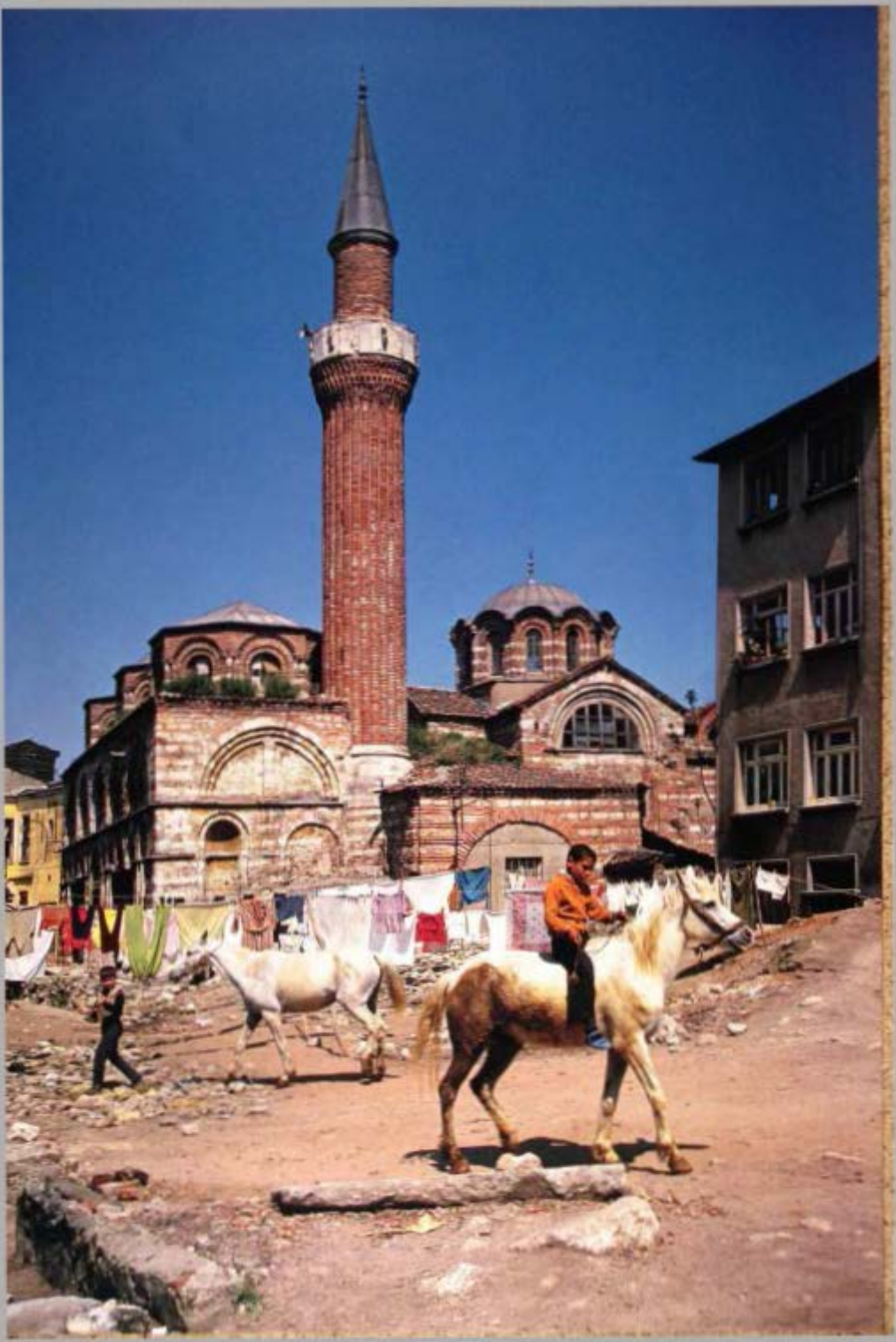

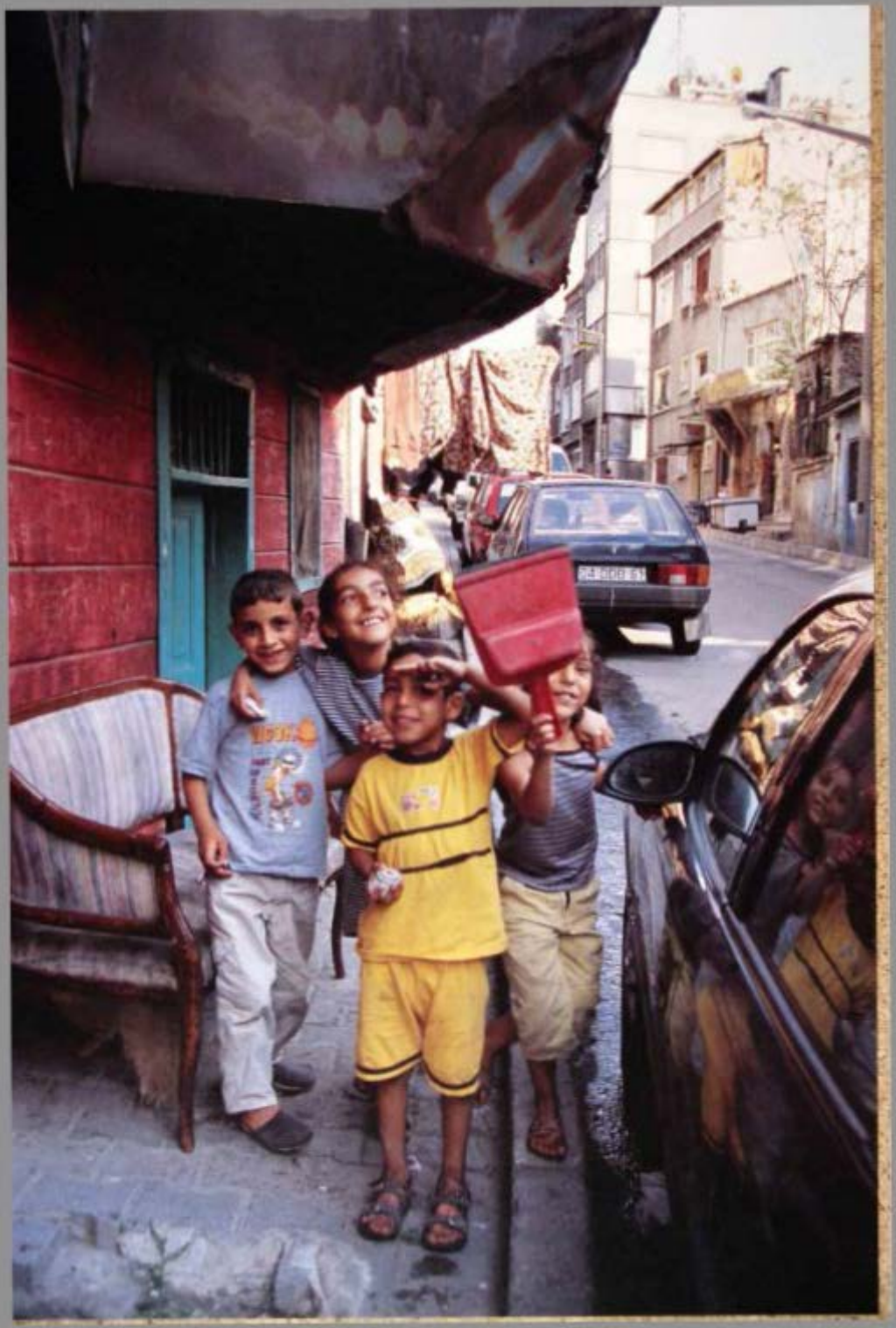

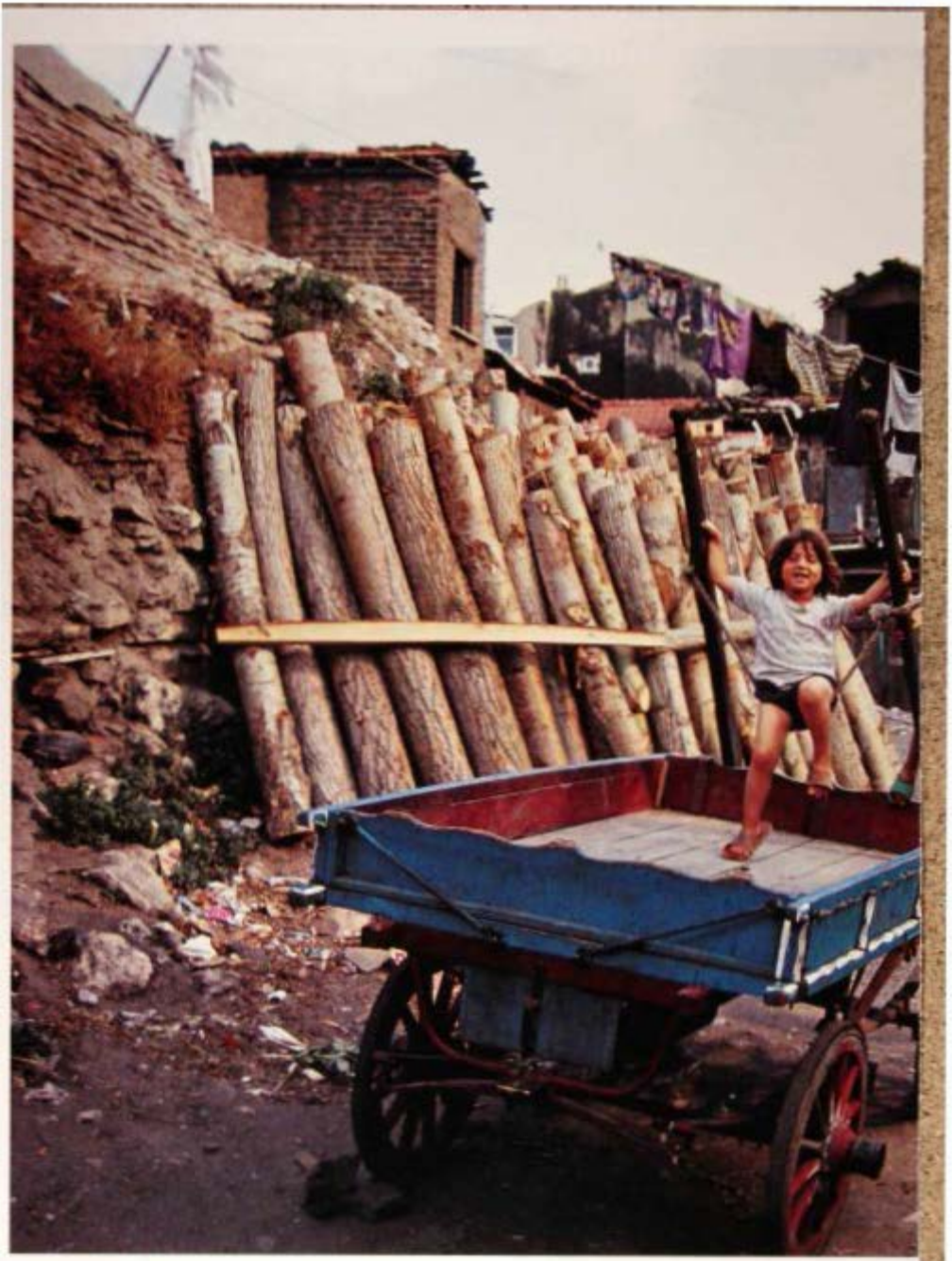

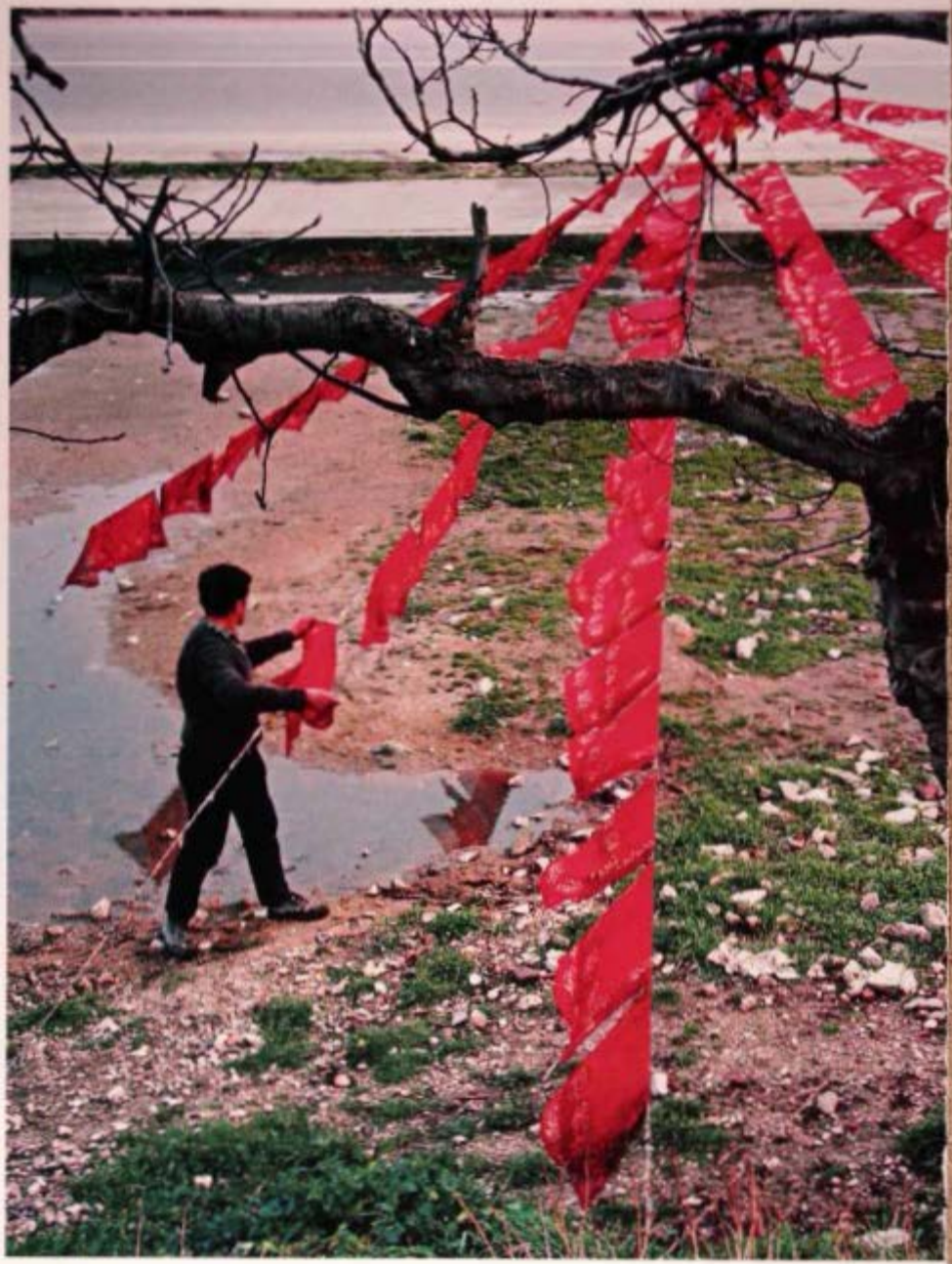

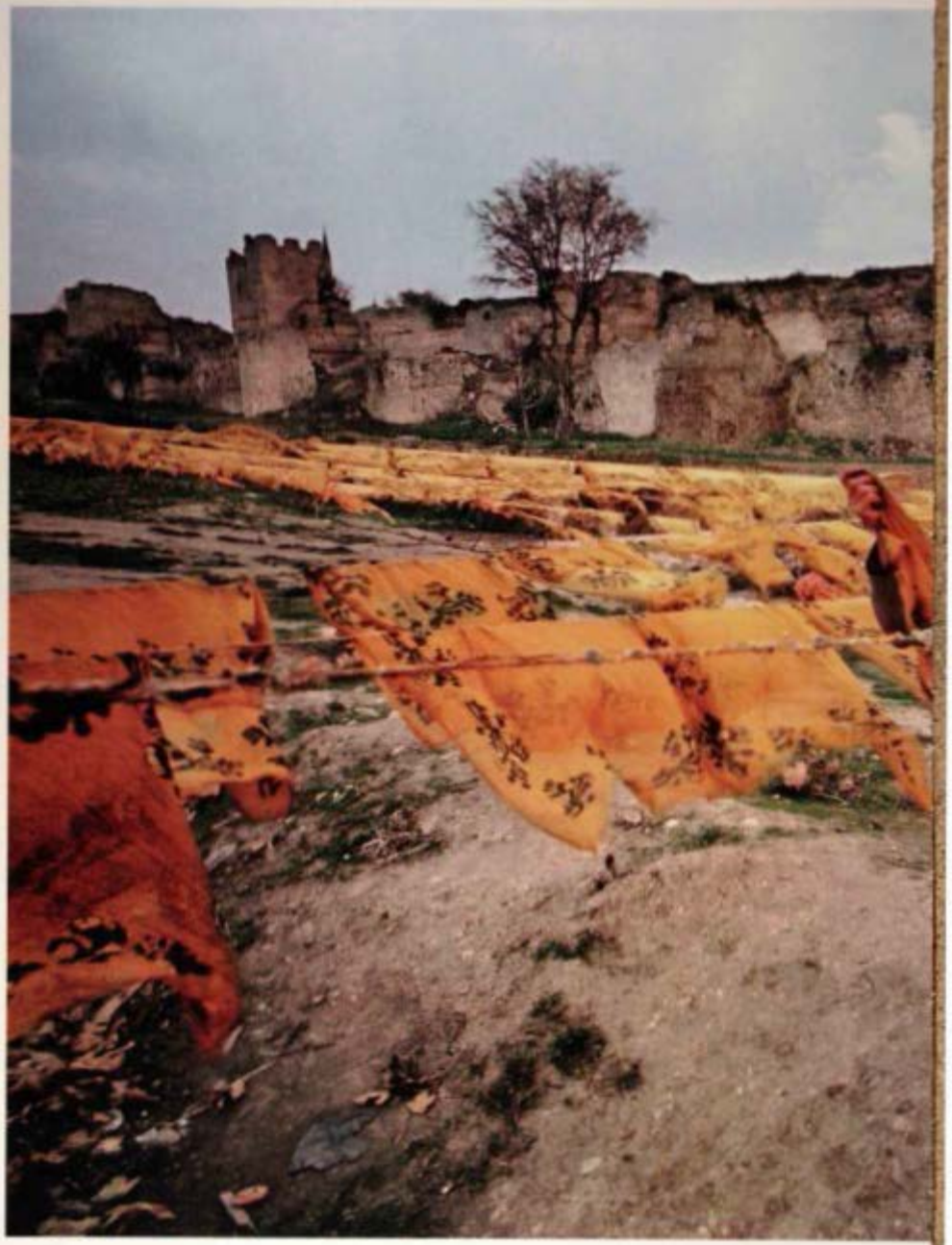

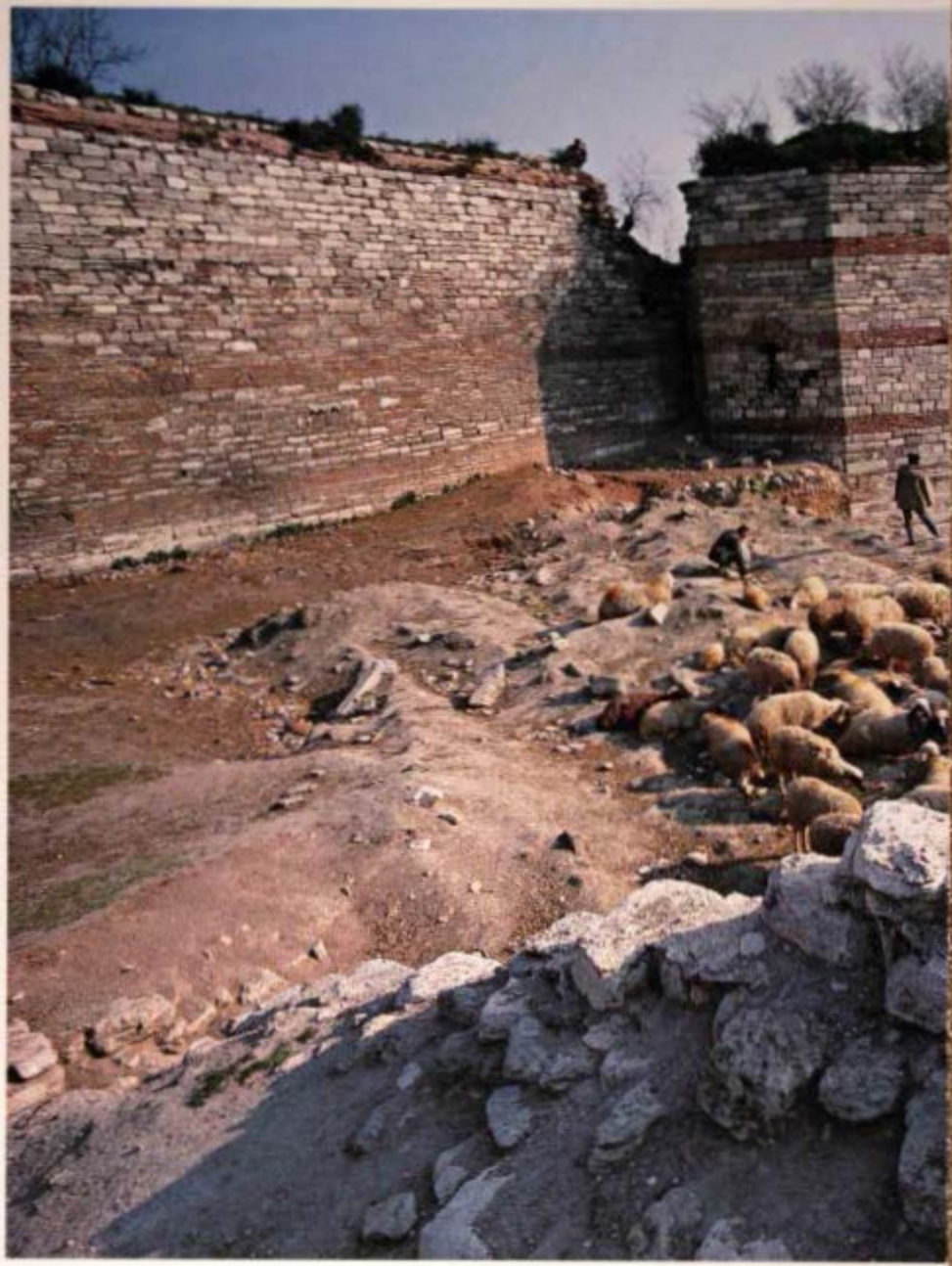

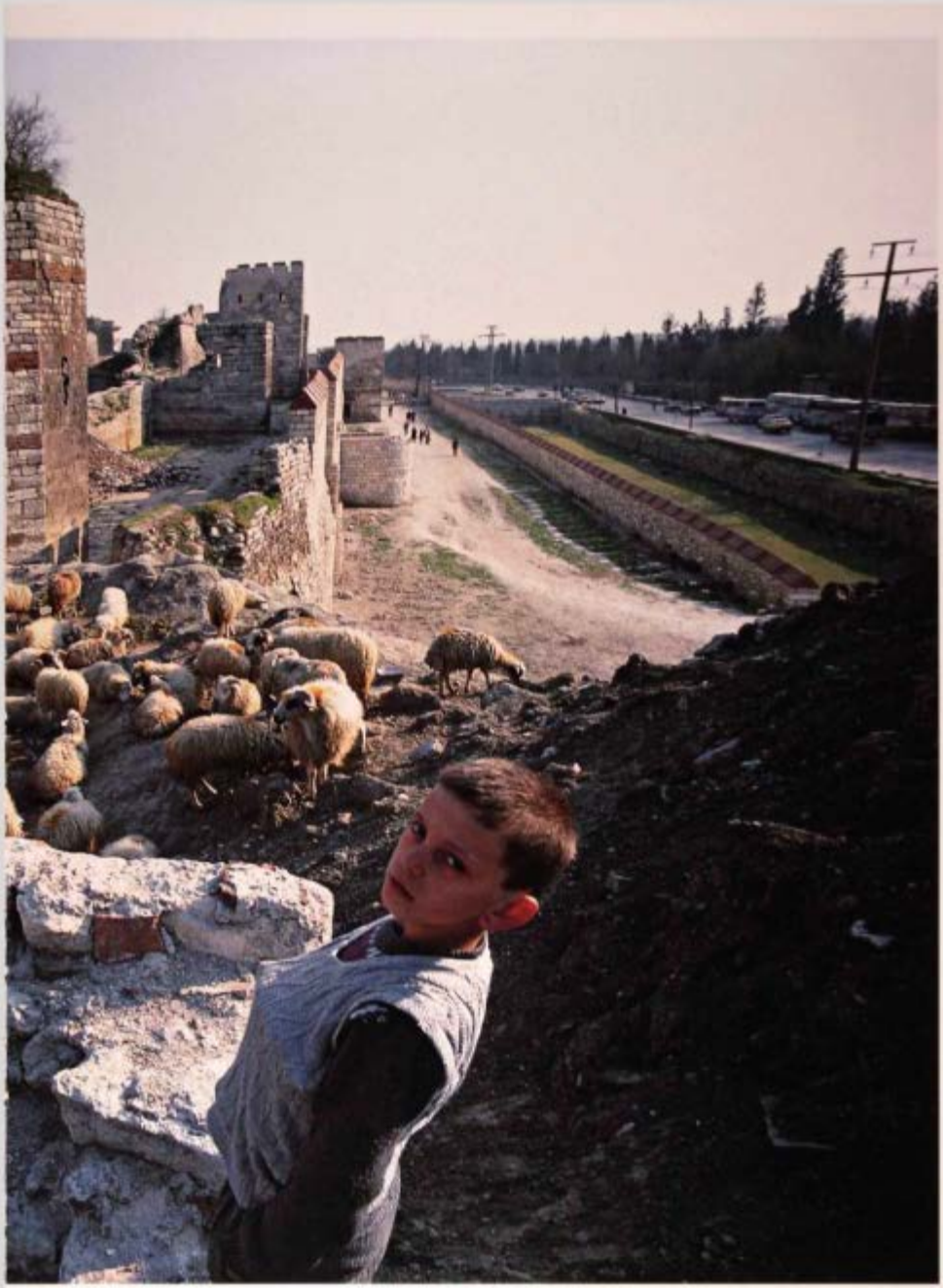

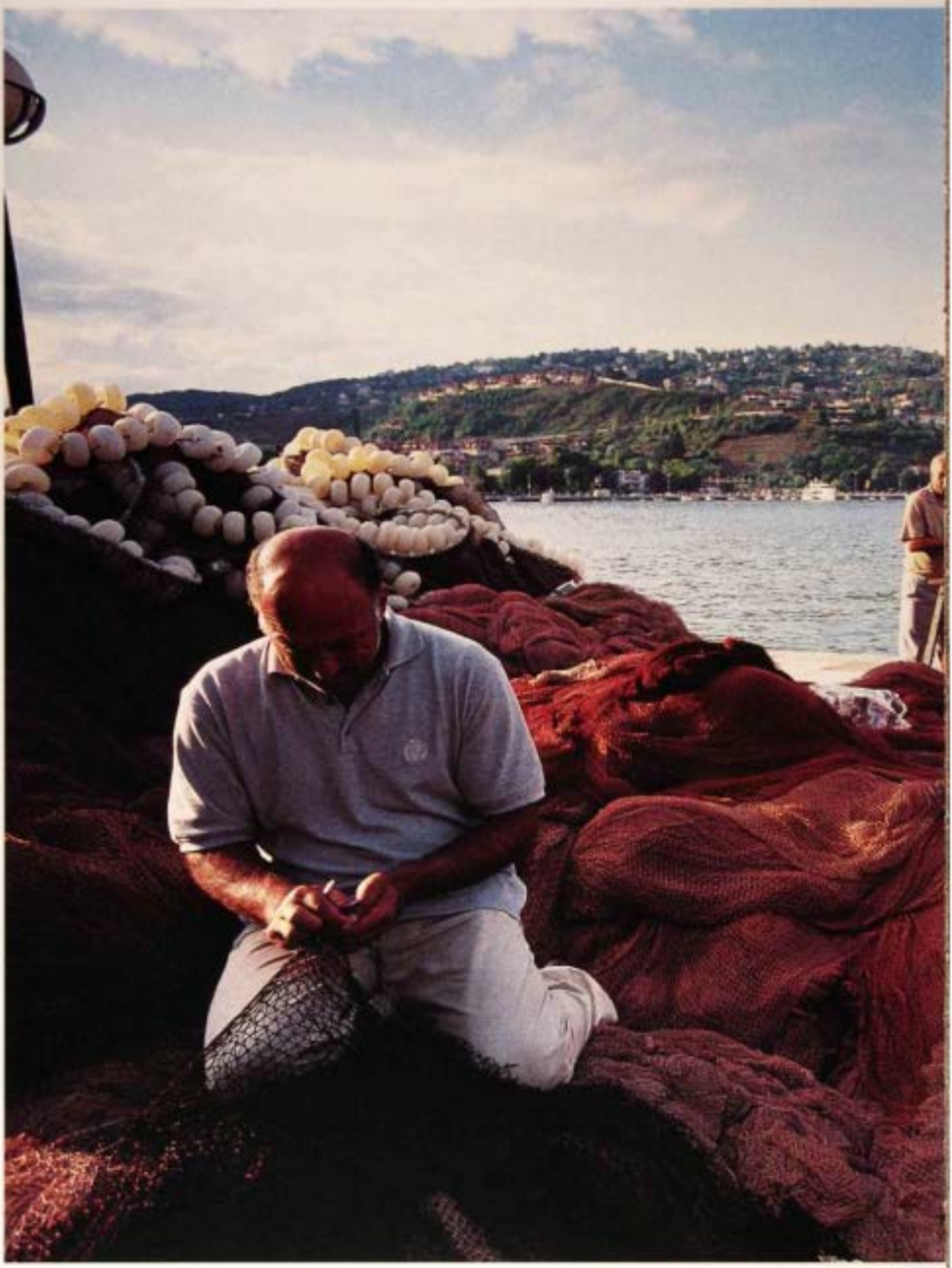

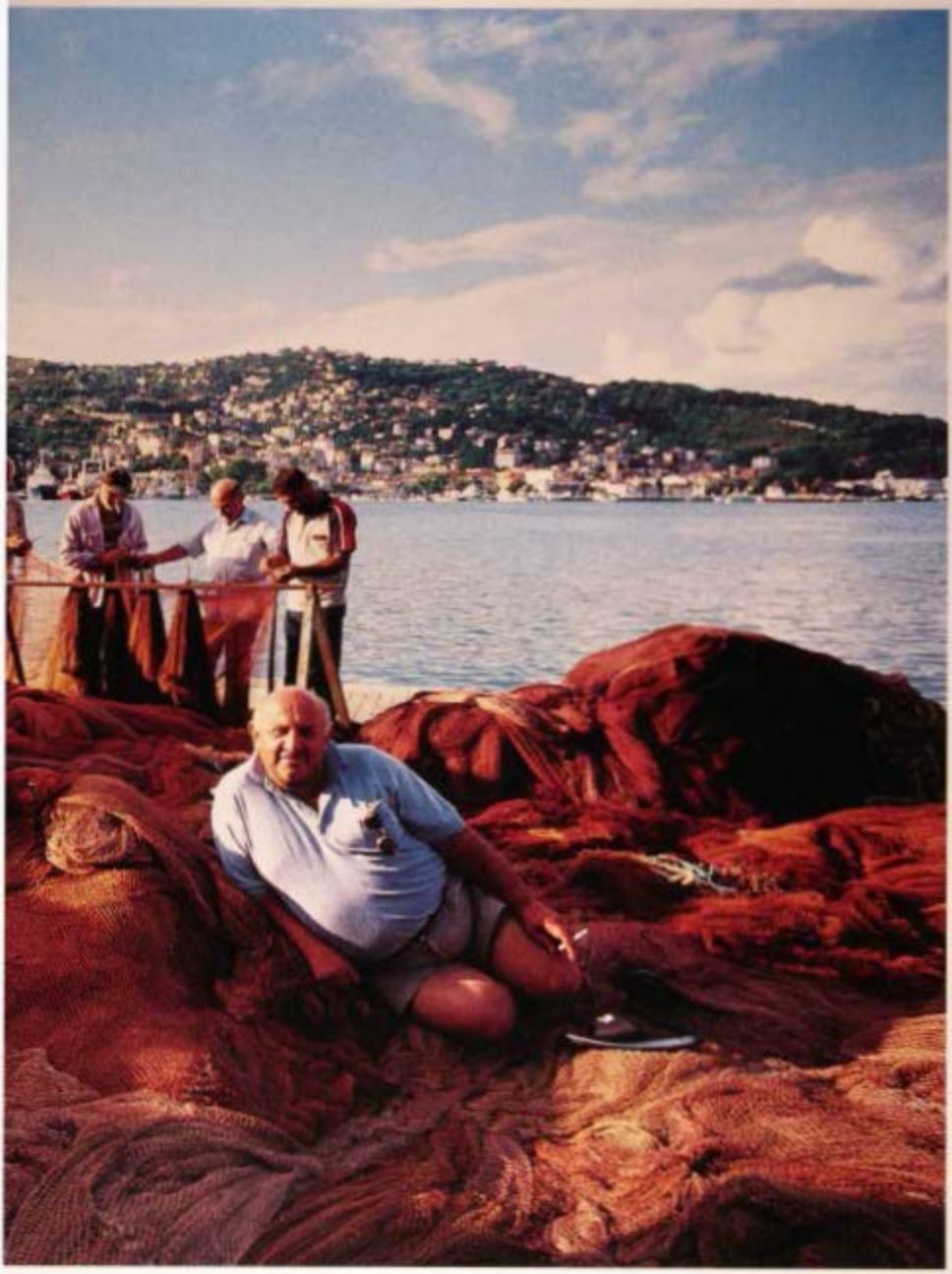

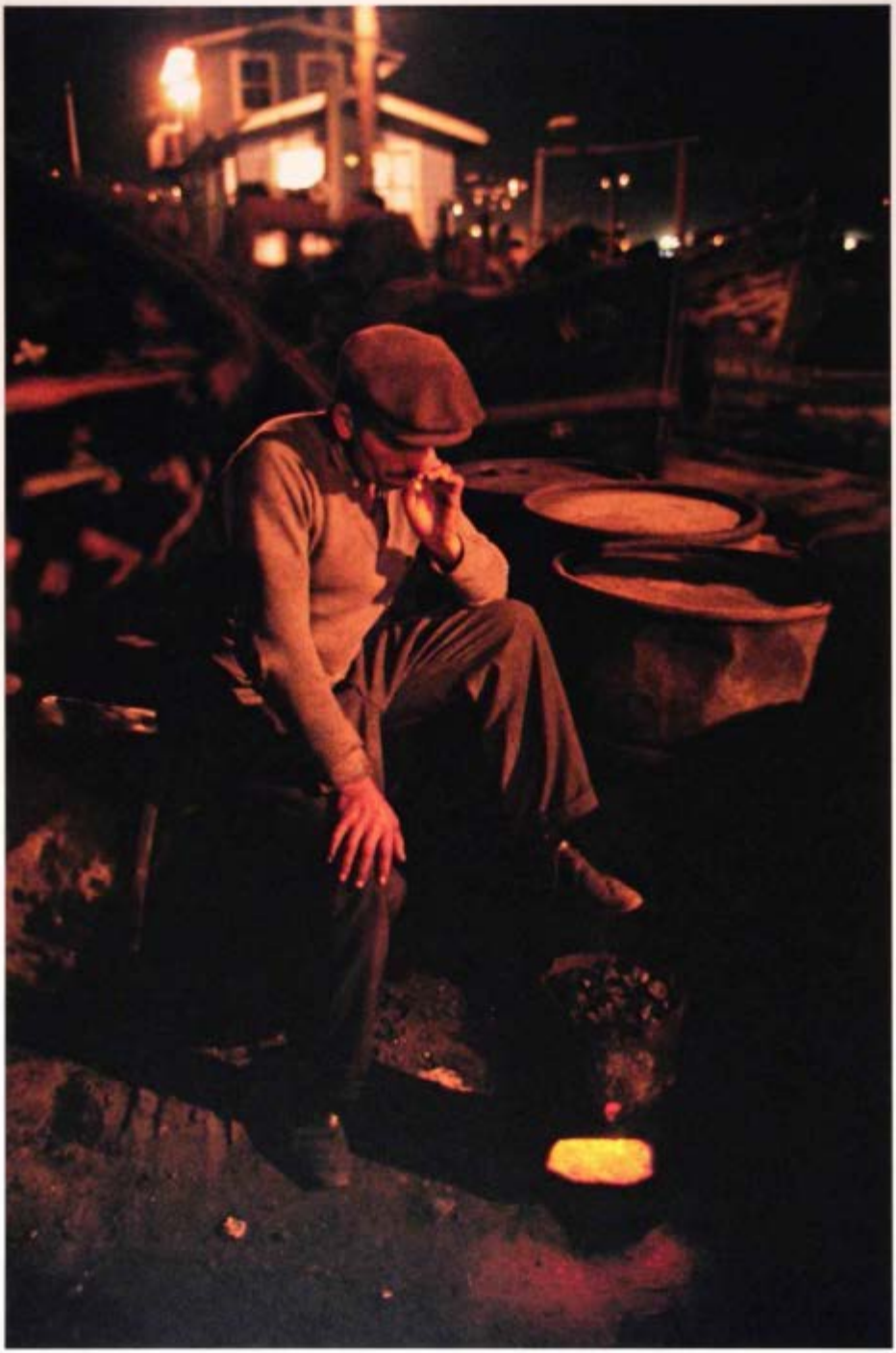

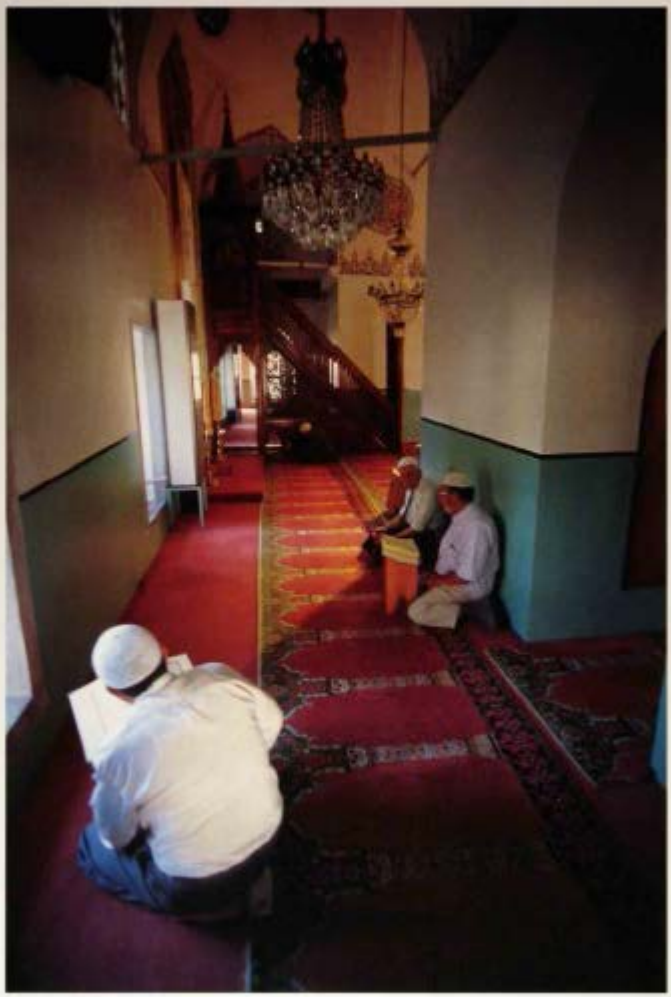

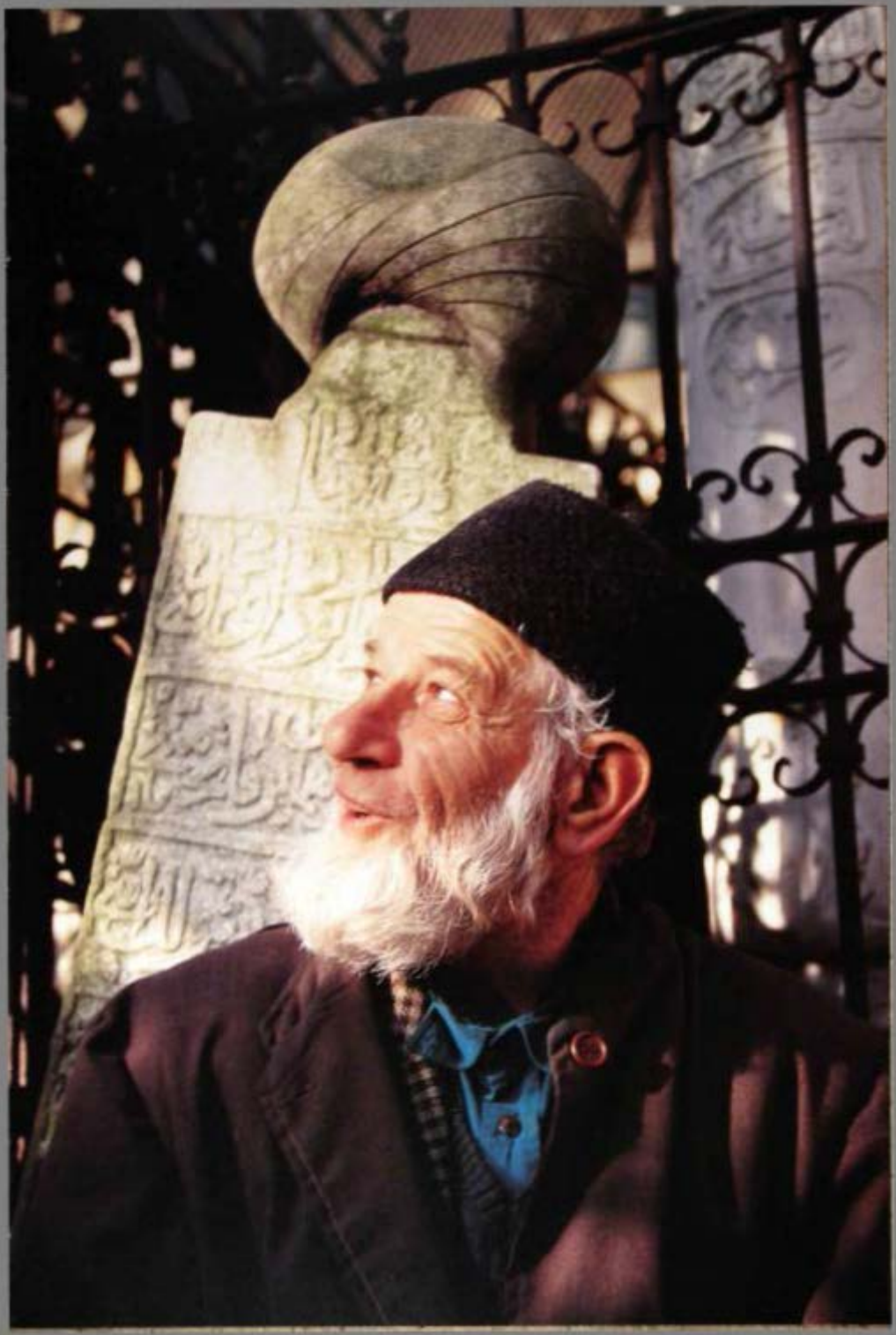

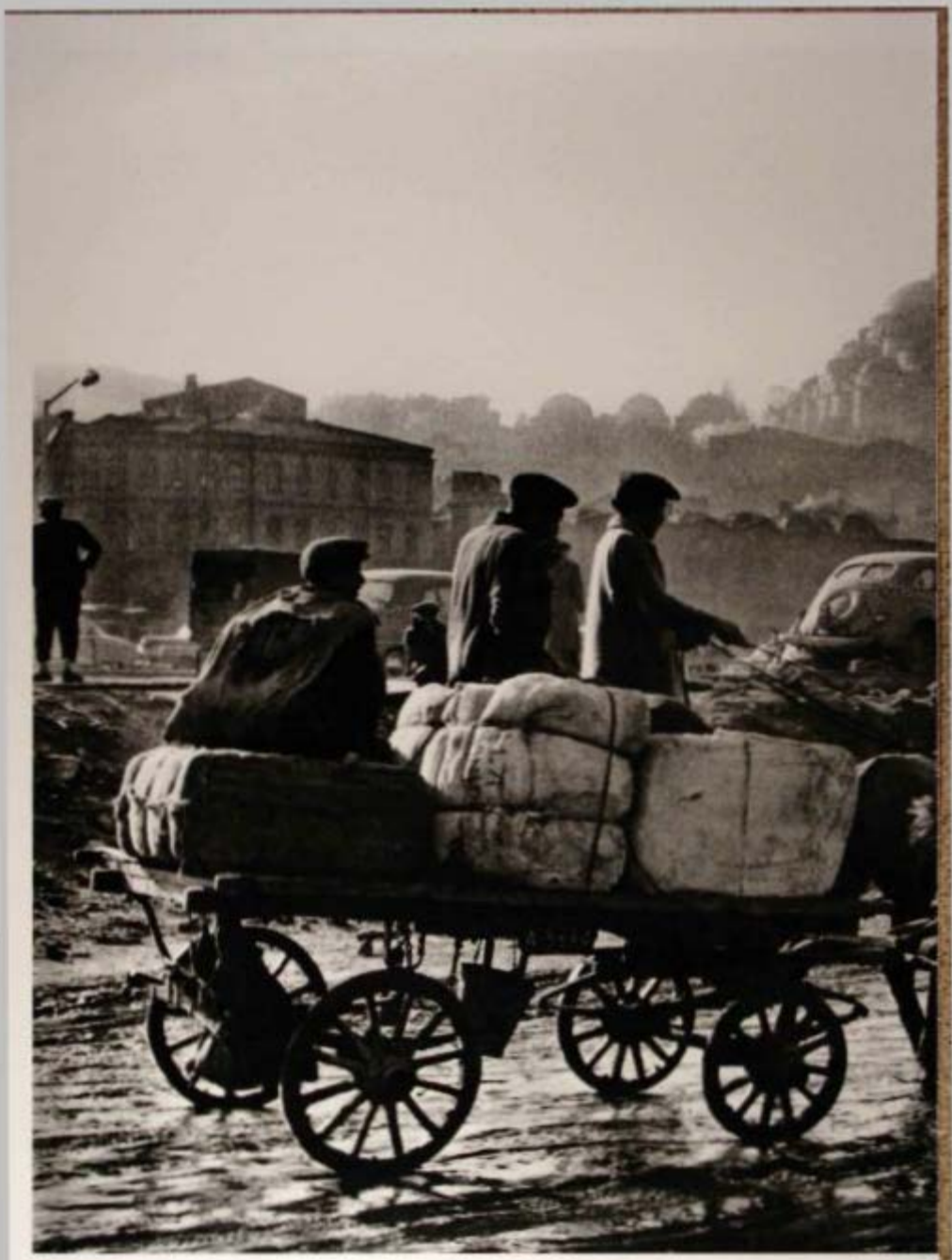

Bu bölümdeki fotoğraflar:

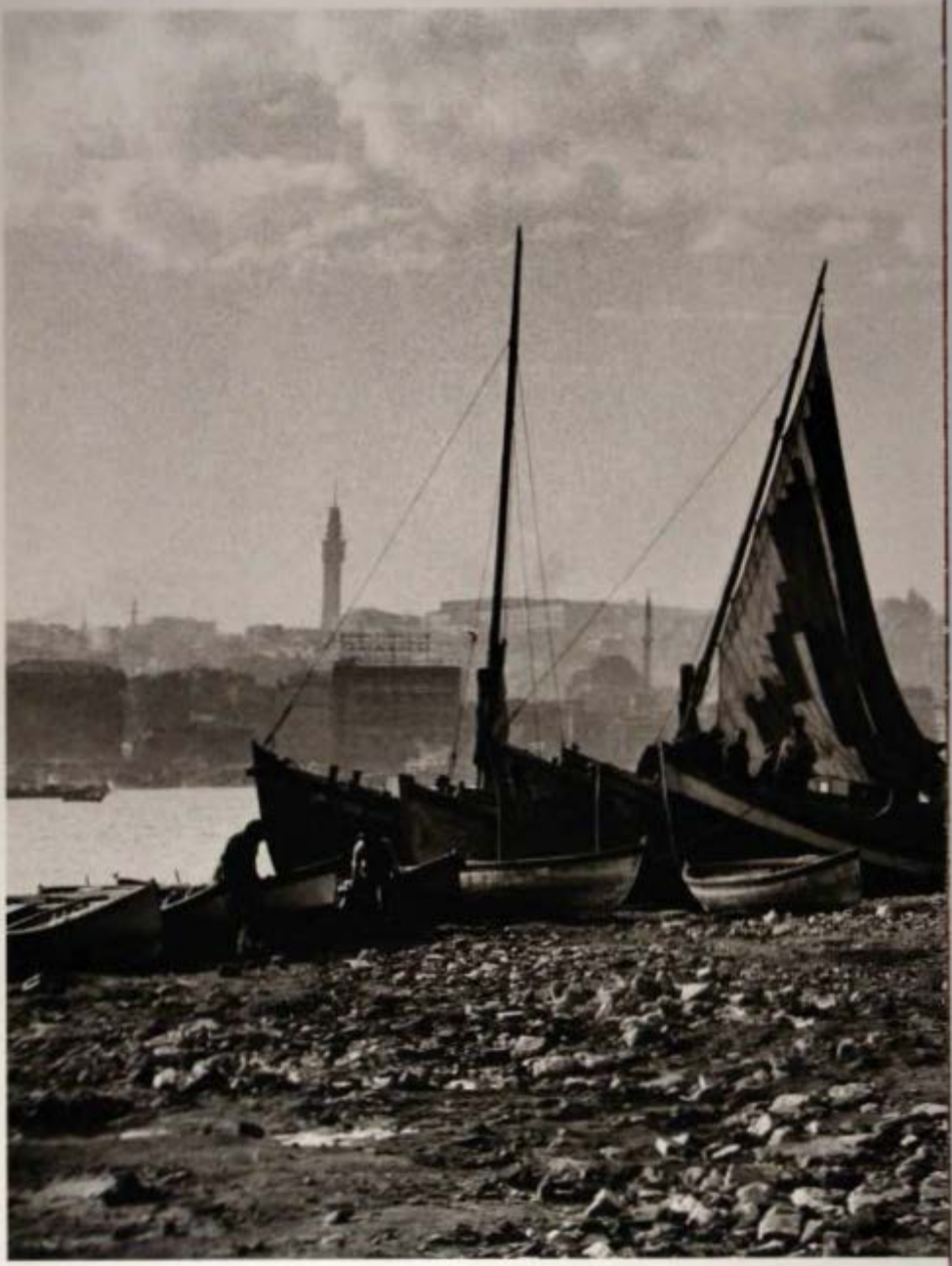
74. Eminönü Meydanında, Mimarlar yıkımları sırasında at arabası ve hamallar, 1959
75. Yelkenliler ve kayıklar, Karaköy, 1958
76. Kalafat yerinde sandalcılar, 1956
77. [illegible] 1960
78. Kumkapı balıkçı barınakları, 1958
79. [illegible] Karadenizli sandalcı, Haliç, 1971
80. [illegible]
81. [illegible]
82. Ahşap ev ve at arabası, Vefa, 1959
83. Eyüp'te bir sokak ve düğünden dönüşü, 2009
84. Mal istiflerinde iş bekleyen manavlar, Üsküdar, 1961
85. [illegible]
86. [illegible]
87. Haliç'te Tuğ Sokak'ın çevresinde varoşlaşma, 1960
88. [illegible] güzhatırasında görünüşü, 1990

"Oğlum, artık bütün dünyada yap işlet devret var ya; 'Al kullan at' diyor herkes, bu ekonominin çöküşe dönmesini sağlıyor. Bunun için standartlar ona göre kuruluyor. Kaliteli bir Alman malı Leica evladıyeliğe ayrılıyordu, o zaman artık herkes kaliteli boşlama yeni bir alsın. İyi, ucuzu bozuyabiliyor musun? Ancak her zaman ucuz olacak, bu sahte ve olmayacak bir olaydır. İnsan bir şeyi sever, bir aleti, bir tabloyu sever, alışır..."

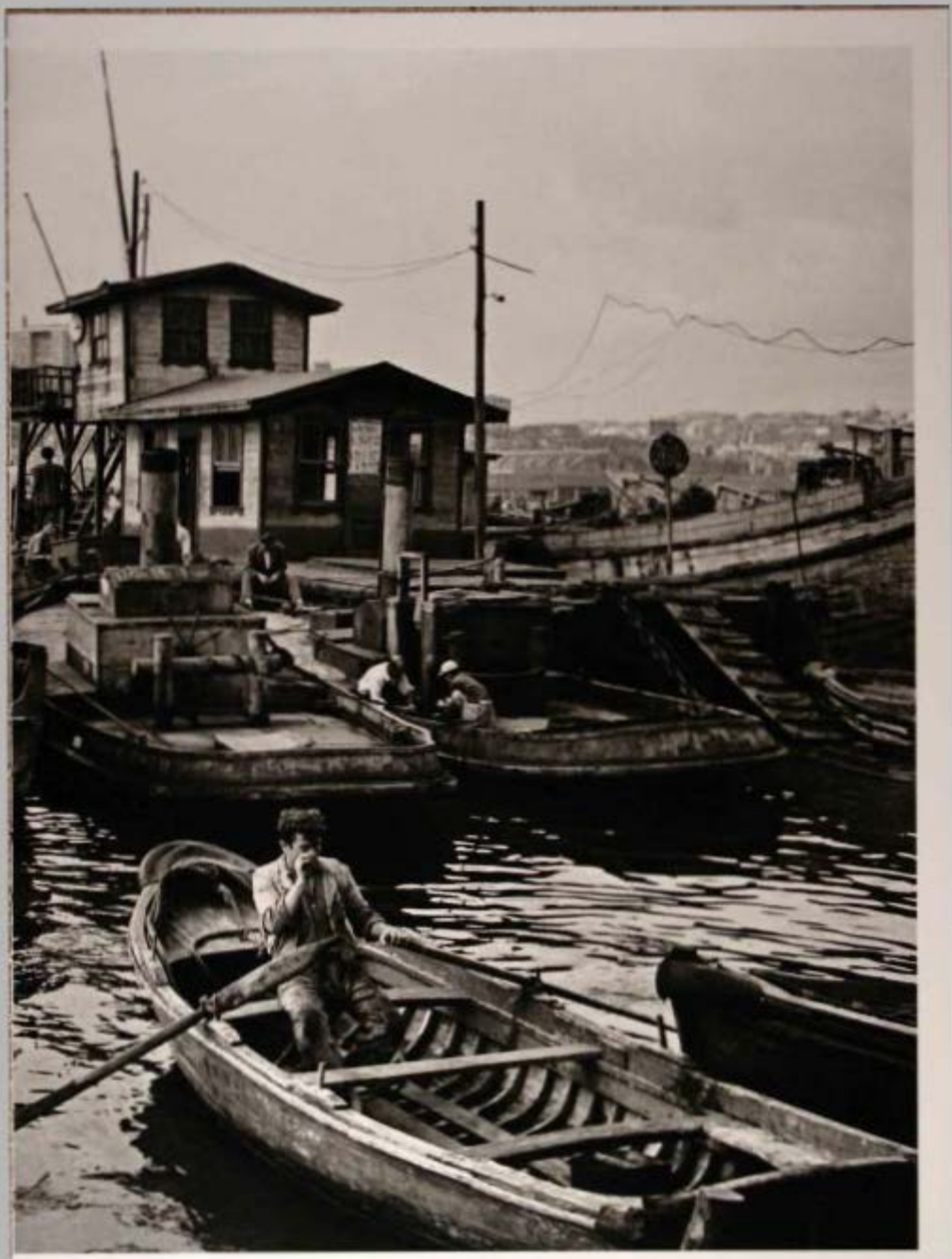

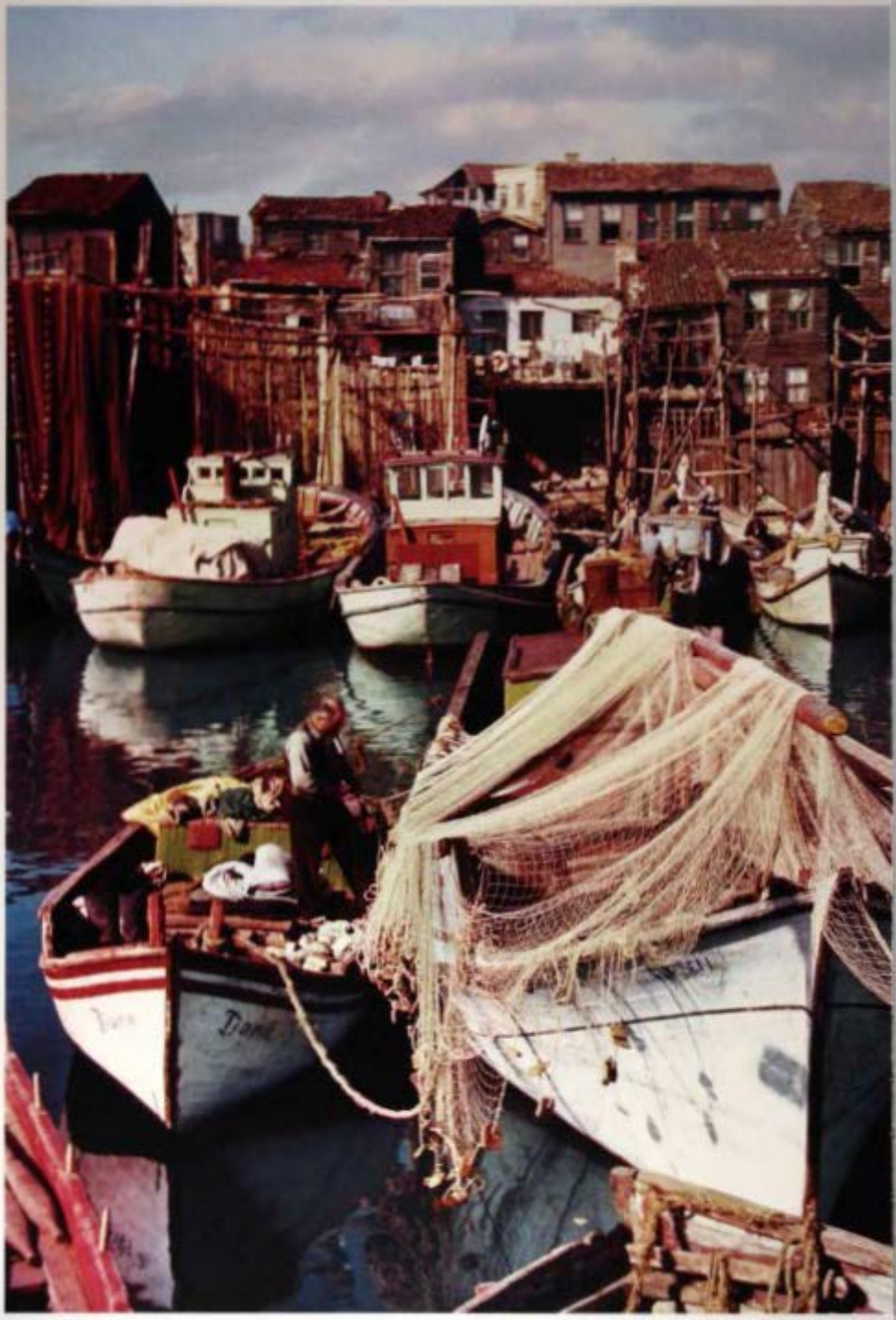

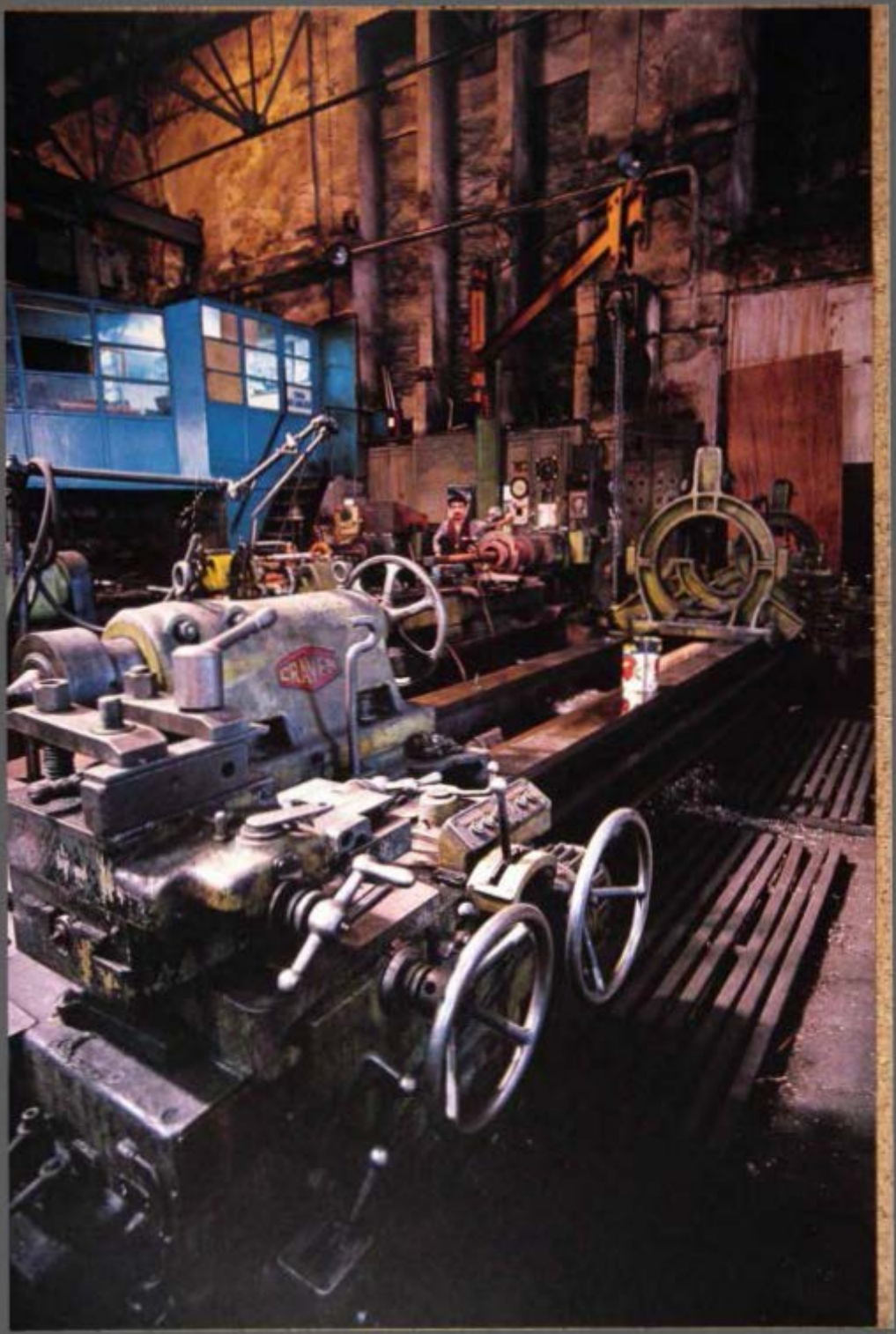

CRANES

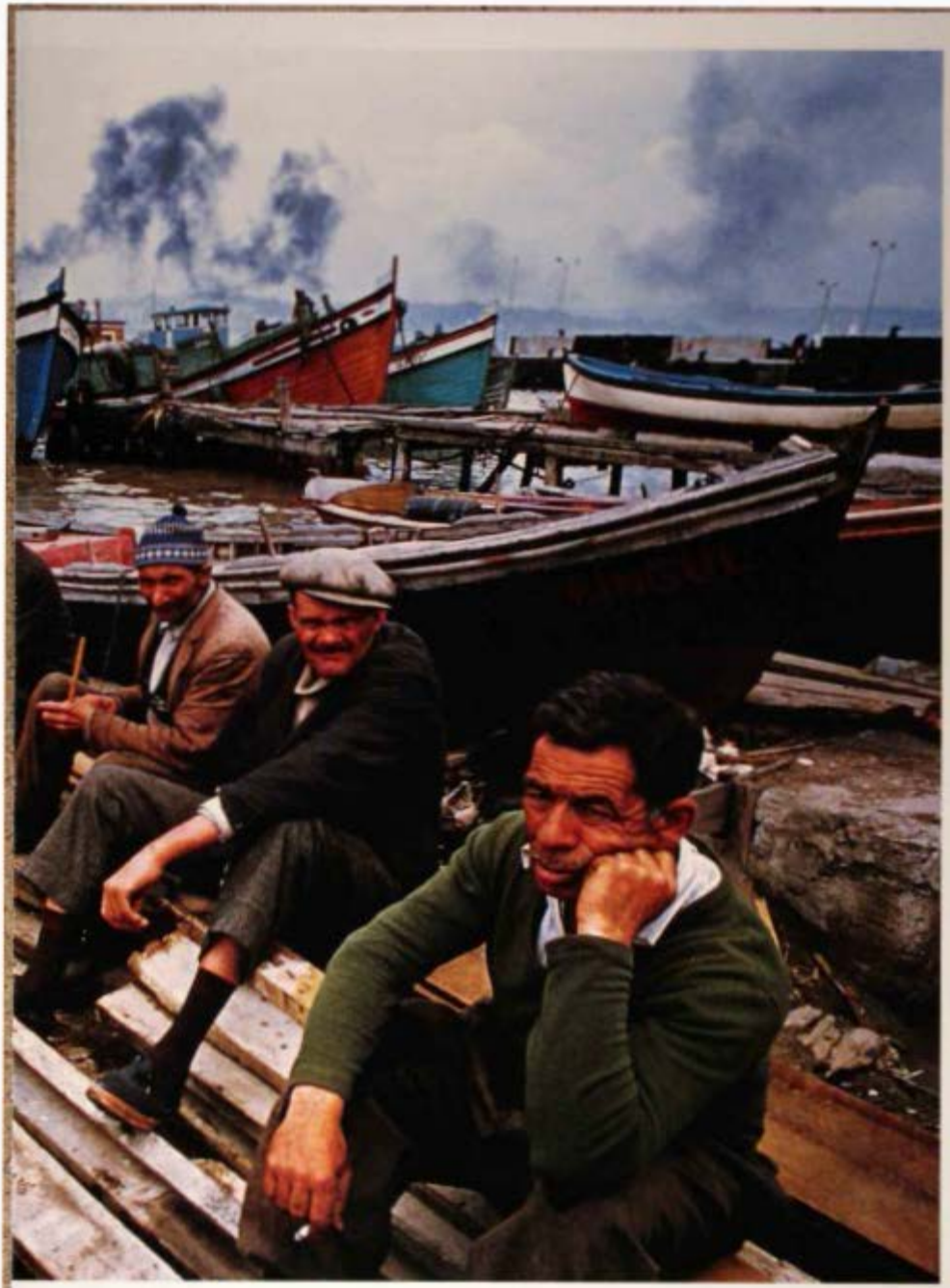

89/1 LINAL

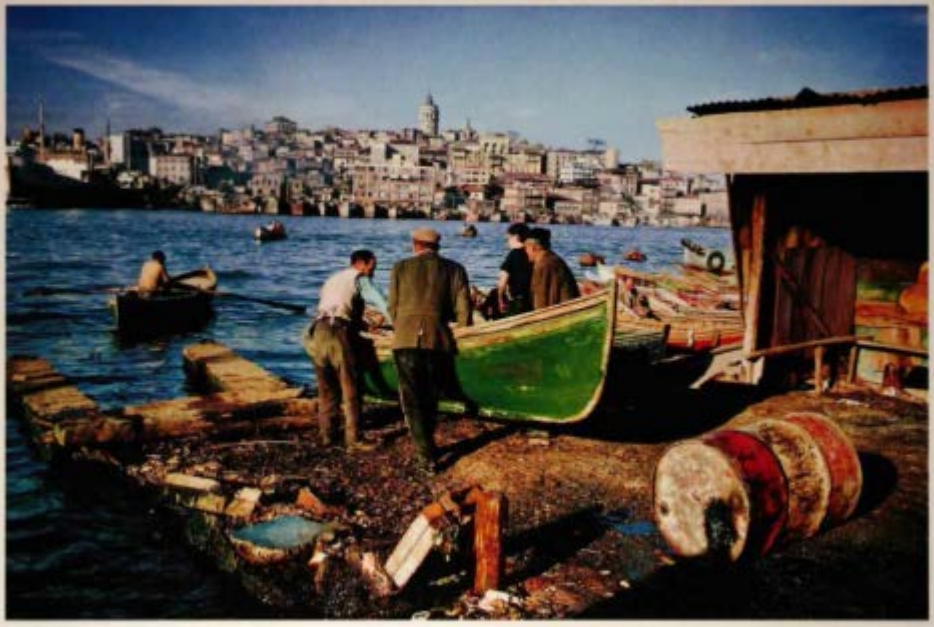

Bu bölümdeki fotoğraflar:

89. Sarıyer'de eski bir konak ve çocuklar, 2002
90. Zeyrek'te eski evler, 1976
91. Kadıoğa'da eski sokak ve ev, 1994
94. Dolapdere'de bir sokak ve çocuklarla eve giden kadınlar, 2005
95. Akşam vakti, eski sokak, Edirnekapı, 1984
96. Zeyrek'te bir sokak, 1968
97. Haliç'te, Balat civarında Rahmi evleri, 1987

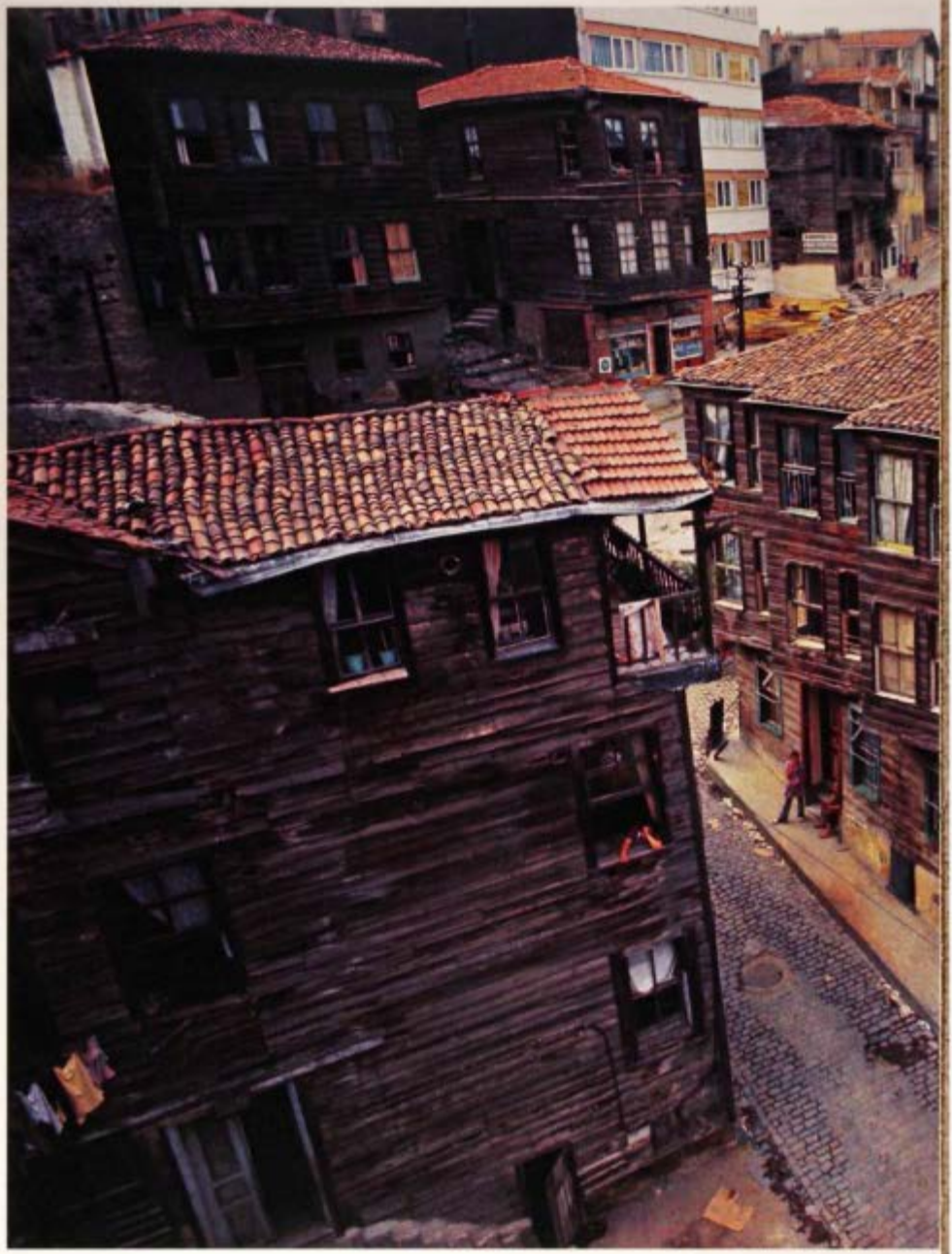

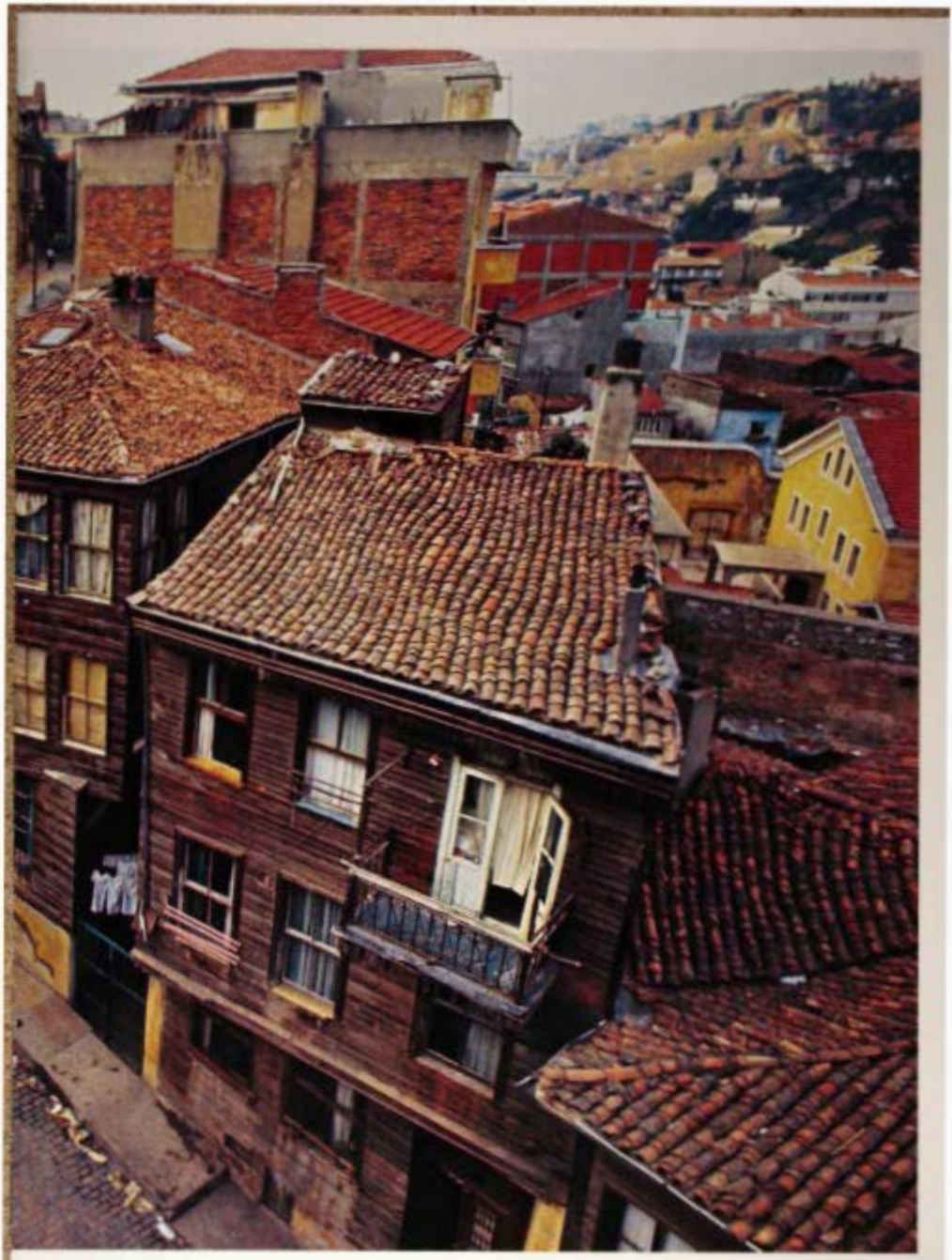
"... Rasid'in yokuşa çıktık. Önce bir odacıkcık yatacak bir yer bulmamız gerekiyordu. 'Kiralık oda' yazılı bir evin kapısını çaldık. Kapıyı açan yemenisi mavi oyalı tadına 'Biz serbest göçmeniz, kastamonu'da oturuyorduk. Şimdi İstanbul'a geldik. Kiralık oda arıyorduk da... Ilım görünce kapımı çaldık' dedik. Ayağına takım yolanını geçiren kadın, evin arkasına doğru yürüyüp 1,5 ay süreyle kalacağımız iki metre eninde iki buçuk metre boyundaki odayı gösterdi...

... Anlamaz ki annem sosyete hanımı, ne iş yapıyor oğlan serseri midir diye. Adam olacağına serseri oldu anama soracak olursan."

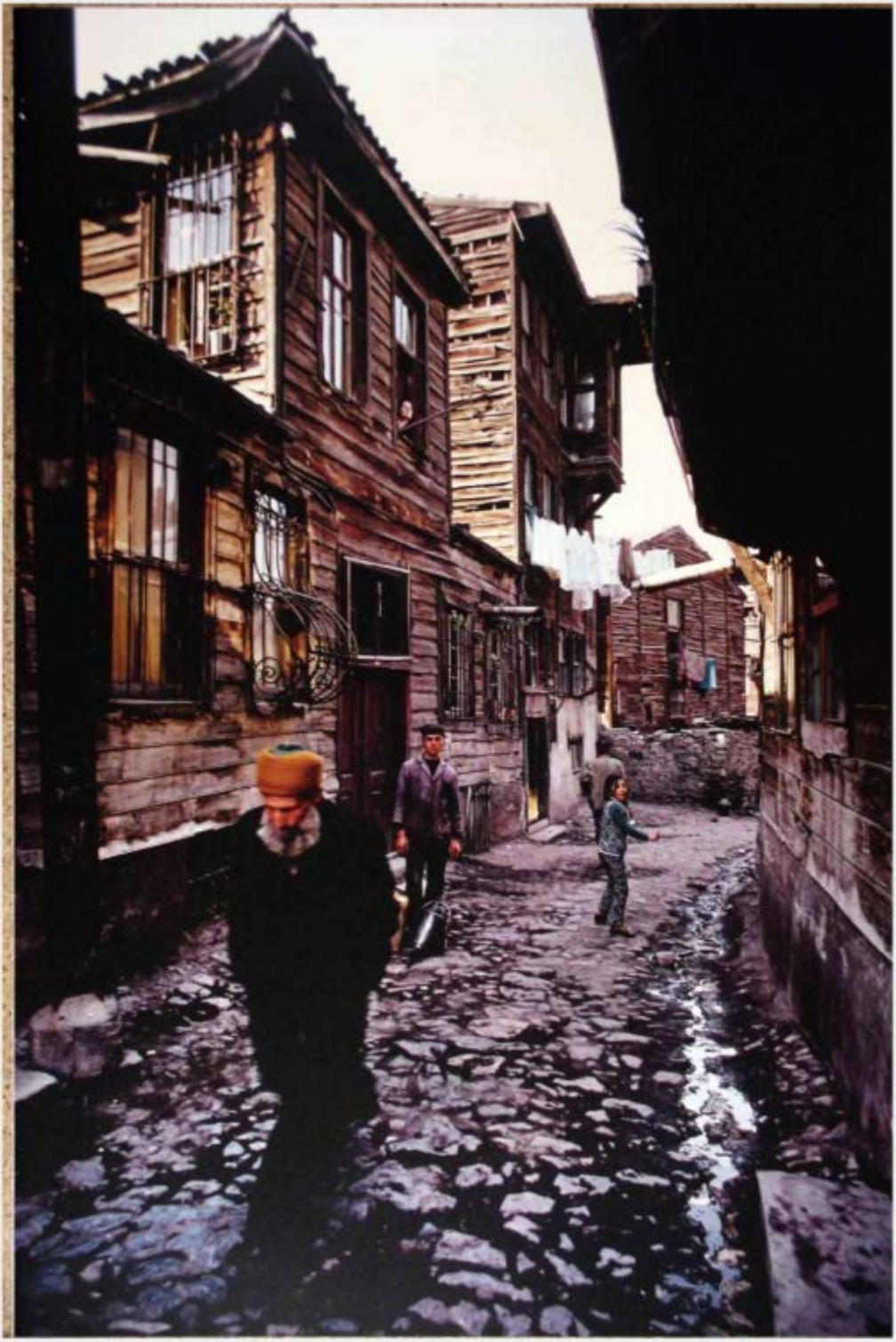

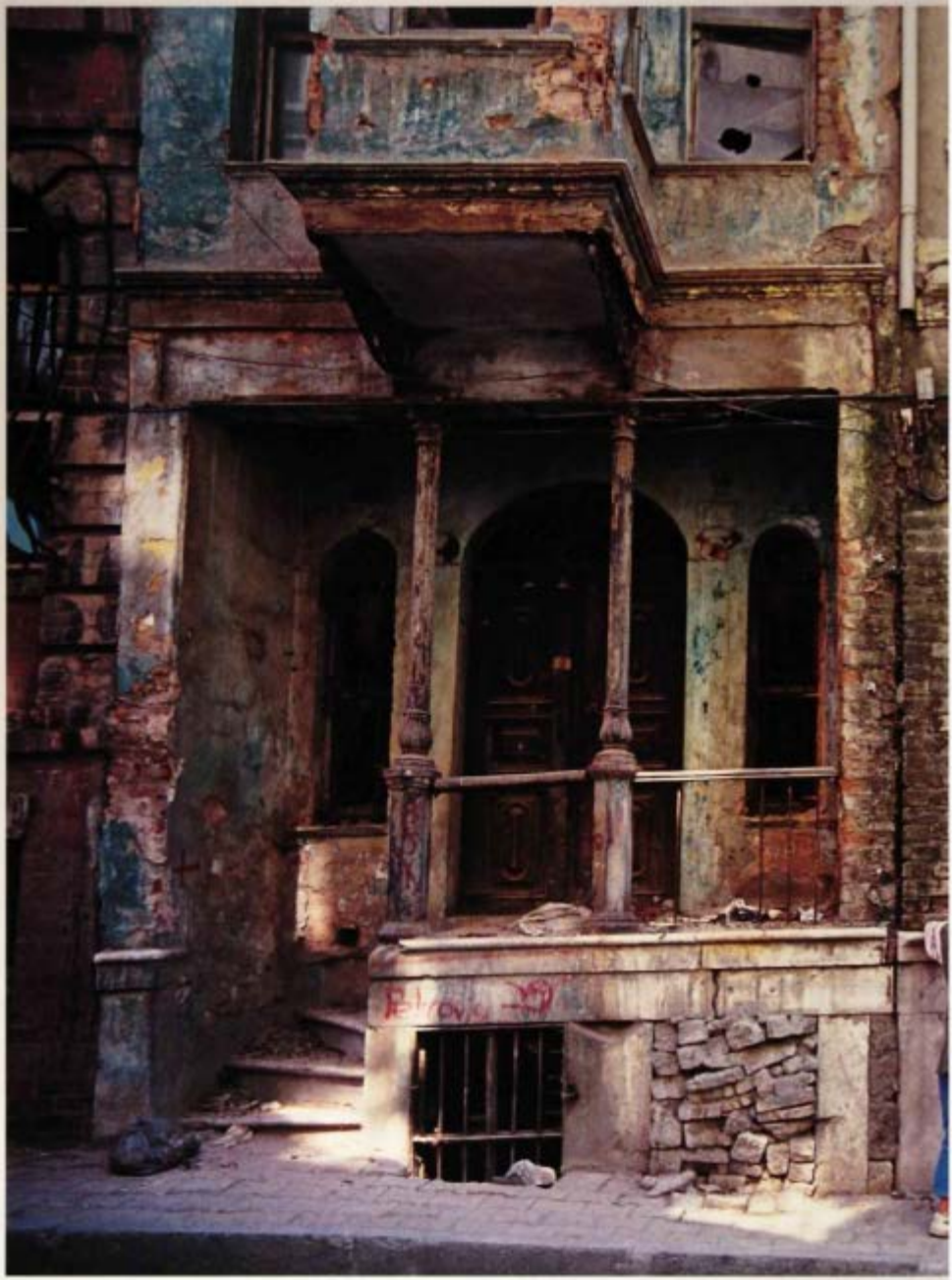

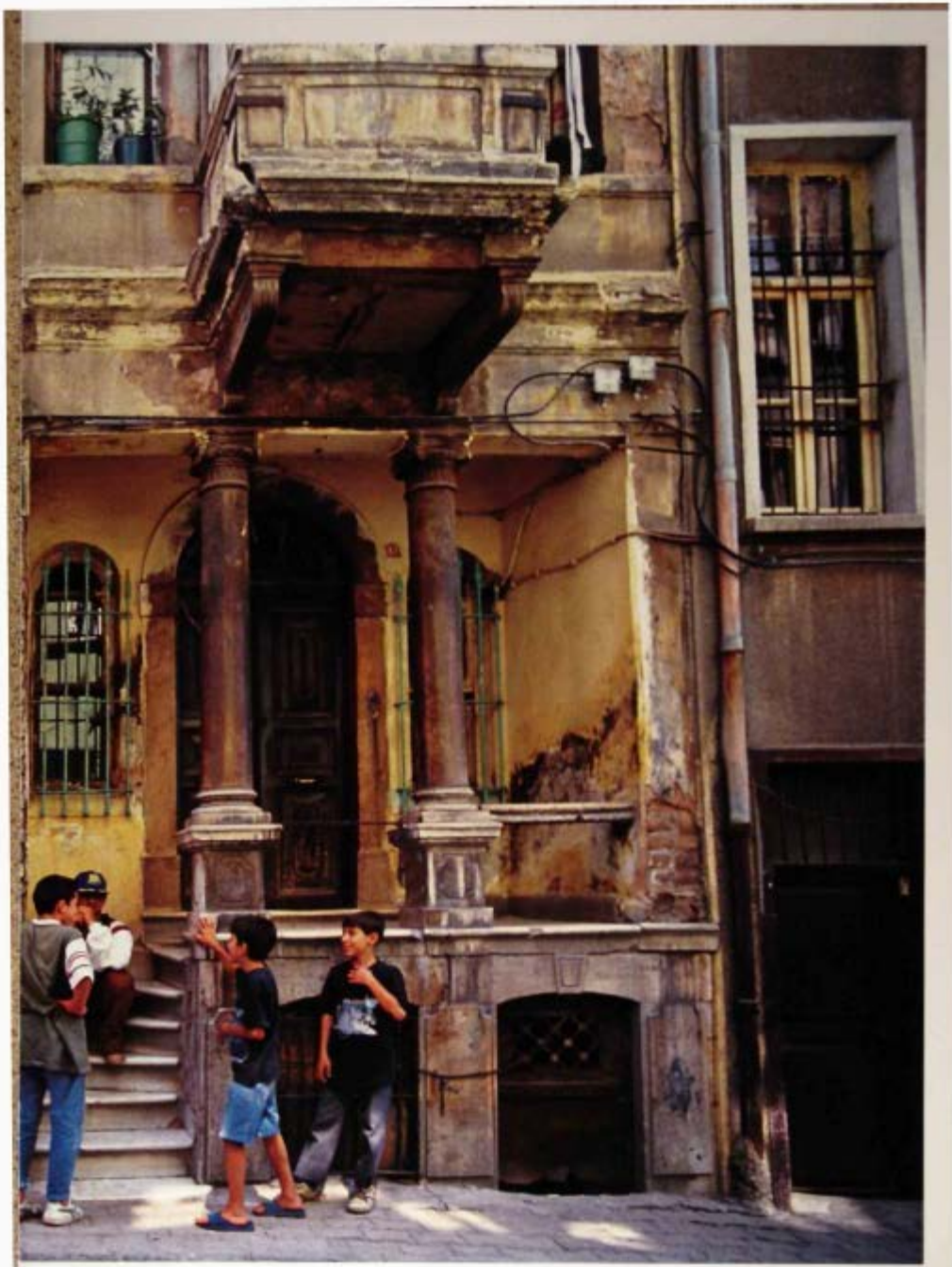

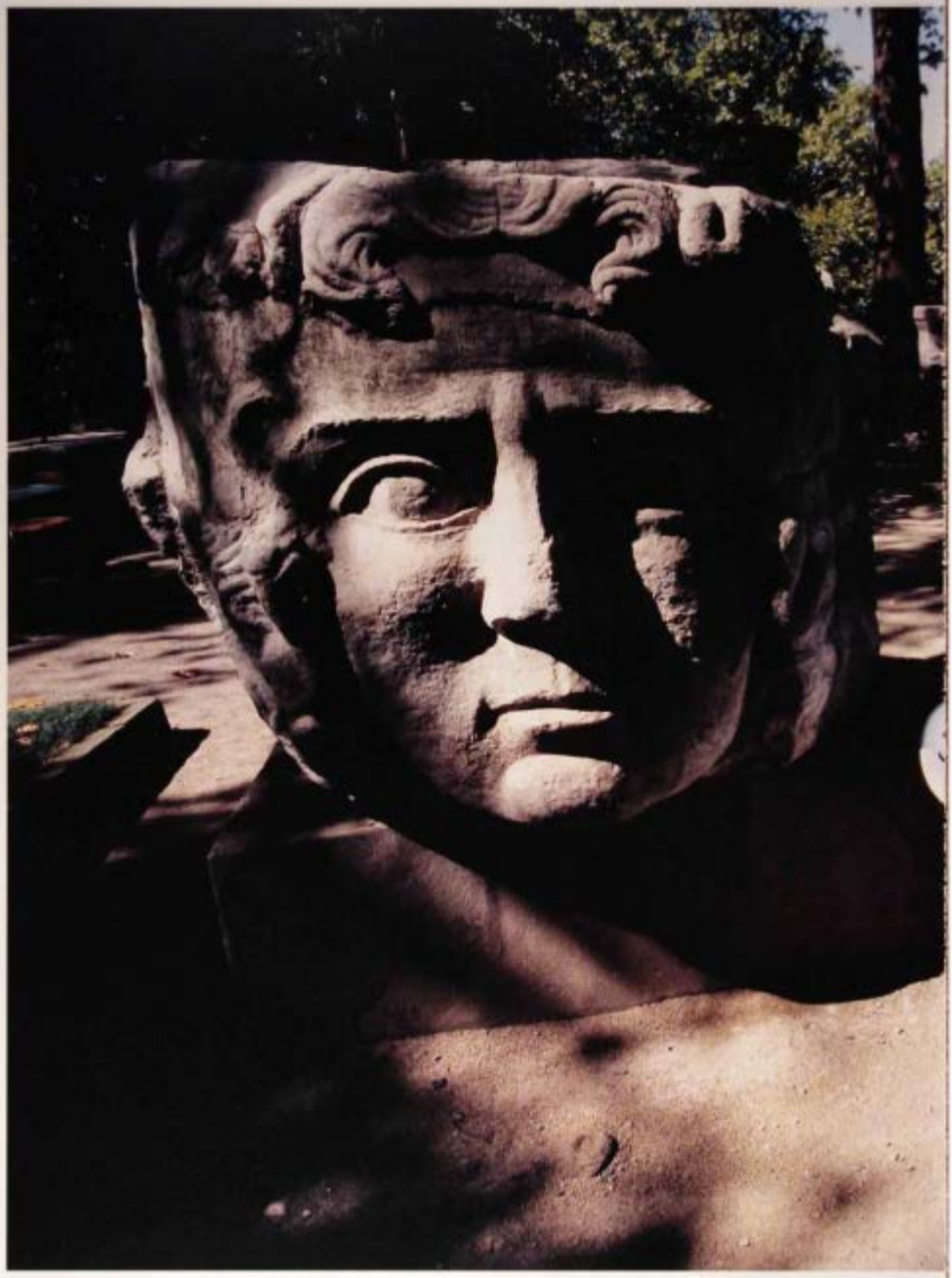

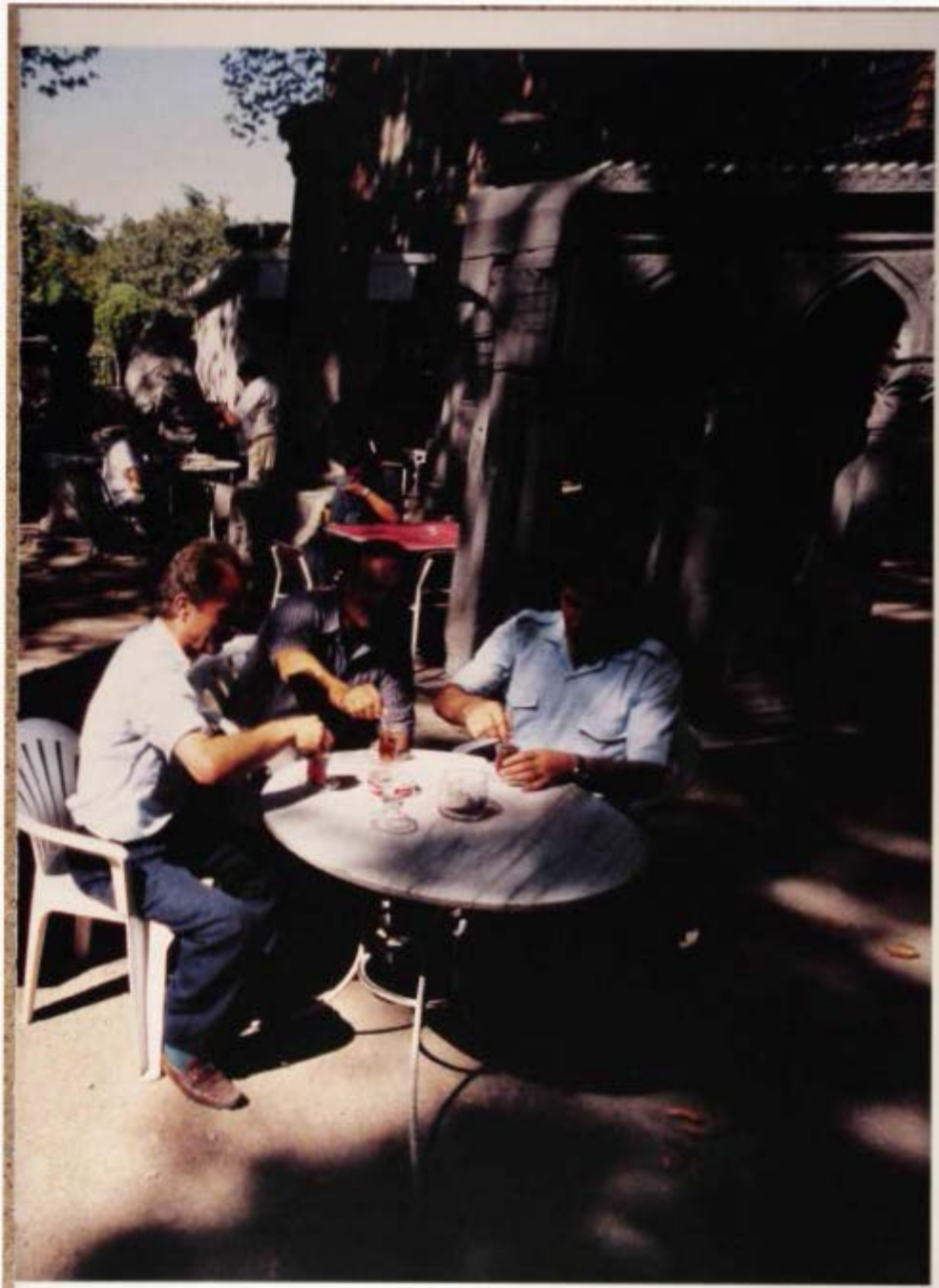
Bu bölümdeki fotoğraflar:

98. Arkeoloji Müzesi bahçesindeki kahve, 1966
99. Ayasofya yanında, Soğukçeşme Sokağı'nın başında yürüyen kadınlar, Sultanahmet, 2002
100. [illegible], 1990
101. Eğitim Seminerine Katılmak Üzere Gönderilen Öğretmenlerden bazıları, ilk grup, daimî ören kadınlar, 1995
102. Çeşme ve insanlar, Üsküdar, 1989
103. Bir bakım dersinden önceki ve sonraki görüntüleri, Galatasaray, 1989
104. Sahrazat Mektebi öğrenci ve hocaları, 2009
105. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Müdürlüğü'nün düzenlediği bir sergideki vitrini ve çocuk, 1998
106. Kanlıca tepelerinden Boğaziçi, 1995
107. [illegible], 1979
108. İstiklal Caddesi'nde Yürüyen Kadınlar, Beyoğlu, 1953
109. Bir öğle vakti Galata Köprüsü, 1954
110. Yükselen yeni İstanbul, 2010

"Niye kopayım. Ulan, burası benim memleketim anlamına mı, öyküler değil. Burayı benimsemiyor ki. Aman burada oturulur mu, geri kalmış memleket, halt yemişin! Neyin üstünde oturduğunu bilmeyenler bunlar, bir gün merak edip de Topkapı Sarayı'na bakmış mıdır? İnsanlar nerede doğduğuna oranın adamıdır. Ben Şark'ın adamıyım. Bunu hissediyorum. Şark'a gittiğim zaman, o taraflarda insanında böyle bulunuyorum."

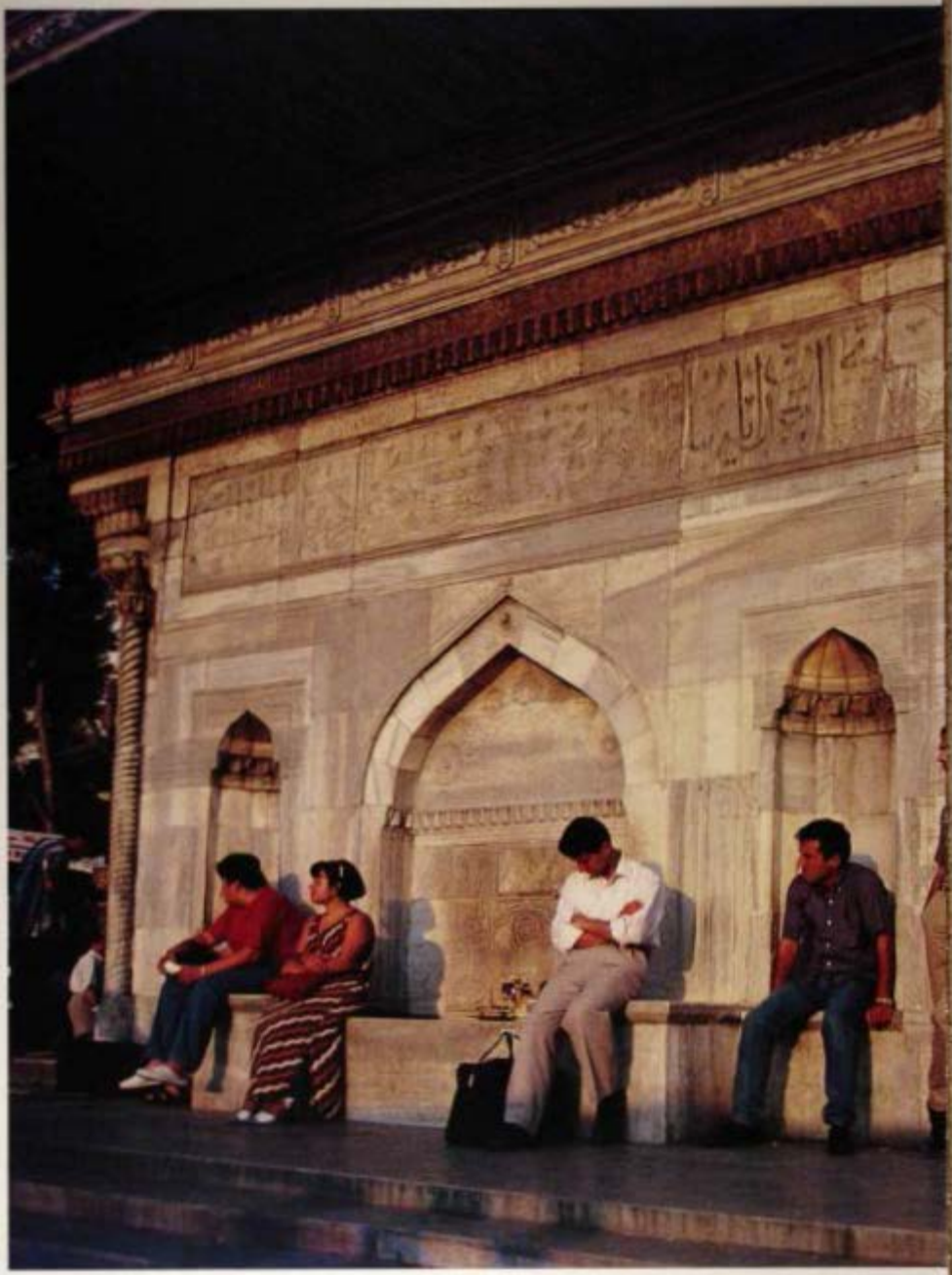

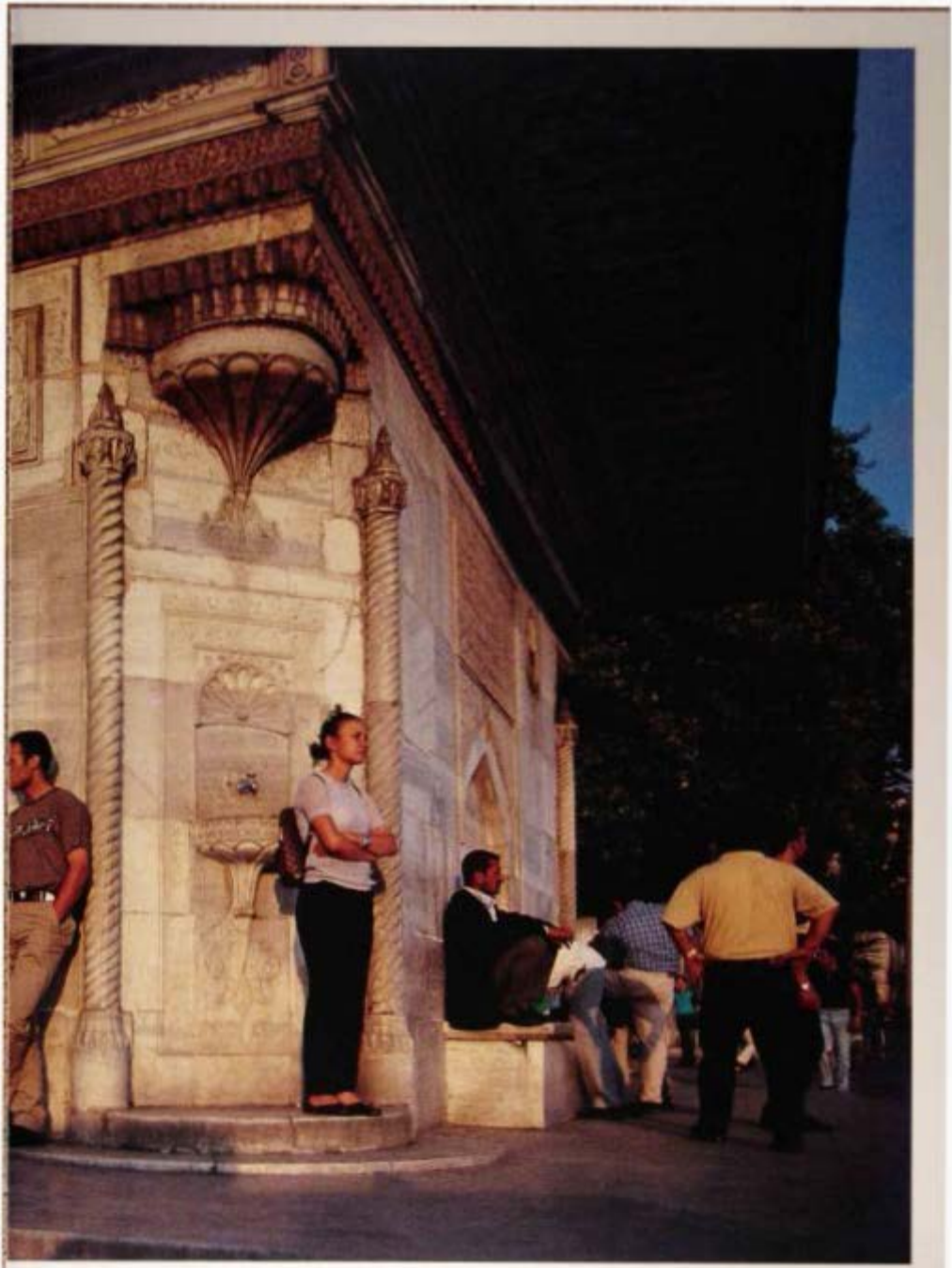

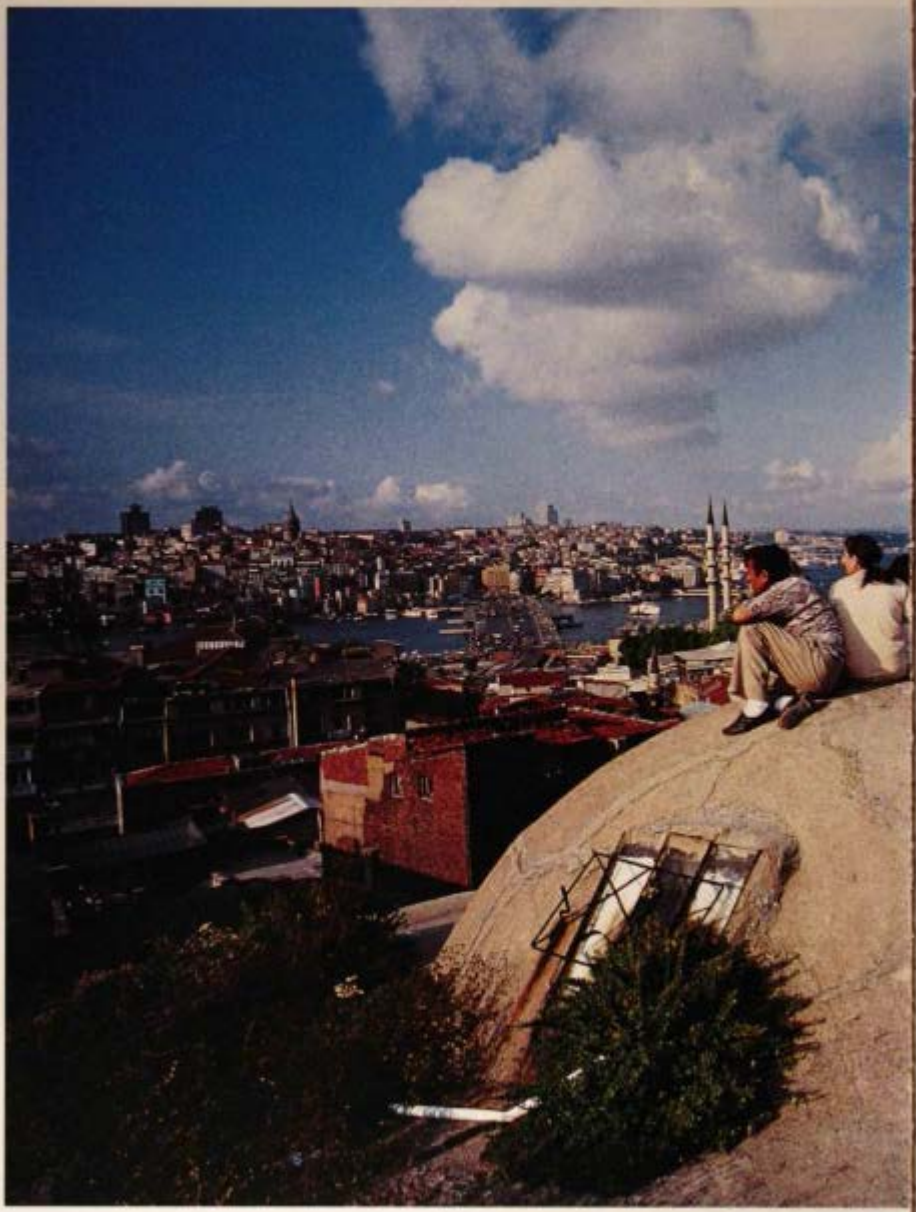

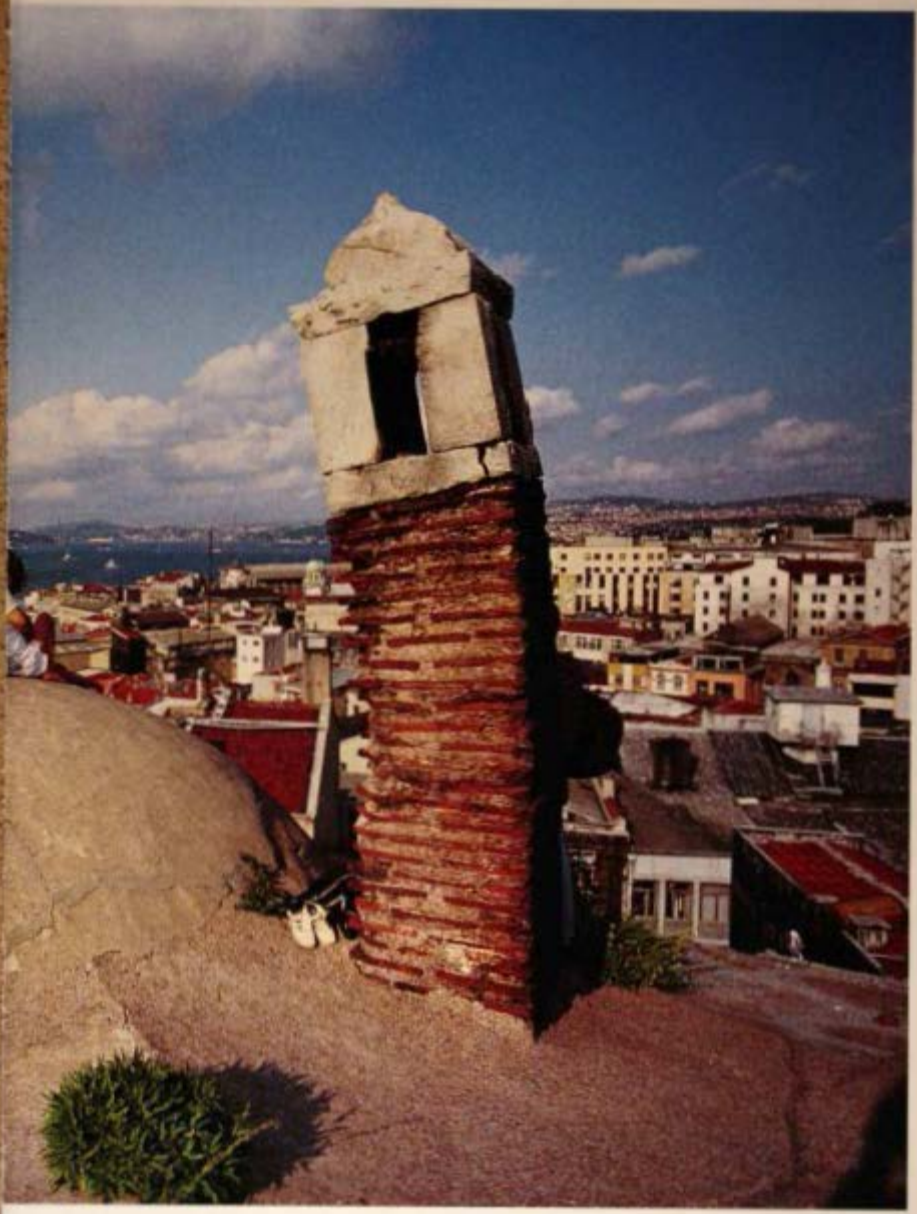

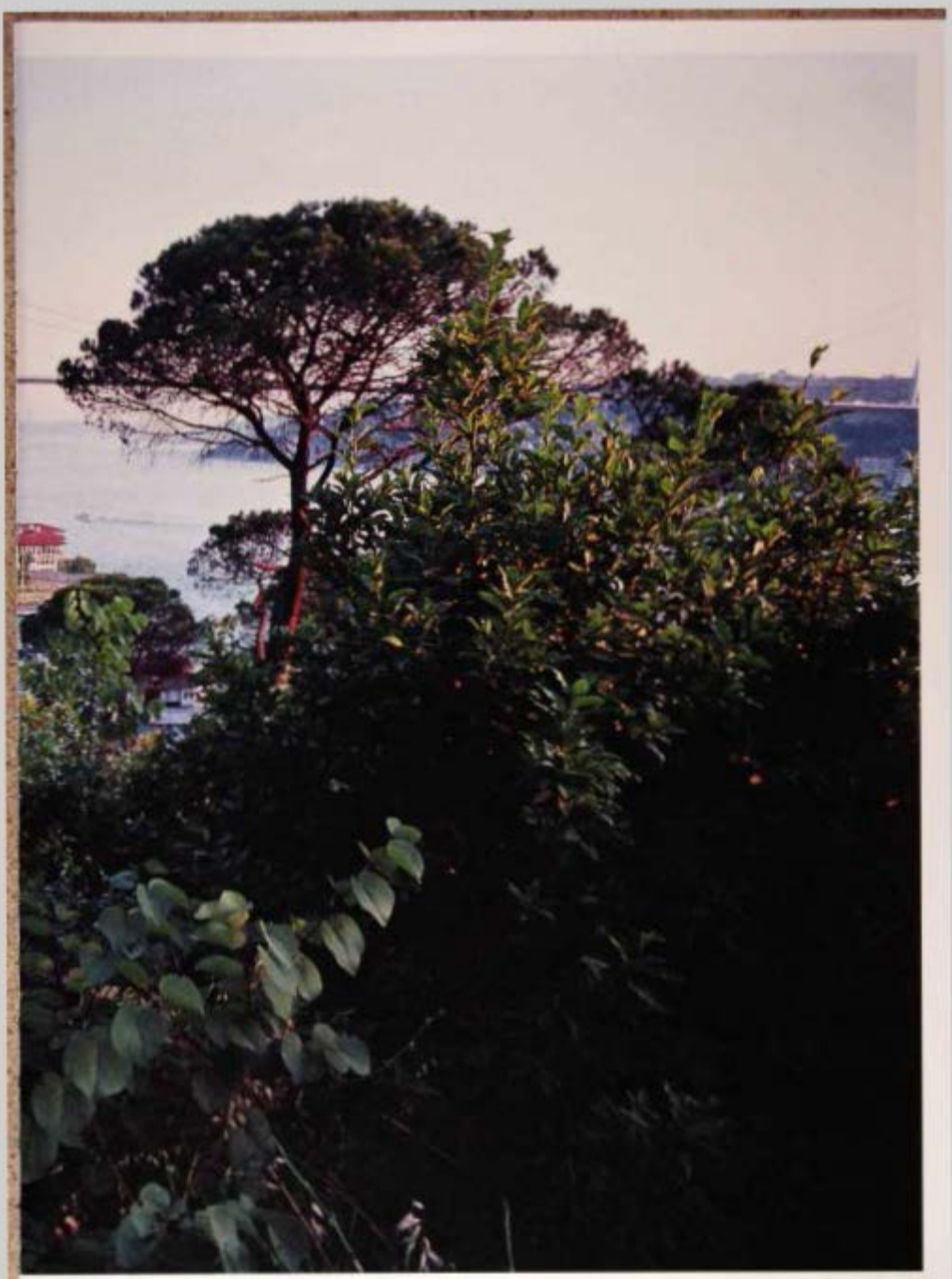

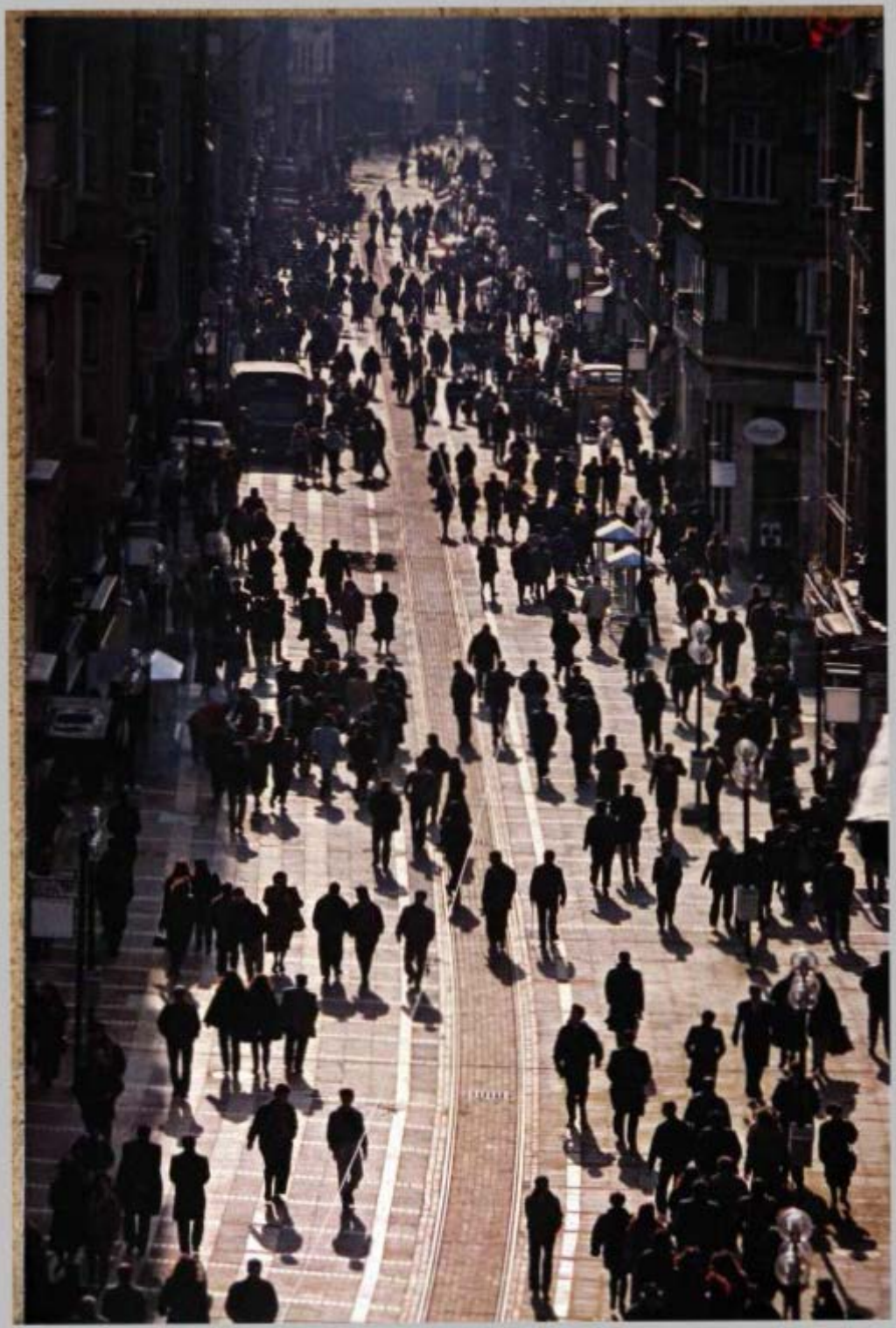

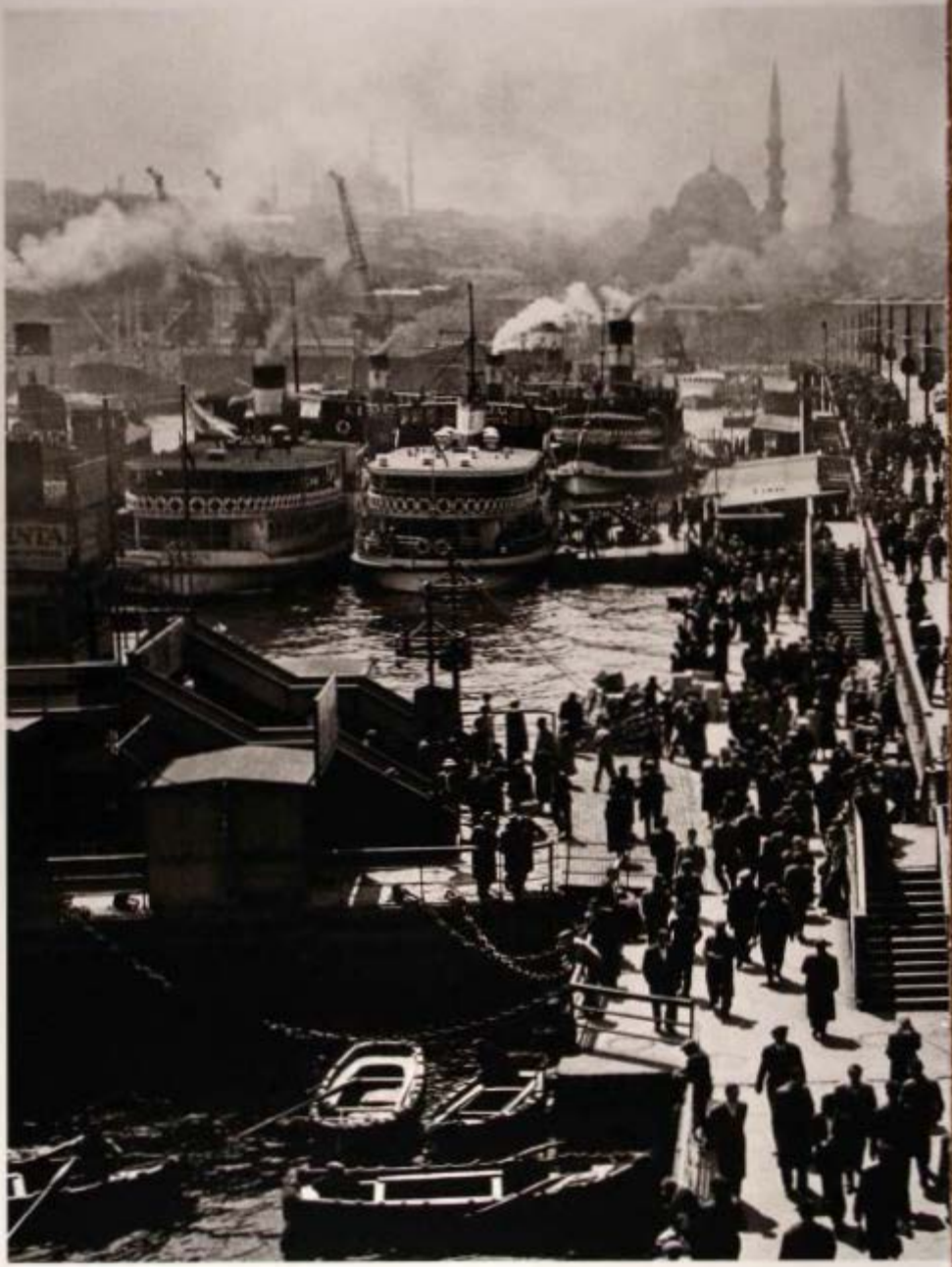

3 ü 1
arada

FIRSAT
% 100
BOSSA
2 ADET
PANTOLON
ALANA
1 ADET
BEDAVA
TOPLAMI
=7.900.-
Bizimle Çalışmak
İster misiniz?
KAMPAN
% 100
BOSSA
YELEKI
CEKET
ALANA
1 AD. GÖMLE
BEDAVA
TOPLAN
9.900

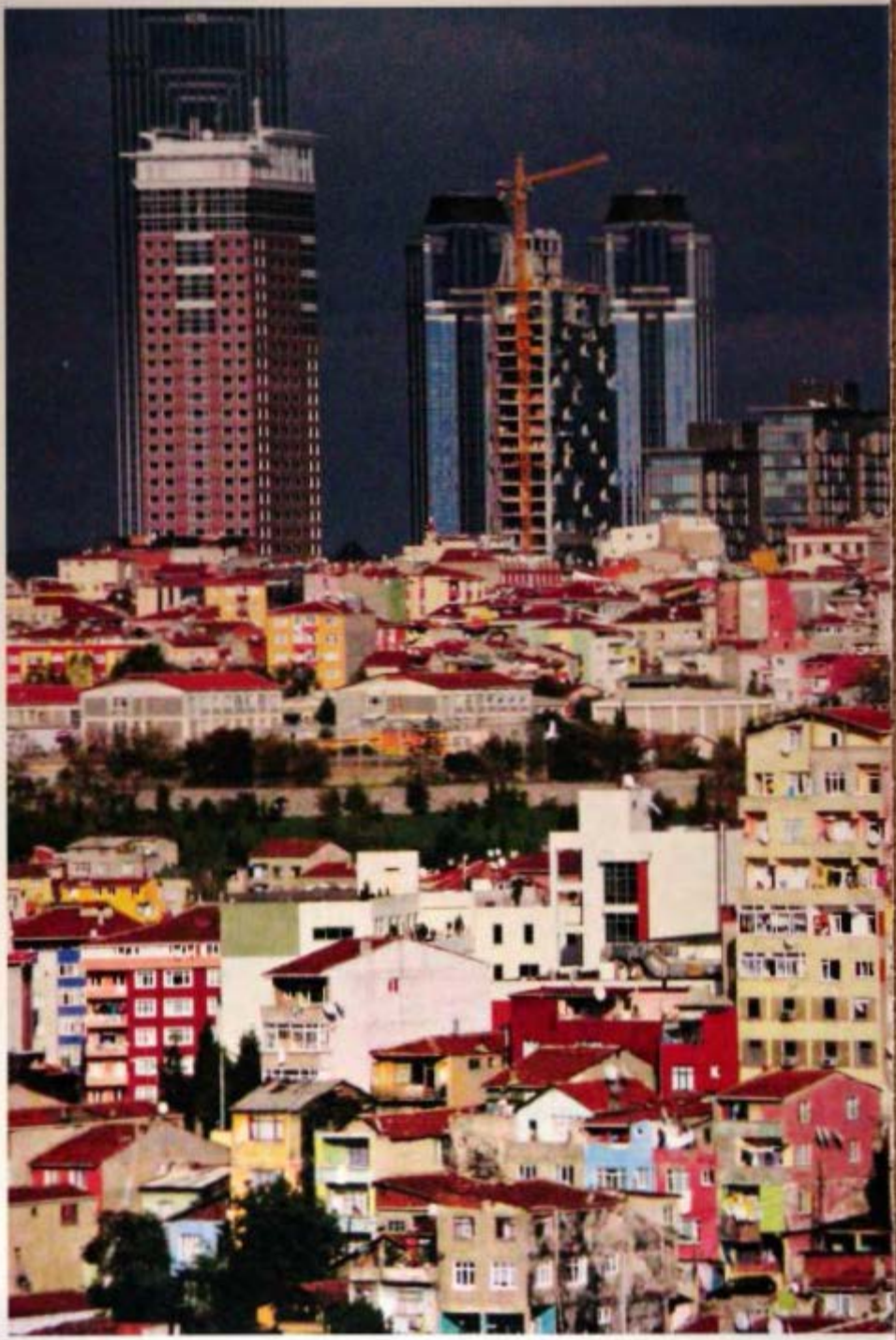

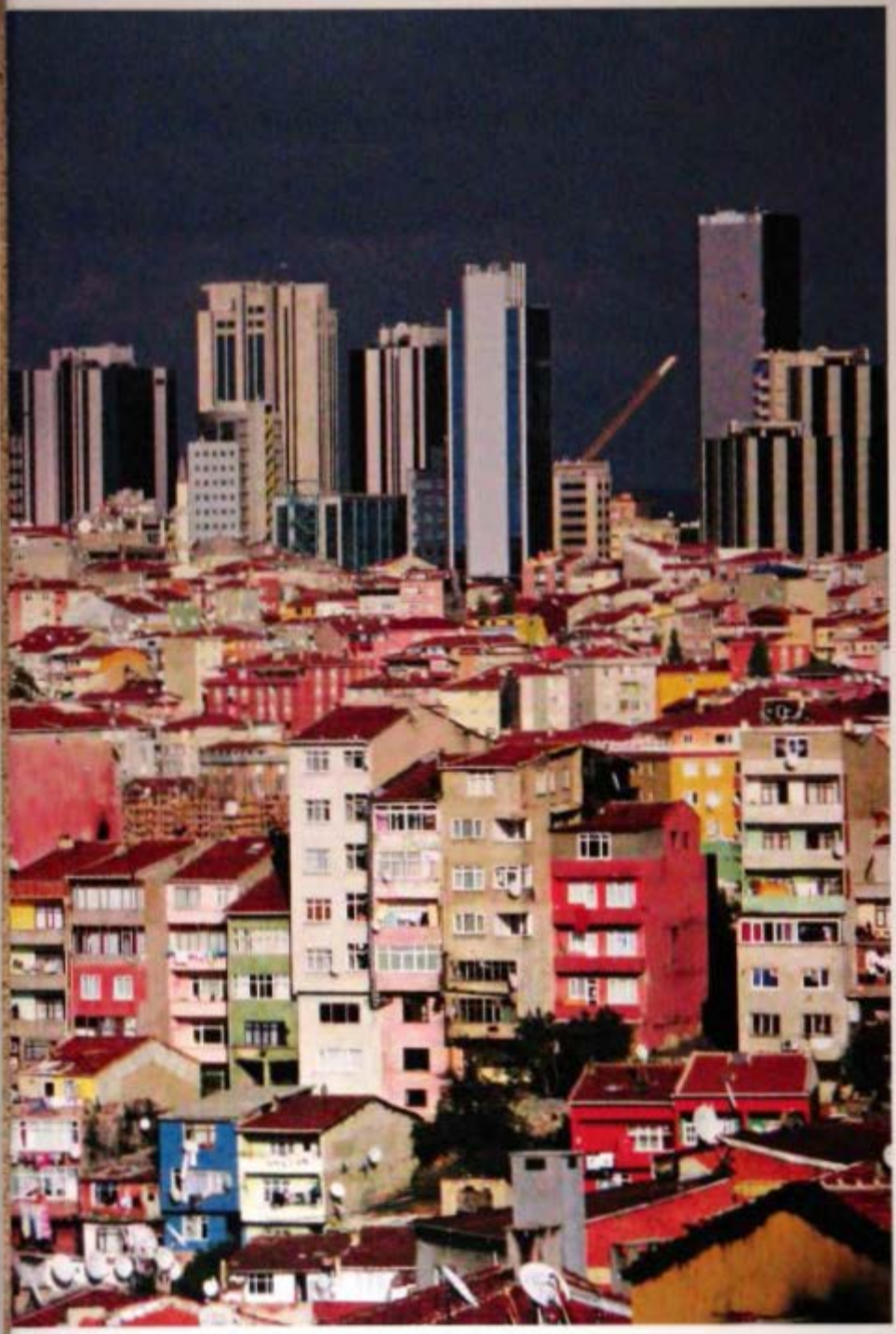

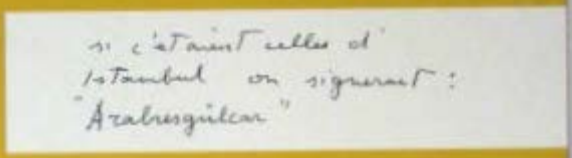

İstanbul'unkiler (İstanbul fotoğrafları) olmuştu, "Arşivinizdeler" imzası atmıştı.

Henri Cartier Bresson, *The Decisive Moment* adlı kitabının Ara Güler'e hediye ettiği nüshasında kendi adıyla Ara Güler'in adını böyleydi.

"... Henri Cartier-Bresson var ya, çok iyi harp muhabiridir. Realist yapısıyla fotoğrafın Emile Zola'sıdır. O hepimizin öncüsü, ustası olmuştur. Bunlar bir sürü şeyin farkındadırlar. Heyecan duyarlar. Dünyayla, insanla ilgilidirler. Yaşamı, insanı severler. İnsana yaramayan şeylerin karşısında dururlar, seslerini çıkarırlar. ... Onun gibi benim fotoğraflarım da an fotoğraflarıdır. Ben bir fotoğrafın ortaya çıkması için sanatçıyı beklemişimdir, o da beklier. Doğru anı yakalamışımdır da deklanşöre basar. Belgesel fotoğraf doğru anın, foto muhabiri tarafından kamerasıyla yazan adamdır."

Marc Riboud ile Ara Güler
Dolmabahçe Sarayı'nın
hamamında, İstanbul, 1960

Üstte, solda: Ara Güler Henri-Cartier Bresson ile Kavlka'da yoğurt yerken. sağda: Henri-Cartier Bresson'un objektifinden Ara Güler, Ayvansaray

Altta, solda: Albert Skira'nın karısının objektifinden, Fabio Picasso Ara Güler'e vereceği resmi çizerken, 1971. sağda: Sebastiao Salgado ile Aydın Doğan Vakfı Ödülü töreninde, 1999

Ara Güler, Magnum'un en önemli fotoğrafçılarından Ernest Haas ile birlikte

Özgeçmiş

Ara Güler, 1928'de İstanbul'da doğdu. Türkiye'de yaratıcı fotoğrafçılığın uluslararası alanda ün kazanmasında en önemli isimlerinden. Gazetecilik yaşamına 1950'de Yeni İstanbul gazetesinde başladı. 1956'da *Time-Life*, 1958'de Paris-Match ve Stern dergilerinin yabancı foto muhabirliğini üstlendi. Asya öyküsünü Magnum Ajansı'na bıraktı. 1961'de İngiltere'de yayınlanan British Journal of Photography Year Book, onu dünyanın en iyi yedi fotoğrafçısından biri olarak tanımladı. 1962'de Almanya'da Master of Leica unvanını kazandı. Değişimin dört bir yanında yüzlerce sergi açtı. Bertrand Russell'dan Winston Churchill'e, Arnold Toynbee'den Picasso'ya ve Salvador Dalı'ye kadar birçok ünlü kişinin fotoğrafını çekti, röportajlar yaptı. Ara Güler'in fotoğraflarının büyük bir bölümü Paris'te Ulusal Kütüphane'de, ABD'de Nebraska Üniversitesi Sheldon Koleksiyonu'nda, ayrıca Boston, Chicago ve New York'taki özel koleksiyonlarda yer alıyor. Ayrıca, Almanya'da, Köln'de Ludwig Museum'da ve Das Imaginaere Photo-Museum'da fotoğraflarıyla sergiye açılmış olan Ara Güler, 2006'da yayınlanmaya başlayan *İz Dergisi*'nin Yayın Yönetmenliğini yapıyor.

Soldan sağa: Ara Güler dadısıyla, çocukluğu, Ara Güler kızları Mayda ile 10 yaşındayken 35 mm Echoemann Kinox makinesiyle

Bazı ödüller

1961 "Yeni Yıldız Fotoğrafçı"dan biri seçildi
British Journal of Photography Year Book, İngiltere

1962 "Master of Leica" unvanı
Leica Firması, Almanya

1979 Foto muhabirliği dalında birincilik ödülü
Türkiye Gazeteciler Cemiyeti

1981 Basına Hizmet Plaketi
Basın Yayın Genel Müdürlüğü

1994 [illegible]

1995 Yılın Fotoğrafçısı Ödülü
IFSAK

Başarılı İletişimciler Ödülü
İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi

1999 "Zirvedekiler" Onur Ödülü
Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi

Görsel Sanatlar Büyük Ödülü
Aydın Doğan Vakfı

Burhan Felek Ödülü
Türkiye Gazeteciler Cemiyeti

2000 Liyakat Nişanı
Ermeni Patrikhanesi

Türkiye'de "Yılmayan Fotoğrafçı" unvanı

"Légion d'Honneur; Officiers de arts et des lettres" unvanı
İstanbul, Fransız Hükümeti

2004 Fahri Doktora unvanı
Yıldız Üniversitesi

2005 Kültür Sanat Büyük Ödülü
Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı

2008 Kültür Sanat Hizmet Ödülü
Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı

"La médaille de la Ville de Paris, échelon vermeil" ödülü

2009 Yaşam Boyu Başarı Ödülü
Lucie Vakfı, ABD

Üstte, solda: Yıldız Üniversitesi fahri doktora unvanı töreninde, 2004.
sağda: "l'Ordre d'Honneur, Officiers des arts et des lettres" unvanı töreni sırasında Fransız Büyükelçisi Bernard Garcia ile, 9 Aralık 2002

Altta, solda: "La médaille de la Ville de Paris, échelon vermeil" ödül töreni, 8 Eylül 2009.
sağda: Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Ara Güler'e Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülünü veriken, 11 Kasım 2005

Bazı kitaplar

In Quest'anno 1941, resimlenmiş Nazım Hikmet şiir kitabı içinde 7 adet fotoğraf, Türkçe ve İtalyanca baskı, Lerici Editori, 1961, Milano.

Fotoğraflar, Karacan Yayınları, 1980, İstanbul.

Ara Güler'in Sinemacıları, Hil Yayınları, 1989, İstanbul.

Sinan, Architect of Soliman the Magnificient, Editions Arthaud, 1992, Paris; Thames and Hudson, 1992, Londra ve New York.

Living in Turkey, Albin Michel, 1995, Paris; Thames and Hudson, 1995, Londra ve New York; Archipelago Press, 1995, Singapur.

Eski İstanbul Anıları, önsöz Onat Kutlar, yazı ve fotoğraflar Ara Güler, Dünya Yayınları, 1994, İstanbul.

Bir Gün Böyle Geçti, Bilenlere Selam Olsun, yazı ve fotoğraflar Ara Güler, Ana Yayıncılık, 1994, İstanbul.

Fotoğraf, önsöz Necati Bayülgen, Dünya Yayıncılık, 1995, İstanbul.

Fotoğrafın Penceresi, önsöz Yaşar Kemal, Ana Yayıncılık, 1995, İstanbul.

Af Bir Anadolu, Çetin Altan ile birlikte yeni röportaj kitabı, Yapı Kredi Yayınları, 1998, İstanbul.

Ara Güler'e Saygı Albümü, 70. yaş günü için, TÜS Yayınları 1998, İstanbul, Hamburg.

Babil'den Sonra Yaşayacağız, Kısa Hikâyeler, Aras Yayınevi, 1996, İstanbul.

Istanbul des Djinns, yazı Enis Batur, Fata Morgana, 2001, Montpellier, Fransa.

Fotoğrafın Yeni Yüzü ve Fotoğraflar, Ara Güler, Yapı Kredi Yayınları, 2002, İstanbul.

100 Yüz, Yapı Kredi Yayınları, 2005, İstanbul.

Metropoller, 50 Yıl Fotoğraflarım, YKG Yayınları, 2006, İstanbul. Bremen.

İstanbul'un Son Şairi, Yapı Kredi Yayınları, 2002, İstanbul.

Ara Güler, Antartist Yayınları, 2005, İstanbul.

Ara'dan Türkiye Resmi Bir Geçit, Fotoğrafevi Yayınları, 1. Basım 2005, 2. Basım 2006, 3. Basım 2007, İstanbul.

Beyaz Cümbüşü Adam, Fotoğrafevi Yayınları, 2007, İstanbul.

Ara Güler, Magnum Photographs, Hachette, 2007: Paris ve İtalya.

Foto Muhabiri Ara Güler, (Biyografi) Hamdiye Nezih Tevfik, Fotoğrafevi Yayınları, 2009, İstanbul.

Ara Güler, İstanbul, Güzide Orhan Pamuk, Les Éditions du Panthéon (Fransızca), Thames & Hudson (İngilizce), Mondadori Editore (İtalyanca) Basım: 2009, Singapur, Londra, Milano.

Aphrodisias Çağları, Yapı Kredi Yayınları, 2008, İstanbul.

Ara Güler, *İstanbul'u dinliyorum 1950-2010*, önsöz Tayfun Belgin, Masa, 2010, İstanbul.

Ayrıca, Yavuz Zorböz'ün sökümünü anlatan *Kahramanın Sonu* adında belgesel film.

"... Yer değildi ki zaten çektiğim.
Hayatın parçasıydı çektiğim."

Ara Güler, *İstanbul'u dinliyorum*
1950-2010

© 2010, Ara Güler
© 2010, Kitap Yayınevi

Sarı sayfalardaki alıntılar:
Nezih Tavlaş, *Foto muhabiri Ara Güler*
Fotoğrafevi, İstanbul 2009

Yayına hazırlayan: Füsun Köper

Kitap tasarımı: Joelle İmamoğlu

Le Monde Courrier Std Regular
ve Solano Gothic Stencil kullanılmıştır.

Baskı öncesi, baskı ve cilt:
Mas Matbaacılık AŞ
Hamidiye Mahallesi
Soğuksu Caddesi No. 3
Kağıthane 34408 İstanbul
Sertifika no. 12055
Telefon: 90 (212) 296 10 00
info@masmat.com.tr

MASA
Kitap Yayınevi Ltd.
Hamidiye Mahallesi
Soğuksu Caddesi No. 5/1
Kağıthane 34408 İstanbul
Sertifika no. 12548
Telefon: 90 (212) 296 65 55
Faks: 90 (212) 296 65 56

ISBN 978-605-88852-0-8